

PRATIM TE

ALEKSANDRA KARDUM

SADRŽAJ

Tango je priča (tango es la historia)	3
Pratim te (paso básico)	9
Zovem te pogledom (cabeceo)	23
Zašto ne? (como no?)	41
Oklijevanje (titubeo)	55
Prijevara (amague)	82
Uzimanje (sacada)	94
Davanje (entregarme)	108
Znakovi (seguir)	120
Kazna (castigada)	127
O autorici	136
Impresum	137

TANGO JE PRIČA (tango es la historia)

— Gospodin Armando je zamolio da kažete nešto o sebi — reče prevoditelj sa smiješkom.

Okupljeni se pogledavaju ispod oka, nitko se ne pomakne.

Armando ih šutke promatra. Naposljetku se nagne i nešto mu reče, pokazujući pogledom.

— Aha... — kimne prevoditelj. — Evo, mogli biste prvo Vi, gospodine...

Čovjek se osvrne oko sebe: — Ja? Mislite ja? Pa ne znam... mislim... moram ja prvi?

— Zašto ne? — odvрати on ljubazno. — Samo nekoliko riječi. Ustanite, molim, da vas ostali upoznaju.

— A ona? — pokaza na svoju pratilju. — Ona ne mora? Ako treba... mislim trebala bi i ona?

Armando se zagleda u nju: skuplja ruke uz tijelo kao da joj je hladno i nesigurno traži mjesto gdje će usidriti pogled. Okrzne na tren i njega, naposljetku se zagleda nekud u zid. Njezin pratitelj odustane od nje.

— Pa... — započne — nije da meni to baš treba, mogu ja i drukčije utrošiti vrijeme, mislim, nego eto, malo da vidim kako to u svijetu jel... jer gledao sam na televiziji da je to, baš ono, umijeće, i zgodne su te žene i kostimi njihovi ti i tako...

— Ali možete li reći nešto, samo kratko — o vama?

On se premjesti s noge na nogu, uhvati se za stražnji džep i žustrim trzajem podigne hlače. Pročisti grlo i reče: — Pa to je, o meni... bilo.

Armando razvuče usta u kratak, suzdržan osmijeh i kimne glavom. Ponovno uputi upitan pogled njegovoj pratilji — ona se promeškolji, pogledava u muža.

— To je bilo o nama — doda i osmjehne se s nelagodom.

— U redu. Vi ste par broj 1. Dobro došli — reče prevoditelj.

— Možemo sad mi? — dovikne veselo mlada žena u prvom redu. Ne sačekavši odgovor, skoči

na noge držeći dečka za ruku. On gotovo posrne sa stolice, ali se brzo uspravi.

Armando se osmjehne, dade im ljubazan znak rukom.

— Mi smo Dijana i Teo. Ženimo se — reče ona veselo i odmah nestašno pokrije usta rukom.

— Huh, ustvari, vjenčavamo, a on se ženi.

Dobaci razdragan osmijeh prisutnima i prisloni se uz svog odabranika, on stisne njenu ruku u svojoj.

— A da! Došli smo... da rasturimo sve kad bude prvi ples, ono, kad se očekuje od nas da neki valcer plešemo i tako... — pričekava trenutak prevoditelja koji pokušava uobličiti njene riječi.

— I to nam je baš nekako fora!

— Aha — kimnu vedro njezin zaručnik.

— E, i voljeli bismo ako nam gospodin maestro ili... kako...

— Armando — ubaci prevoditelj.

— Može nešto smisliti samo za nas, neku koreografiju, mi bismo platili, naravno! Ali, odmah da kažem, s nama neće bit problema, kužimo se međusobno i... super nam ide, neće se mučit s nama, je li, dragi?

— Sve je pod kontrolom — reče on veselo i digne palac. Nasmiju se.

Prevoditelj kratko porazgovara s Armandom, opet se okrene mladom paru: — Naravno da ćete imati samo svoj ples, ali ispričat ćete ga sami. Vi, ne Armando.

— Ispričati?

— *Tango es la historia* — reče Armando.

Par se zaljubljeno pogleda, sviđaju im se te riječi. Prevoditelj im priđe i svakome dade broj 2.

*

— A vi?

Visok, prosijed, sredovječan gospodin ustane sa stolice i pogledom obuhvati prisutne, obrati se svima: — Dobra večer i vama, i mojim novim prijateljima, pozdravljam sve i nadam se da ćemo se ugodno družiti ovih mjesec dana tečaja. Dakle, Robert, pretpostavljam broj 3, iako bih volio da sam malo jači broj — nasmije se, ali to kod prisutnih ne izazva nikakvu reakciju. On se brzo uozbilji i nastavi: — Dakle, inženjer, oženjen, djeca velika, supruga nije sa mnom, kao što se da primijetiti...

Osmjehne se prisutnima kao da se ispričava: — To će biti malo iznenađenje za nju, kasnije... I... Zaljubljenik sam, istinski i doista, u glazbu i ples, zapravo u umjetnost samu po sebi koja nas neprestano zove da joj se posvetimo... Pa sam odlučio posvetiti malo svog života i njoj...

Kada su mu preveli te riječi, Armando ga prekine ravnodušno kimnuvši glavom.

Upita: — Kako mislite iznenaditi suprugu?

Robert podigne obrve: — Kako? Pa plesom.

— Ok — odvrati Armando kratko i prijeđe pogledom na momka zavaljenog na susjednoj stolici.

On odloži motorističku kacigu s krila kraj nogu i slegne ramenima.

— Pretpostavljam da sad ja govorim. Hm... ok... Prvo, zovem se Goran. Pa evo, volio bih naučiti tango, nije da ne bih... Ma i nadam se da hoću, kad sam već tu, potrudit ću se. Ali, zapravo, volio bih i ovjekovječiti neke stvari, fotograf sam... — kimne glavom ostalima — ako nije problem? Možete li pitati gospodina? — upita prevoditelja.

— Gospodina Armanda zanima što mislite slikati? — odvrati ovaj.

— E to ne znam, stvarno ne znam... Što ugledam.

— Kaže da je to jako lijepo — prenese prevoditelj.

— Onda ok. Nikome ne smeta? Slobodno recite — obrati se prisutnima.

Međutim, čini se da nitko nema ništa osobito protiv te ideje. Zapravo, neki su indiferentni (muškarac br. 1), neki sliježu ramenima (br. 3), a nekima je, vidi se, jako drago (br. 2 i cura koja još nije dobila broj).

— Dobro... — nasmiješi se zadovoljno. — Ja sad dobijem ovaj broj neki, broj 4?

Djevojka do njega podigne ruku, odmah zatim ustane: — Pa evo ovako, ja bih... e naravno, to sam zaboravila prvo pozdravljati sve prisutne (mahne).

— Zovem se Andrea i ja bih prvo rekla da mi je žao što nas je ovako malo... E, a da su znali da ste vi tako zgodni, to bi bila druga priča! A onda, što sam htjela pitati... Jel moramo mi ovako bit ovi brojevi ko u bolnici ne znam ii nešto tako? A zar ne bi... Ne znam, moglo bit nešto ljepše malo, ti brojevi su...

Namreška nos.

Kada mu prevedu, Armando je upitno pogleda.

— A jel možemo mi imati neko ime samo za tango, recimo? Bolje nego broj.

— Hm... A kako biste se vi zvali? — upita prevoditelj.

Ona se malo snebiva, smješka se.

— Pa... evo, Perzefona, recimo.

Ostali je začuđeno pogledaju. Prevoditelj se došaptava s Armandom, on izgleda kao da mu se sviđa ta ideja.

— Ako želite — kažu joj smiješeći se.

Ona se vragolasto osvrne prema ostalima i veselo se svali natrag u stolicu.

— Ovako — dobaci muškarac br. 1.

— Ne znam kakva je ovo sad šema, ali ja sam ovdje imenom i prezimenom, možete me zvati imenom, Luka, i nikako drukčije. Kako je sad ovo, šta? Jel to bilo planirano ili je to ona izmislila? Ne razumijem ja to s tim imenima..., curo — dobaci joj pogled preko ramena i opet se zavalj u stolicu.

— Ja ću ostati broj jedan — doda njegova supruga bezbojno.

— Nama je to sve ok, ali nas dvoje ostajemo broj dva, baš nam se to nekako sviđa, mi smo ionako isti broj oduvijek — reče u dahu mlada žena pogledavajući zaručnika. On vedro kimne glavom.

— Dobro, nema veze, vi svejedno možete... — započne prevoditelj.

— U redu je — odmahne Andrea. Lice joj je sada ozbiljno. — Ja sam broj 5.

— Možete nam nešto reći o sebi? — upita, ali ga Armando dotakne po ramenu.

— *Rekla je* — reče mu na španjolskom.

Prevoditelj naposljetku upita: — A broj 6? Još se netko prijavio.

Prisutni se zgledaju, nitko ne zna ništa o tome.

— U redu. Sada će vas pozdraviti voditelj.

Nakon što je čitavo vrijeme šutke slušao predstavljanje, Armando ustane: — Tango je priča. Zasiurno očekujete od mene da vam donesem nešto novo, pokažem nešto drugačije. Trudit ću se, i zahvaljujem na vašim očekivanjima i na pričama koje ste ovdje donijeli sa sobom. Volio bih da se uspijemo razumjeti, zato ću zamoliti našeg prijatelja — (nasmiješi se prevoditelju) — da nas ubuduće pusti da razgovaramo na miru, bez njega.

On prevede. Plesači se promeškolje, pogledavaju se međusobno.

— Riječi nisu jedini znakovi — doda Armando.

Muškarac br. 1 prekriži ruke na prsima, njegova supruga ne pokaza nikakvu reakciju na te riječi.

Robert se široko osmijehne, to mu ne bi dovoljno. — Bravo! — reče svom susjedu pokazujući na Armanda, kao da se znaju već godinama.

Dečko u kožnom odijelu (br. 4) veselo se nasmiješi.

— Ok je to — kaže vedro.

Armando pričekava nekoliko trenutaka, na kraju reče: — Družiti ćemo se intenzivno mjesec i pol, ali morate znati da je to premalo vremena da bi se naučilo nešto ozbiljno o tangu. Stoga ćemo naučiti samo osnovni korak i još nekoliko figura. Zapravo, to je ono što ću vas naučiti ja. Što ćete još naučiti, ovisi o vama samima.

— A nešto o vama? — upita Robert.

Prevedu mu.

— Ništa zanimljivo — odvrati skromno. — *Bailarin, milonguero*.

— Plesač koji je život posvetio tangu — pojasni prevoditelj.

— To znamo. Baš ništa zanimljivo? — upita Dijana.

On kratko šuti.

— *Vareador* — reče.

Svi pogledaju u prevoditelja, ali on zbunjeno šuti.

Armando se zatim digno i ode do stola. Pusti glazbu.

— *Paso* — reče značajno, zaustavi pogled na ženi iz para broj 1. Ona ne uzvрати, spusti pogled u pod.

Kratko promotri ostale, zatim se uputi k Andrei i pruži joj ruku.

PRATIM TE (paso básico)

Paso je osnovni korak u tangu, koračanje, prolaz. Temelji se na uzajamnom praćenju partnera koji trebaju predosjetiti i predusresti smjer i brzinu kretanja onog drugog. Među partnerima mora postojati blizak kontakt, ali i stalna distanca koja im ostavlja vlastiti prostor.

Nakon što je pričekao najavu prevoditelja, Armando se uspravi i lagano prisloni dlan djevojci na leđa, pruži joj lijevu ruku. Ona spontano spusti svoju ruku u njegovu, drugu ruku nasloni mu na rame.

On polako podigne petu, ostane oslonjen o pod samo vrhom cipele. Uputi joj dug pogled, zatim napravi spor, odmjeren korak naprijed. Ona se ne snađe, ne uspije odgovoriti korakom na vrijeme, zaljulja se, težina njegova tijela je zanese — spotakne se. On pričekava, napravi opet isti pokret, ovaj put čeka malo dulje. Promatra je, mjeri i predusreće njenu plahost:

prati me

Andrea se zbunjeno osmjehne, napravi krut, nespretan korak unatrag — predug korak koji je udalji od njega. On je čvrsto prihvati za leđa i snažno prisloni uz sebe. Na tu njegovu gestu tijelo joj se ukruti, njeni prsti na njegovu ramenu se ispruže. Gotovo neprimjetno zabaci glavu unatrag i skrene pogled, kao zarobljena, kao da odriče svoju prisutnost. On se ne obazre, počne koračati ravnomjernim tempom, ona smjerno prihvati: povlači se, pravi manje korake, kraće, brže... osluškuje. On zastane, ona spremno stade — čuje se kako ubrzano diše. Kada se ponovno nagne prema njoj, ona trzne, požuri preduhitriti njegovu nakanu. Nakrivi čitavo tijelo unatrag, zakorači i prije njega:

radit ću što želiš

pratim te

Naprave još nekoliko koraka u istom smjeru, ostali ih šutke promatraju: ona uzmiče, gotovo joj uspijeva izbjeći dodir. U jednom trenutku Armando naglo zastane, korakne unatrag i povuče je k sebi, govori joj bez riječi:

vodi me

Ona se na trenutak preišlja, pokušava izbjeći njegov prodoran pogled. Odjednom ispusti njegovu ruku: — Jel može sad malo neko drugi? Mislim, ne bih htjela oduzimati vrijeme ljudima... Sjeti se da on ne razumije. Osvrće se oko sebe, ali nigdje ne vidi prevoditelja.

Međutim, Armando je preduhitri. Kimne glavom i udalji se.

1

— Jel ti se čini sve u redu s onim tipom?

— S kojim?

— A šta s kojim, znaš s kojim, s garavim...

Na trenutak skrene pogled s ceste i baci letimičan pogled na nju. Ona šutke gleda kroz prozor.

— I?

Anita još neko vrijeme gleda u kuće koje promiču.

— Šta i?

On je hladno pogleda.

— Šta — šta i? Jel ti mene pratiš uopće?! Kakav ti se čini Španjolac pederasti?

— Pa eto, takav... — odvrati ona mirno i nastavi gledati kroz prozor.

— A jel mu ono momak, haha, onaj što prevodi? Ako i nije, bome... nek se čuva, stigo Armando!

Ona odšuti te riječi.

— Učinilo mi se jučer da neko gleda kroz prozor, jesi primijetio? Bio je mrak, ali sam sigurna da je bio neki muškarac tamo vani. I kako su se plesači pomicali, on se pomicao uz prozor... Poslije ga više nije bilo.

Luka ne primijeti to pitanje. Pokušava se usredotočiti na cestu, ali ne uspijeva. Vrti glavom, podsmjehuje se, mrmrlja nešto sebi u bradu: — A ljudi moji... ljudi moji...

Nakon nekoliko minuta ne izdrži: — A jes vidila onu s onim imenom, šta je ono bilo, nešto na „p“, jel bilo na „p“?

— Perzefona.

— E ta, jes vidila kako sam pogodio da je na „p“, haha! I kako ona to, a, ufurala se da je tamo neka tango dama, šta li? Ma znaš šta, morao sam joj odmah reć šta je spada, i dobro si joj i ti rekla — ja sam broj jedan. Pa ne mora sad tu ako je došla plesat izvodit nešto...

— A zašto ti dolaziš? — upita Anita ne mičući pogled s prozora.

— A?

Ona se okrene prema njemu.

— Zašto ti dolaziš?

— Pa zbog tebe! Kad si to stalno spominjala i da sam rekao neću, onda bi se tamo musila i šmrkala i zalijepila za prozor?! A šta si se sad zalijepila za prozor, ajde reci! Pa jel ti srce na mjestu, tamo se s budaletinama nekim i pederima moram sretat zbog tebe?

— Ako ti je toliko teško, mogu ići sama.

On otpuhne zrak: — Kud sama, tamo sama? To je za parove valjda, ovako kao mi. Pa ko to tamo ide sam, ko je imalo normalan?

Anita malo pošuti, onda se osmjehne: — Perzefona.

On se trgne, upilji u nju bijesan pogled. Taman da će zaustiti: — Pa ćeš ti...

Ona ga preduhitri, nasmiješi se. On je nekoliko trenutaka sumnjičavo gleda, kao da nije siguran stoje maločas čuo. Gleda i ona njega, i dalje se smiješi blago, pomirljivo. Njemu lice omekša, razvuče usne u osmijeh: — Ahaa...

Podigne kažiprst, zadovoljno kima glavom, suučesnički je potapše po ramenu. Razvedren, opet se usredotoči na cestu. Ona, sasvim ozbiljna, nastavi gledati kroz prozor.

Iako je bilo još sasvim malo do kuće, Teo naglo okrene upravljač i skrene na šljunčanu stazu koja je vodila u šumu. Vozi brzo, ne obazirući se na buku što je stvaraju kotači koji gnječe kamenje, ono pršti na sve strane zabijajući se u stakla. Najednom ugleda zgodno mjesto između rijetkih stabala i uvuče auto u mrak.

Nekoliko trenutaka se gledaju, pogled im je zamućen od želje.

— Dođi, broj 2... — prošapće ona. Hitro zavuče ruku visoko pod suknju, klizne njom niz noge sve do gležnjeva; zgužva gaćice i baci ih negdje na zadnje sjedalo. Odmah uhvati ručku sjedala, ali ne može toliko čekati — drugom rukom ga dohvati za vrat, za uho, gnječi ga i grebe, vuče ga grčevito sebi, teško dišući, kao da se utapa. On se pokuša brzo prebaciti na njenu stranu, ali nespretno zapne za mjenjač, ona otpusti ručku i objema rukama ga navali na sebe. Sjedalo se rastvori — oboje se sruše u ležeći položaj. On se pokuša namjestiti, ona ga preduhitri, brzo mu obavije noge oko struka. Na njegovim leđima zakači gležnjeve jedan za drugi.

— Čekaj... — protisne on jedva, pokušava otkopčati hlače, ali ona se izdiže i pripija uz njega, čupa ga, štikle mu kroz tanku košulju paraju leđa.

— Zašto ih nisi skinula? — protisne on jedva, pokušavajući zadržati ravnotežu.

— Zato ih nisam skinula! — promrmlja ona boreći se s dahom, ispruži noge u zrak i odupre se tankim petama o krov. Ljubi ga divlje po licu, nosu, obrvama, svuda, kao da ga želi pojesti, grize ga za usnu, za uho, istodobno mu zavlači ruku u hlače i pokušava ih strgnuti. On je pokušava sustići — ali te ga štikle prokleta bodu i čini mu se da ne može dugo izdržati tako zgrčen (trebalo je pomaknuti sjedalo unatrag), sva mu je težina tijela na lijevoj ruci koja ga žulja i...

Uhvati trenutak između njena dva daha i brzo se izmakne. Ona se čak i ne začudi — gleda ga odsutno mutnim očima, može joj sada reći bilo što. Uhvati je za bradu i zagleda joj se u oči, ali ona se samo meškolji smješkajući se.

— To nije od drveta, znaš, a može i boljeti — govori joj polako.

Dijana gleda u njega nekoliko trenutaka, onda se naglo uozbilji.

— Ok — odvrati i brzo se izmakne iz njegova stiska. Izvuče ruku iz njegovih hlača.

— Čekaj — reče on praveći se da ne primjećuje tu promjenu. — Molim te da malo pomaknemo sjedalo, samo malo, ajde, i te me tvoje pete bodu ko vrag, skini to.

Ona spusti noge koje je držala oslonjene o krov, usput zastruže cipelama i na svijetloj presvlaci ostade tanak, isprekidan crn trag.

— Uvijek čekaj — reče.

On uspije namjestiti sjedalo i ispraviti se, sada mu je sasvim ugodno — meko legne na njeno tijelo. Jedva ga dotičući, klizi nosom niz njen obraz, ispod uha, niz vrat.

Poznati miris, poznato lice. Sve moje.

— Dijana... Skini cipele — prošapće — hoćeš da ja?

— Neću — odvrati ona suho. — One tu nečem služiti.

On se malo odmakne: — Čemu služiti, da me raspore?

Ona okrene glavu, stisne usnice.

— Malo mi je glupo ovo, uvijek se ponavlja. Jel me možeš ikad pratiti?

— Nije mi udobno... — zausti, ali ona brzo digne dlan u zrak, zaustavi njegove riječi.

— Znam. Nije ti udobno, i prebrzo ti je, i pregrubo, sve, sve znam. I trebalo bi nam sad ovdje nešto svirati, i to danima valjda, da ti doživiš nirvanu. I ah, ubola te štikla, šta ćemo sad, da idemo na hitnu?

On osjeti kako mu je uzbuđenje splasnulo. Oprezno se podigne s nje i prebaci za upravljač. Ona podigne svoje sjedalo i sjedne uspravno, a onda sasvim neočekivano podigne noge i raširi ih: zaglavi jednu štiklu na ploču iznad radija, a drugu u kut gdje se spajaju prednje i bočno staklo.

— Tako ćeš se voziti?

— Tako.

On šutke upali automobil.

3

jesi to ti požurila? heh daleko ćeš u tim štiklama jebačkim ždrebice kad si ih obuvala nisi sigurno razmišljala da u njima bježiš da hodaš nogu pred nogu da vrtiš bokovima to si razmišljala ha? kujo e to si mislila i još da ti ja kažem šta si mislila kako ćeš prekrizit noge i vrtit štiklom po zraku pisat lezi na mene pritisni me i ne pitaj i ubadaćeš štiklama u leđa ćeš me ubadat sve brže i ja tebe eto to si mislila to

— Jesam vas nagazio, oprostite...

gdje si sad gdje si zamakla? igraš igru sa mnom kujo lovice se igram kako si se okretala maloprije za mnom kao bojiš se ti nešto ma daj a žuriš polako da ti kažem zašto? da ti kažem zato jer ti je mokro među nogama jer se spotičeš i jer te štikle služe za jebanje dušo a ne za bijeg ne za bježanje ne od mene bježanje to ne umakla si aha skrivaš se dobro i gledaš me kako ovde stojim i moliš boga da te nađe a kad te nađem da te prvo rasturim među nogama s moje dvije ruke i ooo da sa svime što mi bude pri ruci a naći će se o da hoće dušo vjeruj

— Evo, malo stao, večernja šetnja, pa polako kući... Dobro je, hvala, uhvatio malo zraka, u kući je sparno, a treba se naspavati, sutra posao čeka... Hvala lijepo, i vi pozdravite vaše!

vidjet ćemo se mi još a sad e samo gledaj odnekud i pati za mnom guraj ruke među noge guraj si ruke i maštaj kako krstarim ko morski pas ko razarač i orao i vuk sve sam ja i nikad nećeš znat jesam li blizu ili daleko samo izađem iz mraka dobro umakla si danas igraš se igraj se mico pratim te a ti dušo potrošila bi me? i ti žuriš a što me onda gledaš tako okicama? kolko imaš godina 16 17? a šta radiš sad na cesti loviš sebi nekog je li mene loviš ha? a da dođeš malo na tango da te vidim kako se češeš kako pritiskaš kako znaš sve dobre su to godine najbolje ali ne može sad tatica misli na mene večeras kad legneš lutko ja ću misliti kako ti se ginga meso ispod haljinice kako se ja gingham na njemu

— Kolko je ovo, već prošlo deset sati? Idem kući, sutra treba rano ustati.

4

Goran sjedi u sobi čiji mrak razbija samo svjetlost s ekrana njegova računala i pregledava fotografije. Tek sada jasnije vidi one s kojima je proveo večer.

Dugo radi taj posao i često se uhvati kako svijet oko sebe doživljava s odgodom, preko njegova zaustavljena otiska.

Kada bi ljudi samo znali koliko znači — na tren zaustaviti sve. U zbivanje što teče bez prestanka, pod stalnom prijetnjom neprimijećenosti, neprestano kaplju velike i male stvari. I vrijeme ih mota, te riječi i poglede, vrti ih i potapa, a oni izrone opet, pa opet, dok konačno ne nestanu pod površinom. A ljudi, nezainteresirani i tupi (ili tek spori) često gledaju u tu bujicu odsutno, staklena pogleda. Pred njihovim očima utapaju se pitanja, i sumnje, i nježnosti, i drskosti i još štošta, vapeći da budu ugledani, barem na trenutak. I kao što nesavršenost i tromost ljudskog oka stotine sličnih prizora u nizu pretvaraju u film, tako i ta tupost čini život jednostavnijim, dajući savršen alibi neviđenja.

Ipak, mnogi nisu zadovoljni jednostavnošću. I pokušavaju. Pričini im se nešto, pa htijući uhvatiti trenutak, zamrznuti ga u sjećanju i ponovno oživljavaju slike. Ali one su svaki put sve manje svoje, a sve više naše, uljepšane priželjkivanim ili nagrđene odricanjem. I više ne znamo što je zapravo bilo i je li taj trenutak (pažnje, nemira, ludosti, čega bilo) uistinu baš takav postojao.

A slike pomažu. Čak i tako nijeme, i baš zato (kao kad zatvaramo oči da jače upijemo zvukove) još su snažniji svjedoci.

Ima u tome i nečega zastrašujućeg. Ponekad se osjeća poput lovaca na utvare koji gorljivo iščekuju hoće li se na slici ukazati ono što oko ne zamjećuje. Tek kada ugleda istrnut otisak ljudi s kojima je proveo vrijeme, tek ih tada vidi, zapravo. Odnosi, u zbilji prikriveni, koje tek ćutimo kao nešto toplo ili hladno ili čudno među nama, kondenziraju se na staklu objektiva i ostave ponekad sasvim vidljiv trag.

Osim toga, one pulsiraju, te veze među ljudima, kucaju i dišu... i ne daju se uhvatiti iz jednog puta. I ono što se teži skriti, i to dolazi u valovima.

Vidio je puno puta: ljudi se smiješe i šire ruke, i tapšu, i sjede uspravno, ali samo treba dovoljno čekati. Jer moraju jednom uzeti zraka, a on čeka baš taj trenutak. Koliko puta je kliknuo upravo u dno vala, u smiraj, ravnu crtu, i slika ništa nije otkrila ... a bio je siguran da je nešto vidio.

A često mu otkrije skriveno, poput: otiska njenih neopranih prstiju još uvijek umazanih srebrnim sjenilom kojim se šminkala na njegovoj kravati (ne, nije bila strast)

ili

duboko utisnute crvene pruge na njezinim listovima koje je, sjedeći, snažno pritiskala uz stolicu

ili

kako čovjek može jesti i piti i govoriti potpuno nesvjestan da mu se tijelo samo izvrće i teži (poput olovnog čovječuljka igračke koju preteže uteg) uvijek istom, drugom smjeru, prema nekome kome se ne obraća

ili

trenutka kada mržnja okrzne.

I zato pažljivo pregledava sljedeće slike:

plesači čekaju da uđe Armando s prevoditeljem (to je uslikao krišom)

Armando (4 fotografije)

prevoditelj (2 fotografije)

plesači sjede i slušaju predstavljanje (7 fotografija).

Neko vrijeme ih promatra, a zatim izdvoji:

par br. 1

žena br. 1

muškarac br. 3

žena br. 5.

I stavi ih na stranu.

5

Za: dea.dea@yahoo.com

Naslov poruke: samo da znaš da te pratim

ej

večeras si jako žurila, vidio sam kroz prozor kako ti je prvo ruksak zapeo za kvaku ulaznih vrata a onda si se spotakla niz stepenice i skoro pala

i u tom trenutku mi se učinilo da ću iskočiti i otrčati dolje niz stubište do tebe da vidim je li sve u redu i hoćeš li zakasniti još sam pomislio hoćeš li se predomisлити i možda se vratiti gore do mene na prvi kat, ali to je, naravno, totalna glupost baš kao što je glupost ovo da ću otrčati do tebe — teška glupost i patetično sranje do bola

e da sad bi ti rekla — ma neee nije sranje kad bih ti ikad ovo rekao

ali stvar je u tome što već godinama nisam to ni pomislio to o trčanju dobrih pet godina

doduše malo duže je trebalo za snove znaš kako je to sa snovima oni sami dođu i ne mož im ništa ☺

a sad već nekoliko godina i ne sanjam i to je super

i onda se odjednom dogodi da sam večeras tako bolno htio doći do tebe

ne samo to već i otići s tobom tamo na taj tvoj tango

i to je loše po mene. doduše, ti još o tome ništa ne znaš,

ali... vidjet ćemo. polako

ali šta da radim kad si već otrčala dalje, bila si brža, i jbgga propala stvar, nije mi se dalo oblačiti hlače ☺☺☺

hehe čuvaj se drugi put

svejedno, ionako ti nikad neću poslat ovaj mail

**Ova će poruka biti spremljena ukoliko se odlučite poslati ju kasnije?
da/ne?**

ne

*

— jesi tu?

— da ☺. tek sam sad upalila kompjutor, cijeli dan negdje zujim, ti si tu dugo, čekaš me?

— ma ne, nešto pišem, nema veze

— a ja sam mislila da me čekaš...

— ☺ perzefono moja...

— e znaš šta, potražila sam ja tu tvoju priču o perzefoni, zanimalo me zašto me tako zoveš ☺

— i? što kaže priča?

— eh eh sad ćeš me ispitivat je li profo? uglavnom, nju je oteo had, bog podzemlja, a njena majka, boginja ratarstva i žetve je uspjela izmoliti od njega da je vrati na šest mjeseci godišnje, zato je pola godine plodno, pola je pustoš, kad majka tuguje, ono jesen i zima, bla bla, jel to to?

— aha

— uh, raznježih se od te priče... to me malo zavodiš njima jel, otkud ti više? perzefona... baš egzotično, čak sam sinoć na tangu

— ???

— ma ništa, nema veze. reci mi odakle ti

— kažem ti, malo s faksa, malo iz života, skupi se ☺ al perzefona je iz srednje škole

— heh, baš sam se osramotila, završila i ja srednju i ko fol faks, pa ne znam to ništa, e, a kojeg to tvog života, ko da imaš tristo godina?

— eh...

— a zašto sam ja baš ta ugrabljena?

— a pa ne mogu ti sve reć ☺

— vidim da ne možeš, čak ni ime nećeš reć, je li hade?

— nisi rekla ni ti svoje, jel ti ovo ime, u adresi, dea?

— hmmm... ne. ali blizu je. a jel seksi ta perzefona ☺

— ne znam, vjerojatno, zašto bi je ugrabio onda ako nije ☺

— a ja ☺?

— da
 — ??????? kako znaš?
 — pretpostavljam, po glasu ☺
 — LOL ☺☺, da da... a da ti pošaljem sliku, konačno?
 — ima vremena, ne žurim s tobom, da traje sve duže, znaš
 — čudan si ti, nema baš puno tipova koji odbiju sliku, znaš frajeru? a ti meni?
 — pa kažem ti, polako... šta nije tako zanimljivije? ☺
 ne brini, pratim ja tebe
 — pa dobro, jest, al me sve više kopka...š
 — š?
 — kopkaš, ti, kopkaš, kužiš? staaalno mislim o tebi ☺
 — ☺ kako je bilo sinoć?
 — eh... mislila sam da ćeš me pitati šta to mislim o tebi ali očito da nećeš...
 — znam ja sve šta ti misliš ☺
 — e to je bilo malo bolje, more hot ☺ a sinoć na tangu je bilo zanimljivo, ono, ko djeca u školi, pričali priče
 ajde sad reci o sebi ti pa ti. i dali nam brojeve, ko u bolnici, baš bezveze. e ja sam ti br. 5, da znaš
 a učitelj je pravi macho, nije loše, not at all ☺
 pokazao je nešto na meni i zgrabio mi nogu, omotao je oko svoje, dum, ne okreneš se a u klinču si, a ja mu uzvratila istom mjerom
 al ti si mi isto zanimljiviji ☺
 i zamalo sam ispričala priču o nama, al čekam da je prvo ispričamo, haha ☺
 a šta misliš da se i ti upišeš, ha?
 — pa vidiš, razmisliću o tome... ej oprosti... zvoni mi neko na vrata, sorry... ovo su mi 100% rođaci, klinci
 moram ih pripaziti popodne

- ☹ a večeras?
— vani sam, rođendan neki, javim ti se sutra, ok?
— ☹☹ ok...

Volio bih biti broj 5.

6

3. lipnja 1978.

*u mračnom hodniku starog kazališta miriše na prašinu
tamni pravokutnici uokvireni širokim drvenim okvirima
ocrtavaju se na zidovima u pravilnom nizu
u svakome obrisi scenskih prizora i likova za pamćenje
ima ih puno, tih što se pamte, ne bi vjerovali
toliko da dostaje
i za hodnik*

*na dugačkim vješalicama prislonjenim uza zid
nagurani iznošeni kostimi: jakne od debele čoje
natopljene ustajalošću
kičaste haljine s ponegdje otkinutim volanima
olinjala dlakava tijela vukodlaka
i tko zna kakvih još bića koja dolaze u snove
pajaci i lude
seljaci
ljubavnici
propalice*

*degradirani prisilno otetim životima, djeluju izopćeno
jer što ima šumska vila raditi u društvu jednog
samoubojice
naposljetku*

*parket je star i oguljen, odaje korake cvileći
ne hodam, zato*

postoji mjesto u hodniku gdje je proširenje u polukrug
mala vidilica na trg pred kazalištem
zakoračim u malu osamu jednom nogom
i leđima se naslanjam na pregib zida,
samo dva metra dalje od otvorenih vrata garderobe

trg je pust u predvečerje, pasja je vrućina
ali danas je tečaj tanga u našem malom gradu
i dolje u dvorani se već skupilo ljudi,
neki od njih i zbog plesa

i ja palim cigaretu, malo zbog nestrpljenja
a više zbog predostrožnosti
od nečije slučajne
znatiželje

ne ispuhujem, samo otvorim usta
utroba se lagano grči i istjeruje očekivanje
tako da dim sasvim usput iziđe
s njim zajedno

kasniš, kao i uvijek
parket pucketa i škripi kao da mu se lomi i raspada
ona njegova žuta riblja kičma
pod tvojim sandalama

kada uletiš gotovo bez daha u garderobu, pričekam:
otvaranje patent zatvarača
šuškanje kese
(u tom trenutku lagano zakoračim od prozora
i ponovno se naslonim na zid hodnika)
kuckanje štikli kada udare u pod
tišinu

e tu tišinu čekam
polako nagnem glavu — u prvoj sobi lijevo
vrata su širom

otvorena,
ali zbog kuta mog pogleda vidi se sasvim uzak prostor
u njega stane samo komad smeđe drvene klupe
i lijeva plesna cipela
crvena

promatram tu cipelu s plisiranom sjajnom
tkaninom kako nervozno razbacuje svoje
crvene repove
kako kasni i žuri, ali ipak ne toliko:
na trenutak zastane prije no što noga
u sjajnim najlonskim čarapama u nju nečujno klizne

onda se smiri, dopusti rukama
(mogu vidjeti samo lijevu, ali ja ih gledam obje)
da je obgrle i oblijeću poput golubova
pletući satenske trake oko tankog članka

kada je mašna zavezana, pružаш nogu vratima
i istežeš je
polako okrećeš stopalo,
crtaš zrakom — vidiš li me? — obao list se
ljeska

u zadnjem trenu se povučem u stranu, ti istrčiš
gola leđa na tren osvijetle polumrak
bučno i nespretno odjuriš hodnikom, poput djeteta,
ubadajući drveni pod tankim štiklama

baš poput djeteta

A mogli smo biti broj 6.

ZOVEM TE POGLEDOM (cabeceo)

— Nema inženjera danas — prošapće Anita.

— Zaboli me — odvrati Luka kratko.

— Ali došli su neki novi, vidi, onaj stariji par, zapravo on je malo stariji... Nevjerojatno je profinjen, pogledaj kako je obučen, i to držanje... pogledaj.

Luka baci pogled.

— Aha — reče. — Baba je sto posto došla zbog Armanda.

— Žena prekrasno izgleda. Nemoj tako govoriti... Hoćeš tako i za mene govoriti?

— Šta si i ti došla zbog njega?

Ona se zagleda: — Baba... Žena ima... možda pedeset. Sedam više od mene. Hoćeš tako govoriti?

— Oću. Ma šta stalno gledaš tamo na prozor?

— Gledam hoće li biti onog... što je sinoć virio. Malo se bojim toga, iako smo ovdje svi mi i to, ali isto...

— Ma ko je virio, koga?

— Rekla sam ti jučer da je neko virio kroz prozor.

— Nemam pojma, kad?

— U autu...

— Šta u autu, jebote? Dok smo bili u autu?

— Aha, sinoć...

— Sereš! Šta mi nisi rekla da ga razbijem, ma kad?

Ona uzdahne.

— Luka... Sinoć u autu sam ti rekla da nas neko ovdje gleda, izvana. Vidjela sam ga nekoliko puta.

— A to... Ništa to, dolazit će ovdje ljudi gledat... Ples, i vodi ga muško! Šta misliš zašto ja dolazim?

Značajno se nasmije i namigne joj. Ona ga gleda s blagošću, popustljivo, kao što se gleda dijete.

U tom trenutku uđe Armando, ljubazno kimne prisutnima. Anita se uspravi na sjedalici.

— Armando vas pozdravlja i drago mu je da ste ponovno došli — reče prevoditelj. — Osobito nam je drago pozdraviti nove plesače... Predstavite nam se, molim.

Žena se odmah digne, poravna preusku suknju koja joj se povukla iznad koljena. Na zategnutim listovima svjetlucaju se blještave najlon čarape.

— Helena. Obožavam latinoameričke plesove. Mislim da imaju... život, strast, sve ono... što se od plesa očekuje.

Zatim se obrati samo Armandu: — Što ja očekujem — doda. — I to je to — reče jednostavno i sjedne.

Njen partner ostade sjediti ruku prekrivenih na prsima. Ne poprati njeno predstavljanje ni pogledom, lice mu je ozbiljno. Doima se kao da ne želi sudjelovati u razgovoru.

Međutim, naposljetku ipak progovori suzdržanom ljubaznošću: — Lijepo je to. Korisna inicijativa za ovakvo malo mjesto, vjerujem da će biti i raznih drugih koristi. Dobra stvar, pametna. Moja supruga jako voli ovakve stvari i, eto, tu smo. Ne znam koliko ćemo moći popratiti to sve jer dosta putujem, ali — tu smo.

— Grazie — reče Armando.

— De nada — uzvрати on.

Armando se ne obazre na te riječi, uputi se k plesačima. Polako prelazi pogledom od jednog do drugog, naposljetku zastane na Andrei. Ona ustukne tijelom prema natrag, međutim, on ide dalje, pogled zaustavi na Heleninu licu. Gleda je ravno u oči, dulje nego što bi se moglo

očekivati, toliko da se prisutni počinju pogledavati. Ona mu uzvraća pogled ravnodušno, bez imalo nelagode — očito je da u ovoj bitki ne mora ulagati nikakav trud. Njen suprug i dalje sjedi sasvim mirno i promatra taj prizor kao dosadnu nužnost.

Ipak, događa se ono što, čini se, Armando očekuje: ona se počinje smiješiti, prebacuje nogu preko noge, u njoj raste želja da stekne prednost i povede tu malu igru. Njena ravnodušnost postaje nametljiva.

Tada se Armando odjednom odmakne u stranu, tiho se obrati prevoditelju, i, kao da se ništa nije dogodilo, zagleda se negdje prema prozoru.

Prevoditelj reče: — Već znate da u tangu postoji određeni kodeks ponašanja. Vrlo je važan izbor partnera i u toj situaciji je obični govor zabranjen. Partnera birate govorom tijela, a osobito je važan pogled. Vaš pogled mora govoriti — ti si... ona koju tražim!

Okrzne Armanda pogledom kao da traži dozvolu za taj slobodan prijevod, ali on ne obraća pažnju. I dalje odsutno gleda kroz prozor.

To ga malo smete: — Ili ti si onaj, naravno, to se podrazumijeva da se to odnosi... i na to. I onda... da — osobu koju ste odabrali dozivate pogledom, gospodin Armando je to bio krasno objasnio, ali... zapravo ona se mora prepoznati u tom...

Pogledava opet u Armanda, na trenutak napravi zbunjen izraz.

— ... dozivanju, a vi morate biti sigurni da je, je li, taj poziv prihvaćen. Onda joj pridete, a može i njemu, ako se radi o njoj, razumijemo se...

Odjednom se ozari, kao da je našao prave riječi: — I vidi se je li izbor obostran! E da... i nema upoznavanja i razgovora, molim, sve mora biti šutke!

— Eto — završi s olakšanjem.

— Zamolit ćemo vas da se razdvojite, muškarci na jednu, žene na drugu stranu, hvala! Pokušat ćemo odabrati partnera za ples na način na koji smo vam objasnili — samo pogled, molim.

— A jel možemo mi svoga partnera izabrati? — uskoči Dijana.

Prevoditelj se kratko konzultira s Armandom: — Ne — odvrati.

Plesači se meškolje, dame se zbunjeno osmjehuju jedna drugoj, ali svi ostaju na okupu.

— Razdvojite se, molim! — ponovi prevoditelj.

Andrea se najednom otisne sa sjedalice i uputi na drugi kraj dvorane. Ostali na trenutak ostadoše zatečeni, zatim se počеше dizati jedan za drugim. Posljednji ostade sjediti najnoviji par, br. 7, ali naposljetku muškarac ipak ustane, pogledom okrzne suprugu.

— Ne ustručavaj se — dobaci joj i uputi se prema ostalim plesačima.

Ona još nekoliko trenutaka sjedi stisnutih usnica, zatim se, ljuljajući se na štiklama, uputi k ostalima.

Armando pusti glazbu, ona u tren ispuni prostor u kojem su se odmjeravale dvije grupe ljudi, poput dva mala ispremiješana jata složena po vrsti, ali ne i po smjeru putovanja. I da radoznalo neupućeno oko zaviri kroz stropni prozor, odozgo bi vidjelo kako ono muško jato, pulsira i skuplja se s prešutnim razumijevanjem.

Ono pak drugo jato, polako se širi i kao da svaka njegova članica, krišom odmjeravajući onu do sebe, nehotično zauzima položaj po nevidljivim koordinatama. Ne, nijedna nema nikakvih primisli u ovom izboru partnera niti su oni zapravo uopće važni u ovome malom gibanju. Čini se da međusobno odmjeravaju vlastito ženstvo. Usput, krišom pokušavaju procijeniti koja je najspremnija odrediti igru. Ovo je ionako samo ples, zar ne?

I nitko ne gleda nikoga, za početak.

Poput djece, ovlaš se dotiču kratkim pogledima koji nisu upućeni nikome i naposljetku samo otkližu negdje na pod. Ali ipak, u tom njihovu vrludanju zrakom, na tren se zakače dva svoja — ona plesnog para br. 2., i, malo jače, dva sasvim tuđa — Helene i Gorana. I dok on još ni sam ne zna što bi, ona prikuje njegov pogled za svoj. Krene prema njemu, čini se kao da nevidljivim konopom povlači taj pogled k sebi. Mimoide se s Teom, plesačem iz para br. 2 koji se pogledom upravo dogovorio s Andreom.

Za to vrijeme, jedna od njih, Anita, cijelo vrijeme pogledava kroz prozor. Na trenutak joj se učini da se jedno mjesto na njemu magli, kao da netko diše. Opet svrne pogled k plesačima, a kada ga vrati, više ne zna gdje je ono mjesto što se maglilo i je li joj se to samo učinilo.

Ipak, sada joj se učini da među siluetama plesača što se oslikavaju na staklu nazire dva oka i to je uznemiri. Instinktivno se okreće i traži Lukin pogled, ali on je ne primjećuje. Pogleda

ponovno, traži po staklu po kojemu klize slike sad već dva para koja se spotiču. Najednom, sjene na staklu se razmaknu i, nekoliko metara dalje, među svim tim nejasnim prilikama i mutnim svjetlima susretne par očiju koji je netremice promatra. Ona se trgne, ali se brzo povrati i shvati — taj pogled dolazi iznutra, iz dvorane. Ipak, još jednom se osvrne na Luku, a onda se odluči vratiti i izdržati pogled — to je ipak samo sjena na staklu, zar ne? Nakon nekoliko trenutaka one oči se nasmiješe i ona kimne glavom.

Helenin suprug neko vrijeme promatra ženu što jedina stoji okrenuta leđima i gleda prema prozoru, iako se vani zapravo ne može vidjeti. Odjednom pred njim niotkud iskrсне mlada žena, plesačica br. 2, i upitno podigne obrve. On baci pogled oko sebe — onaj snažni muškarac se dosađuje — htjede joj dobaciti u šali.

Međutim, predomisli se i pruži joj ruku.

1

— Jesi ljut?

— Ne, zašto?

— Zato što u autu nisi govorio ništa i sad tu samo gledaš televiziju i ne obraćaš mi se.

— Ja uvijek gledam televiziju, šta je to sad neki problem?

— Luka... Da se moglo birati svoj par, znaš da bih ja odabrala tebe, pa to je...

— Ne, neee, ma naravno da znam! Gledam sad nešto.

— Dobro...

Anita se uputi prema vratima.

— Jedino što je malo glupo da ja ko zadnji papak ostanem sam i bez para, al dobro, nema veze, pusti to.

Ona zastane: — Ali jedan muškarac je bio viška večeras, neko mora ostati bez para.

— Pa je, jasno, to je matematika, nema se šta reć.

I dok se ona snebiva, on nastavi: — Samo što je... ne znam, recimo, mogao Armando, jel se tako ono zove, bit višak? Šta nije on mogao bit višak? I na kraju jel to pošteno da on bude višak jer mi svi plaćamo, a on nekom uzme ženu i onda je neko drugi višak, šta misliš o tome?

Ona stoji iza njegovih leđa, očekuje.

I upravo tada: — Ja ne znam na kraju kako ste vi završili skupa, svi se gledaju, jedina ti blejš kroz prozor, e ne znam šta ima u tom prozoru, a mrak je, al dobro, i onda — buf! — ti i gospodin odoste za ruku na ples! Kako to, neće mi bit jasno dok sam živ, sve nešto zovem te očima i te priče, a ti gledaš kroz prozor i — šta onda bude? Kako ste se to vas dvoje dogovorili, samo reci!

Zabaci glavu preko naslona fotelje, gleda je sumnjičavo.

Ona zausti, htjede ispričati priču o staklu, ali u trenutku kada se Luka okrene prema njoj, predomisli se: — Ne znam, stvarno ne znam, prišao mi je, a ja sam mislila da će mi biti korisno plesati s njim. I eto.

— Pa je, sigurno da je korisno, ništa ja ne kažem, nego isto je on malo prefrigan, znaš. A i vidim ja kako te gleda, nisam blesav...

Ona okrene glavu, prošara pogledom negdje po zidu.

— Ma daj...

Luka se vrati televiziji.

— Samo kažem: nisam blesav! — dobaci.

Ona pričekava nekoliko trenutaka, dok ne bude sasvim sigurna da je razgovor završio. Onda se uputi u kupaonicu, razmišljajući o zadnjim Lukinim riječima. Prođe kraj velikog ogledala u hodniku i, baš kao i uvijek, samo ga ovlaš dotakne pogledom. Međutim, sada zastane; na prstima se vrati nekoliko koraka unatrag. U hodniku je mrak, iz dnevne sobe dopire taman dovoljno svjetla da omekša odraz.

Stoji pred ogledalom, netremice zuri u vlastite oči. Sasvim malo pogne glavu, zatim je lagano nakrivi na jednu, pa na drugu stranu, sve ne odvajajući pogled.

Stane u raskorak, tanka suknja se zategne na butinama; polako, sasvim polako prelazi

dlanovima niz bokove, kao da se boji da će koža na tkanini napraviti prejak zvuk. Pusti dlanove da se sami susretnu i ostavi ih da počivaju, čuti kako se pod njima trbuhom širi toplina. Iznenadena je tim osjećajem, promatra ih neko vrijeme meko ispreplićući prste. Onda se primakne ogledalu tako blizu da osjeća hladnoću stakla na licu, zatvori oči.

Ne poznaješ je — misli — prvi put je vidiš. Što vidiš?

Naglo otvori oči, susretne se s vlastitim pogledom. I da, lijepo je, tamne sanjive oči na trenutak je miluju poput tuđih. Nasmiješi se, opet zatvori oči:

Što vidiš?

Naglo podigne kapke, pogled joj pade na razrez u košulji. Gleda bijelu kožu na mjestu gdje se razdvajaju dojke kao da je vidi prvi put, na njoj titra mutan odsjaj svjetlosti, čini se kao da drhti. Ruka sama krene, uvuče je u košulju i plegne dlan na prsa, pogleda se opet u oči:

Što vidi?

Nekoliko trenutaka strepi od vlastite istine, a onda joj rubovi usnica počnu titrati. Naposljetku dopusti sebi — nasmiješi se. Gleda u svoj odraz kao da ponovno vidi nekog dragog, dugo odsutnog.

U tom trenutku Luka se nakašlje, ona se trgne, izvuče ruku i produži u kupaonicu.

2

— Znam da se ne bismo trebali upoznavati, ali eto, valjda neće čut nitko... — nasmiješi se. — Osim toga, ja već znam da si ti Andrea.

— Pa kad već znaš... onda nema natrag — nasmiješi se.

— Ja sam Teo, ali nećemo se rukovati, da nas ne skuže. Ona se osmjehne.

— Ok — reče.

— Da probamo *pratim te*?

— Može — odvrati ona i namjesti se, čekajući da joj pruži ruku.

On pruži ruku, ona polako spusti svoju u njegovu. Potom čeka — on je polako obgrli oko leđa. Neko vrijeme samo stoje u mjestu, dopuštajući da se prostor između njih oblikuje. Ipak, on je u svakom trenutku spreman na pokret i osluškuje tijelom, iščekujući njezino nestrpljenje. Ali, na njegovo čuđenje, ništa se ne događa. Ona diše mirno, njena ruka leži u njegovoj sasvim spokojno. Svu pažnju usmjeri na mjesto gdje im se dodiruju dlanovi i, ne, nije kao obično, ta ruka ga ne prisvaja niti vodi — jednostavno počiva u svom otisku. Ovo ga iznenadi, vrati pogled na njezino lice, ali... oči su joj sada zatvorene.

On se osvrne, kao da ne zna što bi zapravo s ovom djevojkom koja se leluja kao u polusnu. Međutim, nitko ih ne primjećuje, osim Dijane koja baca pogled negdje pokraj njih.

On se opet okrene njoj, na trenutak mu čak dođe da je upita što da čini, ali odustane, sviđa mu se ovako. Zatvori i on oči, ali sasvim drugačije, poput djeteta koje se pravi da spava. Kapci su mu zgužvani, isprepletene trepavice drhture; svako malo proškilji kroz njih.

I sve je i dalje u redu, ne mora ništa učiniti, zaista — čini se da ovako mogu može ostati zauvijek. Iza zatvorenih kapaka svjestan je svakog dijela svoga tijela, osjeća da ga u nozi neugodno zateže ... na trenutak brzo premjesti težinu.

I tada... ona, poput lutke koja je oživjela, ispravi tijelo i premjesti se za njim. On ostane zatečen, otvori oči, ali ona samo namjesti bolje dlan u njegovu.

Gleda je nekoliko trenutaka začuđen, potom se nasmiješi, i on zatvori oči. Lagano dlanom potiskuje njen, ona neprimjetno uzmiče; međusobni pritisak je uvijek zapanjujuće jednak. Potom povlači dlan sebi, ali događa se isto. Pokuša: drugom rukom joj jače pritisne leđa, ona se približi taman toliko da otpusti dodir.

I nitko ne vidi to njihovo praćenje, čak i kad bi pokušao, jer... nisu se pomakli s mjesta. Ipak, oboje silno čute, osluškuju nepomičnost onog drugog koja snažno pulsira. Kao da je prostor među njima otjelovljen, gust i opipljiv saveznik, priljubljuje se, upija i nagoviješta svaku kretnju. Ali pokreta nema i napetost raste; osjeti kako joj se pod njegovom rukom mišići na leđima zatežu... Na dlanu čuti kako njen dodir postaje hladniji i ljepljiv, njeno disanje ubrzava.

Otvori oči — trepavice su joj i dalje spokojno spuštene, ali on ipak zaustavi sve. Uspravi se i spusti ruku s njenih leđa. Ali ona i dalje ne otvara oči; taman kad je krene upitati... Vragolasto ga pogleda.

— Malo glumim — šapne sa smiješkom.

3

*ajde pogledaj me malo okreni se mico vidiš da te gledam zooovem te očima zovem
mačkice i on te zove nas dvojica sami okreni se pa ga možda pustim iz kaveza hehe a
zašto se večeras ne skidaš bombončiću šta se tu bezveze muvaš nemam ja vremena
napretek ima drugih bebo ima puno drugih
jel se ti to stvarno ne skidaš kučko šta misliš od mene napraviti budalu jel to misliš da
izgubim večer zbog tebe noć da izgubim da bi ti sjedila na jebenoj klupi i ne penjala
se na gredu i ne dizala noge jel to misliš? bolje da gledam one što plešu tango one me
zovu i samo za mene zadižu suknje samo za mene! e pa sad ćemo vidit oćeš li naljutiti
taticu nemoj ga naljutiti jer je kasno i ti si sama u ovim hodnicima znaš a curice se
moraju čuvati bebo znaš
smeće jedno ljutiš me upozoravam te još jednom i pazi šta ćeš mi sad reć kujo samo
pazi*

Sastaviti novu poruku? Da.

Za: cokoladica

20:17

Pa gdje si ti malena? Danas sam
te vidio izdaleka u gradu, tvoj tata
mi kaže da si bila na natjecanju,
kako je bilo? Sigurno
super ☺ Treniraš li?

*ajde ajde okreni se vidiš da te zovem sigurno ti je zvonila poruka šta blejiš tamo u te
smrdljive balavce što glumataju s tim konopima i prečkama i sranjima nijedan od njih
nije muško nijedan zapamti okreni se ovdje te čekamo nas dvojica ali prvo to to to
samo polako polako čitaj i osjećaj me namiriši me ko životinja ko što ja tebe mirišem a
onda mi napiši kako ćeš sad sjest na gredu kako samo ti znaš samo za mene ćeš sjest*

bebo tako napiši mi sve sve će mi popucat za tobom jebote čokoladice već mislim kako mi se topiš na jeziku

Odgovoriti na poruku? Da.

Za: tatin frend Pleich

20:20

Da, bilo mi je super, druga sam! ☺

Hvala sto pitate ☺ Kako ste vi?

šta kako sam pitam zašto ne treniraš zašto mi ne guraš meso pod nos to te pitam NE PRAVI SE LUDA šta kako sam puknuću a ti me provociraš JE LI?!! zašto se ne penješ samo to me zanima i to mi reci i umukni da ti ne začepim usta a znaćeš kako ih ja začepljujem mala tako mala a već znaš palit je li jel me to zavodiš a sve ko da nećeš čekaj da vidi tatica

Odgovoriti na poruku? Da.

Za: cokoladica

20:22

Ma bravo princezo! Ti si sigurno
vec krenula opet trenirati, treniras
li veceras?

nemoj nemoj me naljutiti sad mi je dobro ovdje s tobom ti u dvorani ja ovdje vani ali s tobom sam i lijepo nam je kad se ovako trljamo dušo i ti to znaš samo reci pravu stvar reci mi reci šta ćeš učiniti za mene

Primljena nova poruka od: cokoladica

20:24

Da

*znači tako čokoladice znači tako... tako si odlučila igrati je li, da me ponižavaš da me
lažeš je li to? a dobro znaš da te gledam zato si tako sjela bebo samo zato zbog mene i
lažeš smišljeno sve je to smišljeno ali prevarila si se znaš prevarila biće ti žao kad
budeš skičala i molila biće to sve
neko ide idem sad ali čuvaj me se oprezno hodaj svuda gledaj
idem sad*

— Šta radiš?

— Uh, prestrašila si me...

— Ti si mene prestrašio, čujem da si parkirao auto u dvorištu i ne izlaziš... Onda dođem do
auta i vidim te tu zgrbljenog, mislila sam da ti je pozlilo... Zašto ne izlaziš?

— Eh, šta... Pišem ti poruku.

— Meni? Pa stigao si kući. A šta mi pišeš?

— Pa... Pročitaj. Evo samo da pošaljem. Hajde vidi u mobitel, ha? Hajde... Evo dolazim za
tobom.

Izbrisati poruku za cokoladica? Da.

Sastaviti novu poruku? Da.

Za: zena

Blizu sam ti, ljubavi.

4

Iako je nastojao temeljito pregledati sve što je večeras fotografirao, ne ide mu. Ne uspijeva
se usredotočiti. Stoga odluči staviti sve slike na zaslon, zapali cigaretu i zavalj se na kauč.

Skine cipele, ispruži noge na stol pokraj računala. Gleda prizore na ekranu otpuhujući dim.

Promatra:

kako ona cura br. 5. i zaručeni br. 2. (morat će popamtiti te brojeve s tanga, baš mu se sviđaju), dakle 5 i 2 nepomično stoje

kako Armando neprestano gleda u ovaj par

kako joj je samo list bio čvrst i žilav... i snažan... kao da cijeli život trenira da ga zakači oko nečije noge i povuče sve

Dakle, fotografije:

žena 1 gleda u staklo... — Goran se nagne prema ekranu — ... ali ne u svoj odraz

prevoditelj se dosađuje

žučkasta zavjesa je na rubu prozora vezana u čvor koji izgleda kao debela iskrivljena usna, rupa iznad njega koju je netko jednom načinio cigaretom skupa s nekom malom flekom — doimaju se kao dva razroka oka na podbuhlom pijanom licu

i taj dodir lica, ustvari... zapravo više mršav i koščat nego ugodan, ali opet nekako... obraz taman prilegne... baš legne, i onda ti se njena kosa zavuče onako ispod kragne

Tek kada mu se lelujava oblak dima počne širiti vidnim poljem, shvati kako pilji u zid negdje pokraj ekrana. Trgne se, opet se usredotoči na fotografije:

plesač 7 (a zašto je preskočen broj 6?), stariji gospodin u odijelu, svaki komad odjeće na njemu odabran je s vidnom pažnjom, ponaša se kao da je došao sam, a ne sa ženom

zbilja lijepom ženom

i, dakle, on — ovdje, kad sjedi... ne gleda nikud okolo

ovdje, kad se predstavlja, ne dijeli riječi ni s kim

a vidi ovdje iza njega na staklu ovu mutnu mrlju, baš iznad glave, kao da se samo na tom mjestu magli od topline, rekao bi da neko izvana diše u staklo

i ovdje sam ga uhvatio s tom aureolom

toplina... kao da ima temperaturu, a košulja na vratu je samo malo otkopčana, dva dugmeta, i iz tog komada kože da može toliko grijati, sve po vratu onako...

Svejedno. Što god bilo na slikama, ne može se obraniti od misli koje ga opsjedaju.

Ona.

Nije ju stigao puno slikati, ima samo jednu njenu fotografiju gdje sjedi. A i tu ju je slikao tek tako, jer je, prekrizivši noge, ukrstila tanke sjajne potpetice i njima ispisala znak X... i on je slikao taj prizor.

A kasnije nije stigao. Jednostavno mu je pristupila korakom koji ne trpi pogovor i on je odmah odložio aparat na pod uza zid (čak ne na stolicu, već na pod) i krenuo. Zapravo nije ni krenuo, nego mu se činilo kao... (glupo?)... kao da je na njega bacila laso i vuče ga sebi nevidljivim konopom. Da, tako je bilo. Volio bi da je sve to uspio slikati, svakako će se potruditi na idućem satu.

a kako ću onda plesati s njom?

Ma, tko zna ko će sljedećeg puta plesati s kim. U svakom slučaju je mora slikati, sad jedino njene slike ovdje nedostaju. Da, svakako će nju slikati malo više. I nju i supruga.

Opet se zavalj na kauč, duboko udahnuvši dim.

5

Za: dea.dea@yahoo.com

Naslov poruke: nešto o nečemu

čuj

kad bih ti ja nešto rekao, ti ne bi vjerovala — al isto ću ti reći

pa ti vidi šta ćeš s time

danas, u dućanu, u košari si nosila voćne jogurte, kraš ekspres

i ona mala čuda što kažu da daju puno energije, pločice

one, znaš (znaš ti, naravno ☺)

i još: na onoj velikoj vješalici sa milijun čarapa koja stoji kraj

keksa (zamisli to, čarape kraj keksa, to mi uvijek padne

na pamet, bez veze) si uzela sive čarape na crne pruge,
dokoljenke, kao pipi
ali prije toga: vratila si cedevitu od limuna i uzela onu od
mandarine koja je bila visoko (znaš li da se proizvodi onih
firmi koje dobro plate stavljaju u visinu očiju?)
i siguran sam da je ne bi mogla dohvatiti da ti nije netko
pomogao, mislim netko visok
a baš se zgodno potrefilo da se kraj tebe zatekne visok, baš
visok tip
to je super, doduše, ali onda jednostavno zahvališ i to je ok,
barem ja znam kako se to radi
ali kad ti je dodao cedevitu nisi zahvalila i otišla, već si se
nasmijala i rekla — kao u onoj reklami za pivo! — i gledala si
ga kako uzima smrznute kroasane i smrznute lignje
pa si se pomakla i gledala kako bira keks koji nije bio blizu
smrznutih stvari, ali tebi nije bilo teško opet prošetati do
tamo
tada si otišla uzeti čarape na onoj vješalici, a one su isto bile
visoko, te sive čarape na crne pruge, ali ti si odabrala baš
njih, i točno sam vidio kako si dozivala pogledom
i nisi bila jedina
ja sam isto bio tamo, perzefono, i više od ičega na svijetu
volio bih da sam ti mogao dodati proklete čarape
ili da sam mu mogao reći: zar ne vidiš da te zove, idiote
ništa sad
samo sam to htio reći, volio bih da si samo rekla hvala i
otišla

Želite li poslati ovu poruku? da/ne

Ne.

Želite li sačuvati ovu poruku? da/ne

Ne.

— eeej, a tu si? jel to meni gori zeleno, zgodni?

— ej, zaboravio sam da gori... baš si me iznenadila.
ma tu sam kratko, al mogu malo zbog tebe ostat ☺
— šta radiš???

— pišem, nešto za faks, a ti?

— ih vi intelektukci... sad ću nešto pojest pa na pilates
— heh kolko ti imaš tog svega, pilates tango i to, jel
to da budeš neodoljiva?

— yep ☺, iako sam i bez toga

— e kad sigurno jedeš one gluparije od žitarica ko
za ptice, a još daju energiju hehe i piješ vitaminske
napitke

— a kako ti znaš šta ja jedem a?

—

—

— gdje si sad? kako znaš šta jedem pitam? jesi
vidovit?

— ma nešto me zafrkaje veza, pretpostavljam, kako
znam, nemam pojma, lupam bezveze

— e ne bi vjerovao danas sam to prvi put kupila i
fora je, malo pojedesh i sit

— da, super... a jel imaš neku posebnu opremu za
taj pilates ko što imaš za tango?

— ma ne, grijači eventualno, al nemam to pa sam
danas kupila neke obične tople čarape

— kakve?

— hehe kakve, nisu ti baš neke za maštariju, al ko zna
ne znam ja ništa o tebi ☺☺

debele dokoljenke na pruge pa ti maštaj ☺

— što baš te?

— a jbgga što, nije bilo drugih... i fora su. ma šta što
baš te?

— ma ono, bezveze, da pričamo nešto, šta me briga
što si baš te uzela, zaboli me za to neka stvar

— ej ej... šta je to sad bilo? ne kužim, fucking čarape

— ma ništa, danas sam totalno in mentulam

— a šta ti je to?
— ma ništa, malo sam koma, sorry, idem
— već??? a daaaj... hadeeeee
— nisam ja had. ne ljuti se, čujemo se sutra, pusa
— hm... ok, valjda ☺

6

3. lipnja 1978.

*koraci niz drvene stepenice bubnjaju sve tiše
leđa su ti još uvijek ogrnuta mojim pogledom
iako se sada već nalaziš kat ispod
a ja kat iznad
i to zapravo nikako ne bi trebalo biti moguće*

*ali, ipak, vidim te kako ulaziš u dvoranu smetena
smiješiš se zbunjeno i kažeš „oprostite“ —
nekom, svima, nikome
gledaš u pod i žuriš do svog mjesta
tada te više ne vidim dobro, jer na tvojim
leđima se lijepe pogledi jedan preko drugoga
i sasvim bestidno preko moga*

*postajem nemiran
jesi li ih osjetila, jesi li pocrvenjela,
jesi li pokojeg uzvratila (kojeg?)
i što uopće misliš o svemu tome*

*silazim niz stepenice i razmišljam o čudnoj stvari
— kako su moji koraci puno tiši nego tvoji,
gotovo nečujni
i kako je to potpuno nesrazmjerno
našim težinama
i malo se postidim zbog tog čuđenja*

*jer je težina naših koraka sasvim razmjerna
tvom neočekivanju
i mom predumišljaju
i sve je zapravo u redu s tom pojavom,
to bi trebalo reći
kad bih bio iskren*

*ti si ovdje najlošija plesačica, znaš
jer za ovaj ples treba imati dvije stvari:
dovoljno prošlosti i barem malo tuge
ti nemaš nijednu*

*i gledam kako te, pokornu, svaki put
netko drugi vodi do sredine dvorane
i kako svaki put iznova gubiš nevinost:
nasmijana i mirišljava,
u crvenim satenskim cipelama,
sretna si što sustižeš njihove korake*

*a oni?
opleću te svojom prošlošću, njihovi su koraci
daleko ispred tebe
oni su ljubazni: objumljuju te oko struka,
pridrжавaju leđa, nasloni se jače — kažu
a ja?
stojim sa strane i trudim se da te moj pogled
ne dozove
iz mene se, režeći, otimaju godine
mučki se borim s tvojom ljepotom*

*okrzneš me ponekad pogledom i nasmiješiš se,
prestrašiš me povjerenjem
prvi put moje je oružje u nečijim neukim
rukama
a protiv mene*

smiješim se i ja širokim osmijehom,

*jer znam da mladost poput tvoje
tuđoj suzdržanosti daje posebnost
koju ne zaslužuje
i ostajem, zasad, jedan od mnogih ljubaznih
tako sam siguran
tako si sigurna*

Nevjerojatno je koliko sli iš majci.

ZAŠTO NE? (como no?)

— Večeras, prije početka vježbi... — prevoditelj zastane jer žurni koraci iz hodnika postaju sve glasniji, naposljetku u dvoranu zadihana uleti Dijana, plesačica br 2.

— Oprostite — reče i tiho se smjesti na svoje mjesto.

— ... bismo vam htjeli skrenuti pažnju na jednu važnu stvar u tangu, koju ste već vjerojatno zamijetili. Temeljno pravilo u tangu je — *seguir*? (pogleda upitno Armanda, on kimne glavom), što znači „slijediti znakove“. Naime... kao što ste već vidjeli, važno je da plesačica osluškuje... e sad osluškuje... možda gleda? — zastane očekujući neku reakciju okupljenih, ali nitko ne reče ništa. Stoga se nagne Armandu i s njim se kratko došaptava.

— Šta? Reci — iskoristi Dijana tu pauzu.

— Nisam ništa rekao — odvrati Teo.

— Pa vidim da želiš.

— Ja? Ne želim.

— Vidiš, ja nekako mislim da želiš. Uvijek kasnim i to, jel tako?

— To si ti rekla.

— A ti mislio.

— Gleda nas čovjek.

Dijana baci pogled — uistinu, prevoditelj čeka da njihovo došaptavanje završi.

— ... da, osluškuje — nastavi on napokon — to, to sam i mislio. Vi morate, drage plesačice, ne samo pogledom, već cijelim tijelom osluškivati nakane vašeg partnera. Osjetiti gdje mu je težište, u kojem smjeru misli krenuti ili jednostavno misli s vama malo... bez pokreta... disati.

— A oni? Mislim muškarci... Oni ne trebaju osluškivati nas, nego samo mi njih? — upita Dijana.

On prevede njene riječi — Armando mu nešto reče pokazujući glavom u smjeru para br. 2.

— Evo — osmijehne se prevoditelj — gospodin Armando kaže da mu je jako drago što to pitate i da, naravno, i partneri osluškuju vas, ali ipak... na jedan drugačiji način. Naime, a da se nitko ne uvrijedi, tango je ples u kojemu vodi i dominira muškarac. Ali pazite, i to je samo prividno, zapravo... Ovako možemo reći — muškarac vodi ženu, ali na kraju je on taj koji je neprestano u sjeni i svojim vođenjem omogućuje partnerici da pokaže svu raskoš pokreta i plesa. Ako... mislim, ako sam dobro interpretirao gospodina Armanda — muškarac vodi, ali na kraju, žena je ta koja je... evo recimo to lijepo — kraljica. I još je primijetio da ste se vi jako dobro snašli u ovom osluškivanju, vi, gospodine koji imate broj 2.

Teo se začudi, pogleda u Armanda, ovaj mu potvrdno kimne glavom, smješka se.

— Nemam pojma, stvarno, ali... hvala, ako vi tako kažete — zbunjeno slegne ramenima.

Dijana u nevjerici zavrti glavom: — Da je bilo što drugo rekao, ajd, ajd... ali osluškivanje? Ti si stvarno dobar u držanju i mislim da bi mogao dobro izvesti neke figure, to stoji, ali da osluškuješ... teško. Kad bih ja brzo, ti sporo, kad ja naglo, tebe nikad dočekat... ne znam. Kad je on to vidio?

— To misli na prošli sat, kad sam plesao s onom... Andreom. Vidio sam da je zastao malo kraj nas, valjda na to misli.

— A jel? — Dijana se nagne, zirne prema djevojci koja sjedi nekoliko mjesta dalje. — Nisam to vidjela, plesala sam s onim starim. I osluškuješ? Znači da možeš. Pa kako onda šepamo mi u tom plesu otpočetak? A i ono neki dan u autu, kad smo se vraćali s tanga...

— Vidiš... izgleda da mogu. Možda je stvar u tome da me pustiš da vodim.

— Pa puštam!

On ne odgovori ništa.

Za to vrijeme Armando nešto objašnjava prevoditelju, naposljetku se on digne i najavi: — Jako smo dobro krenuli, naučili ste početni stav i osnovno držanje, ali i ono najvažnije — praćenje partnera, u koracima i namjerama. Tu se događa da nekad stvari malo ne štimaju, ali nije ništa čudno, treba vremena da naučimo slušati jedno drugo. Nekima ide lakše, nekima sporije, ali važno je i da naučimo prepoznati drugačiji temperament, drugačiju emociju. Događa se da kod svog partnera neke stvari podrazumijevamo i prestanemo slušati.

Danas ćemo nastaviti vježbati praćenje od prošlog sata, s tim da nastojite više mijenjati partnere.

— A zašto moramo stalno mijenjati partnere? — dobaci Luka.

Kada mu prevedu pitanje, Armando uzvrat: — *Como no?* — i doda još nekoliko riječi.

— Pa evo — reče prevoditelj — recimo, bit ćete spremniji uočavati različitost i prilagođavati se. I možda poslije toga budete pažljivije slušali vlastitog partnera. Toliko je gospodin rekao o tome. Ima li još pitanja?

— Mislim da nije ostalo dovoljno jasno, barem meni, ono — muškarac osluškuje drugačije? — javi se Goran.

Osmijehne se: — Tek toliko da znam šta mi je činiti?

— Evo, gospodin Armando kaže: žena osluškuje što muškarac hoće i što namjerava, a on mora saznati želi li ona to isto.

— A kako...? Ništa — predomisli se Goran — hvala, razumijem.

— Hmh... da, mudro — mrmlja Luka supruzi — koliko filozofiranja oko ovoga, a ljudi plaćaju da ih uči. Šta se ima toliko o tome?

Anita ne odgovara, zamišljeno gleda ispred sebe.

— A znakovi? — odjednom glasno upita.

Luka se trgne: — Kakvi...? — ali ona gleda ravno preda se i on shvati da je pitanje upućeno prevoditelju.

— *Seguir?* — ponovi Anita nesigurno.

— *Seguir*, da — prevedu Armandu pitanje — Kaže da ćete to naučiti tijekom tečaja.

Armando mu još nešto došapne.

— Samo strpljivo — doda prevoditelj s osmijehom.

— Hvala — odvrati ona i nastavi gledati ispred sebe, izbjegavši Lukin pogled.

— Krenite, izaberite partnera! — naloži prevoditelj.

— Evo, sad ćeš moći napokon nekoga voditi — reče Dijana suho i diže se sa stolice.

Goran ispod oka baci pogled svojoj partnerici s prošlog sata. Došla je sama i morat će fotografirati samo nju, bez supruge. Možda bi joj trebao nagovijestiti? Da, mogao bi je pitati, i to će učiniti dok plešu, to je dobra prilika.

Eto, možemo ponovno zaplesati, zašto ne — odluči — i odloži fotoaparata na pod.

U tom trenutku pred njim se stvori Dijana, gleda ga ravno u oči, smješka se. Zatečen, zbunjeno se ogleda oko sebe. Ali ne preostade mu drugo... i on joj pruži ruku.

Dok Helena ravnodušno promatra kako njih dvoje odlaze na sredinu dvorane, netko joj se obrati: — Znam da ne bismo trebali ništa govoriti, ali mislim da je ipak kulturno predstaviti se s obzirom na to da se vidimo prvi put. Ja prošli put nisam bio, a vi ste, vjerojatno, novi? Robert. Da probamo ovo o čemu je govorio gospodin?

Ona prihvati ispruženu ruku.

— Helena. Može — odvratila jednostavno.

Mimoidu se s Armandom, on s prevoditeljem prilazi Teu i o nečemu razgovaraju. Andrea se ogledava oko sebe i vrlo brzo odluči — krene prema jedinom muškarcu koji je na raspolaganju.

1

Luka mrzovoljno gleda u pod, još uvijek je iznenađen reakcijom svoje žene. Kad razmisli, često mu se tako čini — kao da se cijeli život samo pretvara njemu znanom, a zapravo...

Znakovi? To ona nikad ne bi pitala, nikad prije.

Baci pogled prema njoj, kraj nje stoje Armando i prevoditelj i razgovaraju s Teom. U njemu se, ne zna zašto, probudi bijes. Uvijek je bila takva, slaba, i silno joj znači šta kažu neki drugi, uvijek neki drugi, to je važno! Kao da ona razumije tu njihovu filozofiju i ludiranje sa znakovima, ali eto, mora se, jer neki tamo stranac to kaže, a on sigurno sve zna!

— Jeste li za ples? Samo smo nas dvoje ostali, zasad — začuje glas.

— Baš mi sad ova treba — pomisli on. Baci pogled na suprugu, ali ona sjedi pogleda

prikovana za podij gdje se kreću dva para — ne pokazuje nikakvo zanimanje za ovaj neočekivan odabir.

— Ma uostalom, zašto ne bi? — pomisli i pođe s Andreom prema ostalim parovima.

Anita ostane sjediti. Trudi se usredotočiti na parove koji se pokušavaju međusobno prepoznati i slijediti, i sudaraju se međusobno i jedni s drugima kao u prometu bez pravila. I nastoji pratiti svoga muža i tu neobičnu djevojku, da, to je zanimljivo kako je ona došla po njega... Ali ne može ne čuti — samo metar dalje stoje Teo i prevoditelj, Armando im nešto govori.

*ne, gledaj tamo, pogledaj njih dvoje: to dosta skladno izgleda, Luka odlučno korača, a ona ga prati pokorno, kao da u svakom trenutku zna kuda će
a taj španjolski tako zvuči nekako... toplo... kao da se njime ne mogu izreći ružne stvari... i tako je drugačije kad govori on i kad govore njih dvojica, kao da se u razgovor ponegdje uvuče red glazbe...
Bože, Anita, što ti je! treba gledati ove što plešu! treba vidjeti što ne valja i što ne rade dobro, eno vidi tamo onu ženu što je danas došla sama i onog inženjera — on je smotan i izgleda kao da ona njega vodi, a točno se moglo vidjeti kako joj je samouvjereno prišao
a ko će meni prići?
da li da ja sad čekam da oni završe s Teom, on je jedini ostao? ili će prije toga Luka završiti ples pa će se vratiti po mene? da, vjerojatno tako, poznajući Luku on će brzo završiti i doć po mene
a i Armando je ostao
ma gledaj, vidi nju kako ga samo prati... kao da kod Luke ima drugog izbora
a zašto ovi tu toliko dugo govore, šta je sad to toliko važno? kao da to nisu mogli i poslije sata a ne sad, toliko govoriti dok se pleše*

Anita se uzvrpolji na stolici, odluči zamijeniti prekrižene noge koje joj već pomalo trnu — nespretno spusti nogu i štikla glasno kucne o pod. Razgovor se na kratak trenutak zaustavi, razmijeniše poglede, ali odmah zatim Teo nastavi nešto govoriti prevoditelju. Armando ostane gledati u njene cipele i ona se osmjehne, u nelagodi slegne ramenima, ne zna što bi, možda reći — oprostite? — ne, zapravo nema zašto to reći, glupo je, i...

On se smješka toj njenoj zbunjenosti, odjednom pokaže rukom prema podiju, upitno je pogleda. Ona se lecne, baci pogled prema plesačima — Luka je okrenut leđima i, čini se,

zaokupljen koracima; Teo i prevoditelj su sjeli, razgovaraju. Dakle...

— *Como no?* — začuje vlastiti glas.

On se nakloni, poljubi joj ruku. Ne ispuštajući je iz svoje, povede je prema sredini podija.

Nakon nekoliko koraka, ona izvuče ruku iz njegove, prođe njome kroz kosu.

— Moram popraviti frizuru — reče mu jednostavno, baš kao da će je razumjeti.

2

— Vi baš super pratite! Ustvari, možemo „na ti“? — upita Dijana.

— Može — odvrati Goran. — Misliš super vodim?

— Pa je, super vodiš, ali meni je to isto glupo, sad ti vodiš, ja pratim — zar se ne pratimo oboje? Zašto bi ti vodio, kad bolje razmislimo?

— Hm... Nemam ti ja nikakvih ambicija za vođenje plesa, vjeruj, ali tako su rekli... Moramo slušati, jel?

— Ma ne, ok je. Mislim da je to bilo nekad, ono, kad je žena bila podređena u svemu, pa se odražavalo i na plesu. Ali danas je to *out*, stvarno *out*. Eno, vidi tamo ono dvoje, ona zgodna žena, Helena, jel?, i onaj smotani — ona samo jezdi, a on se o nju spotiče. I on će nju voditi? To je nekad bilo, kažem ti. Ovo je dvadeset prvo stoljeće. Treba mijenjati pravila — nasmije se.

— Da... I zgodna kažeš? Lijepo je kad to kaže žena za ženu. Obično...

— A zašto ne bih rekla ako jest? Da, misliš, ljubomora i to, ma ne... Ali — značajno ga pogleda — he, ali...

— Da, kužim što hoćeš reći.

— Ne znam bi li nam mogla biti mama, ali blizu je svakako. Stoga, velim — ma baš je zgodna!

Nasmije se šeretski.

— Kad si već spomenula... Ima jako dobro držanje, što kažeš? — upita Goran.

Ona spusti ruku s njegova ramena, stanu.

— Imaš pravo... I sva je nekako... ponosna. Skužila sam je prvi put kad je došla.

— Ima tu i do konstitucije, znaš. Ima jako vitak vrat, i dug, i široka ramena... a duge noge...

— zastane, pogleda u Dijanu koja ga sa zanimanjem sluša, vidi kako je podigla obrve.

— Mislim, fotograf sam i znam da ljudi takve astenične građe često odaju takav dojam, znaš, graciozni su, a zapravo...

— Aha, fino si se izvadio sad, ok — nasmije se.

— Ne, bez zezancije, kažem ti, to mi je posao. I dobro si ti to primijetila, kod njih dvoje... a šta misliš da malo fotkam to, budi sa mnom tu, hoćeš?

— Pa dobro... — odvrati ona zbunjeno, ali on se već uputio uzeti aparat. Dok čeka, osvrne se na zaručnika — razgovara s prevoditeljem, sjeo je. A što toliko razgovaraju? Čak je i Španjolac otišao plesati. Bezveze, on uvijek mora biti obziran, i sad će potrošiti sat pričajući.

Nekad je ljuti, stvarno je ljuti... Dođe joj da ga prodrma, da mu kaže: eeej trgni se malo, obzirni, smotani, spori, život ne čeka nego juri, a ti stalno kasniš za njim. E da, naravno, onda bi on rekao: eto ti juriš, a uvijek si ta koja kasni, kako si danas opet kasnila, jel istina? E, i onda će ona: ne radi se o tom kašnjenju, nego općenito, a on će reći: kako to općenito?

Uh.

Ali isto... svaki put kad ga pogleda, obuzme je neka toplina, pogotovo... Pogotovo kada ga ugleda iznenada, tamo gdje ga ne očekuje, kao da osjeti udar koji je cijelu iznutra omekša, a ona naraste... Kao oni mamini čokoladni nabujci, postojani i kruti izvana s mekom toplom čokoladnom utrobom koja se razlijeva po tanjuru. I čuti tu toplu blagost u sebi koja se razlijeva i širi... cijelim bićem mu se raduje.

Mama... Ti bi ga voljela.

— Evo me, ti se nešto zamislila?

Dijana se trgne.

— Ništa... sve ok.

— Hajde, malo ćemo fotkati, gledaj, prvo njih dvoje:

— kako ona čvrsto drži njegovu ruku, a njegova mlitavo visi, vidiš li, i kad bi je pustila, izgleda kao da bi ispala i klatila se uz tijelo kao mrtva, evo

— i ovo: ispod ruke mu viri mrlja od znoja, a ruka mu je napola spuštena, vidiš li? veelika mrlja, slikat ćemo i to, evo

— i još: vani je mokro i svima su nam cipele bezveze, a vidi njemu?

— Da... — reče Dijana. Smješka se, ovo joj se sviđa. — Ljigav tip. Uštogljen, glumata. Pazi to kako je odmah na početku rekao — Robert, inženjer. Kao da je koga briga? A ona?

— Ona... čekaj...

Namjesti aparat, promatra je kroz objektiv, polako prelazi staklenom kružnicom, kao nišanom, njezinim tijelom. I opet je zakopčana, sasvim pristojno, kao i prošli put — jedino se sa strane, na vratu, kragna košulje malo rastvorila. I tu se ovaj jedan pramen...

A samo malo niže tanka se satenska košulja priljubila uz prsa i na njoj je čipka grudnjaka iscrtala sitan reljef.

— Onda? — upita Dijana.

Goran se trgne: — Čekaj... evo, vidiš kako joj je jedan pramen ispao iz punđe i ravan je, pada ravno niz vrat, čekaj, ne vidiš ti to, ali pokazat ću ti... evo uzmi.

Ona pogleda kroz objektiv.

— Taj pramen pada ravno, a ovaj mali uvojak što raste nisko, skoro na vratu, vidiš... on se prislonio na taj ravni i skupa čine slovo B.

Dijana se nasmiješi. — Super — reče i pruži mu aparat. — I još?

— I još...

Sada mu je okrenuta leđima. Kada korača, razrez na uskoj suknji se rastvara. Visoko na unutarnoj strani koljena povremeno se pokaže taman madež. Djeluje tako blizu da mu se čini da bi mogao položiti prst na njega i...

Sjeti se da Dijana čeka.

— Eto, ona nema mrlju — osmijehne se. — I još...

Promatra.

Inženjer nešto zapinje (sada ga svi tako zovu), pokušava promijeniti nogu, pa započeti drugom, što li — uglavnom, zastali su. Dok čeka da se on snađe, ona gleda po sali preko svog ramena s dosadom na licu, da, s dosadom!

I bi mu nekako drago, ne zna zašto, vjerojatno...

— Što još? — upadne Dijana nestrpljivo.

— I dolje na prstima joj je pukla čarapa, sigurno joj je stao na nogu — doda.

Dijana naškubi usnice: — Bolje mi je bilo ono za njega. A hoćeš mi slikat Tea? I pošalješ mi slike?

— Ok.

— Ajde, a ja ću mu se diskretno primaknut da vidi da je prekardašio.

On napravi nekoliko snimki njih trojice pa Tea samog. Pažnju mu privuče žena (ne zna joj ime, br. 1) koja sjedi nedaleko od njih i povremeno ih pogledava ne pomičući glavu.

Našminkana je upadljivo, ne pretjerano, ali drugačije nego što ju je viđao prethodnih sati; i prvi put raspuštene kose. Lijepo, mladenački. Fotografira nekoliko puta, ali ona ne primjećuje, trudi se usredotočiti na plesne parove poput dobre učenice.

Naposljetku spusti aparat, pregledava snimke — dobro, baš dobro, jedva čeka staviti ih na veliki ekran. Kada opet podigne glavu, vidi da nema one žene i Armanda; ostala su samo njih dvojica. Usredotočeni na razgovor, potpuno su se pognuli i približili glavama, koljena im se dodiruju. Iznad njih, poput kopca, a opet sasvim ležerno, stoji Dijana. Jednu ruku je položila na zaručnikovo rame, drugu na naslon stolice na kojoj sjedi prevoditelj.

Goran se osmijehne — simpatičan mu je taj ljupki nesram.

Ok, uhvatit ćemo i njega.

— Može li se to vidjeti? — dopre mu glas iza leđa.

Goran se prene; nije uopće čuo da je netko iza njega. Pade mu na pamet kako je Dijana rekla za nju — „plovi“.

— Malo ste me iznenadili — nasmije se. — A još ste u štiklama.

glupo, koji amater! što lupetaš bezveze? a još ste u štiklama? uh

Helena stoji pred njim i gleda ga ravnodušno i blago, baš kao da to, eto, mora odčekati. Iza nje stoji inženjer, i to ne sasvim uz nju, već malo dalje, i, poput djeteta koje čeka majku da završi razgovor, zagleda se sebi u cipele.

I njega je zakačio onaj konop i sada ga vuče za sobom kao brod plutaču.

— A mislite — slike? Pa ne znam ima li vas baš... — slaže.

— Vidjela sam da fotografirate, nema veze ako nema mene. Baš bih voljela vidjeti, ako nije nepristojno.

Zakleo bi se da nije nijednom pogledala u njegovu smjeru. Što sad? Da joj pokaže madež pod bedrom? Pravi se da lista fotografije, ali na ekranu vrti uvijek nekoliko istih, pazi da joj ne upadnu u oko. Pa dobro, uvijek može reći...

Ona se osvrne: — I vas zanima to što gospodin fotografira?

Robert se trgne, približi se par koraka, ali ipak zadrži udaljenost.

— Naravno, dapače, volio bih — razvuče usta u širok osmijeh.

Sad još i ovaj ljigavac — naravno, dapače! Ne smije je ni pogledati u oči.

ništa, jednostavno ću reći

— Nisam namjeravao sad pokazivati nikome.

Ona se ne iznenadi niti se zbuni — zadrži isti, blag izraz.

— Aha... oprostite...

— Znae šta, ima tu raznih fotki, i uspjenih i manje uspjenih, volio bih ih srediti. Ne volim pokazivati... u ovoj fazi.

Helena kima glavom.

— Razumijem — reče. Spusti pogled i ostade stajati kraj njega. A on — iako mu nije prvi put da je ovako odbio nekoga, odjednom osjeti nelagodu.

— Evo, zapravo, mogu ovu jednu, samo da vidite. Ona se nagne k njemu, ne previše, tek toliko da može vidjeti. Baci kratak pogled i osmijehne se.

— Lijepo — reče.

Pogleda u Roberta, ali on je izvadio mobitel, nešto gleda.

— A da vam dam svoj broj mobitela, da mi javite kad je to sređeno, možda neću biti idući put? Možete mi poslati slike i mailom, doduše ja se ne služim, ali na suprugov.

Goran se, zatečen tim pitanjem, kratko snebiva, onda reče: — Pa... valjda može... zašto ne?

Ona mu izdiktira broj telefona i mail adresu.

— Eto — reče. — Idem sad. Laku noć — pozdravi obojicu.

Robert nešto tipka, ali digne glavu. Smješka se.

— Ugodna večer — nakloni se.

5

Za: dea.dea@yahoo.com

Naslov poruke: pričaj mi

ej perzefono moja (ne)ugrabljena
sinoć sam čekao ne bih li te sreo negdje u virtualnim
prostranstvima
upalio sam zeleno svjetlo da me bolje vidiš dok tumaraš ☺
ali nisi naišla
a jesi zaružila negdje do kasno, sexy girl? s nekim što fino

pleše, naravski, sad kad si prava tangeri, ono znaš u štiklama
svime što spada ajd priznaj
nego čuj
jesi ti ozbiljno mislila ono kad si pitala da se vidimo? mislim
baš baš ozbiljno? a jel se ti vidiš sa svima s kojima chataš ili
samo s nekima?
a s kojima to? hm
vidiš, ja to nisam nikad — a šta ako je osoba totalno drukčija
od onog što zamišljaš? ma ja to pitam radi tebe, ej, zamisli
vidimo se a ti neki geek u debelim čarapama na sivo crne
pruge ☺☺☺
e da čovječe, a ovde meni mutiš kako si seksi, pilates tango
i to ☺
a šta ćemo onda, ha?
i možda to ne bi trebalo miješati, virtualno i živo, nemam
pojma
kažem nisam nikad, ali kad si ti u pitanju, nešto si mislim...
a da me malo uvjeravaš ☺? ono ajde pa ajde šta fali i to ☺?
doduše večeras neću bit na vezi, imam nešto radit za faks,
ali možeš mi napisat u mailu, da me čeka
zapravo pričaj mi o svemu
htio sam ti reći, drago mi je da mi se javljaš, bilo ovako, ili
samo onako, telepatski
i nedostaješ mi kad se ne javiš
znam, smješkaš se

6

14. lipnja 1978.

*danah sam učinio fatalnu grešku
jer sam se zaboravio, i nakratko bio kakav
jesam — sam sa sobom
baš sam
a ne sam s drugima oko sebe*

*a ne događa mi se često, taj neoprez
jer nije ni meni baš ugodno u takvom društvu
bez sitnih pristojnosti*

*i mislio sam da neće biti učinjena nikakva
velika šteta zbog toga
ali bila je — kako to obično biva u takvim situacijama
jer si se ti, privučena radoznalošću mladunčeta
primakla i sjela nedaleko od mene
motreći ispod oka nekog ko, sad ozbiljno sumnjaš,
pripada drugoj vrsti
a tu je među nama*

*vidjela si taj trenutak razotkrivanja i ne znaš
kako bi se trebala ponašati
prema tom mrkom osamljenom biću
prema tom starijem gospodinu
i trebaš li zbog toga biti uzbuđena ili što
ali nije ti palo na pamet prestrašiti se
ne, to ti nikako nije palo na pamet*

*pogledavala si me ljubazno i smjerno kratkim pogledima
i skupljala si dlanove u krilu
kao da njima oblikuješ grude od svog stida*

*i ja sam odmah učinio sve što se moglo učiniti
u tom trenutku:
rekao sam vidi ti to kako lijepo plešu
i zgodne su ti te cipele s trakama
i zašto ti ne plešeš, hajde, pođi*

*stalno sam ti govorio ti, ti, i pazio da mi se
vide zubi dok se smiješim
ali ti si samo slegnula ramenima i nastavila
sjediti praveći se da gledaš u podij
cijelim tijelom osluškujući što ću ja napraviti*

*ne videći da i ja osluškujem
i općenito
ne videći ništa*

*i onda si rekla ono čega sam se pribojavao,
iako bi to nekome možda izgledalo sasvim neočekivano
za jednu sramežljivu mladu djevojku
ali ja znam da one to rade ponekad,
odrastaju u trzajima
i vjeruju za onu napetost polaganog zrenja što ih mori
da su smorile one nju, bar načas*

*i, kao što sam rekao, odjednom si upitala:
a zašto ne biste plesali vi sa mnom?
ja sam odgovorio: jer sad stvarno moram ići
(onda sam se sjetio, i dodao — nažalost)
i otišao sam*

OKLIJEVANJE (titubeo)

1

Anita stoji ispred osvijetljenog ogledala u kupaonici. Izlije malo mlijeka za čišćenje na vatu, zatvori lijevo oko. Ispod zatvorenog kapka koji mreška i zateže žustrim pokretima povremeno prodre i bljesne svjetlo neonke.

kako je žmirkalo svjetlo večeras u sali

Otvori oko: nema više ni traga šminke; bijela pamučna gruda učas postane prljavo siva od sjenila. Otkrije se tanka blijeda koža; ispod donjeg kapka ukaže se tanušna mreža sitnih kapilara. Krene rukom prema drugom oku, ali zastane, na trenutak promatra taj kontrast. Gleda se iz jednog profila pa iz drugog, opet — iz jednog pa drugog. Naposljetku uzme malo ogledalo, sjedne na poklopljenu školjku.

oni su bili zdesna, a ja...

Prekriži noge, malo popravi kosu. Namjesti ogledalo u desnoj ruci. Ispitivački promatra oko s dugim uvijenim trepavicama koje se doima kao naslikano, kapak se srebrno svjetluca. Ispruži ruku i odmakne ogledalo, gotovo da može vidjeti čitav gornji dio tijela. Nakrivi glavu, osmijehne se; malo čeka, onda naglo spusti jednu nogu na pod.

oprostite

Je li trebala to reći? I zašto je onako dugo gledao u njene cipele?

ali smješkao se, zar bi se smješkao da me smatra nepristojnom ili... nešto?

Misli joj se kovitlaju: zaboravi na ogledalo, opusti ruku i primakne je tijelu.

da, smješkao se

I dok tako sjedi zamišljena, spusti ruku u krilo. Razmišlja kako je večeras imala sigurne korake, nitko joj to nije rekao, ali zna da jest. A on ništa nije nametao ni upravljao, samo je tako... plovio prostorom, a nju je jednostavno nosio taj val. Ne, nije pratila, gotovo da nije ni osjećala ruku na svojim leđima, toliko je labav bio njegov stisak.

Ali ona je u svakom trenutku bila baš tamo gdje treba biti.

Prava tangerina — misli. I smiješi se.

Najednom, pogled joj padne na ogledalo u krilu, iz njega je gleda umorno oko, na sivkastoj koži pod njim se ugnijezdila sjena. Na pregibu gornjeg kapka, sada bez šminke, jasno se vidi — koža se sitno namreškala. Trgne se, osvijetljen prizor iz njenih misli ugasne. Usne joj se skupe. Neko vrijeme netremice zuri u ogledalo.

Ustane. Uzme drugi komadić vate i skine šminku do kraja. Obuče ogrtač i pođe prema sobi u kojoj Luka gleda televiziju, tiho se nasloni na dovratnik. Tako je nekad običavala, gledati ih u sobi da je ne vide, čak i kad je Jana bila već djevojka, sve dok nije otišla na fakultet. Kraj njega na podu prazna čaša umrljanog stakla u kojoj je bilo mlijeko, tanjur, cigarete, upaljač, pepeljara i mrvica kruha koje je vjerojatno stresao s košulje.

Kao dijete si, uvijek bi mu govorila, beba — beba! I još piješ mlijeko za večeru. Čija si ti beba?

zašto ih ne može istresti na tanjur?

Nekako ne uspijeva pričvrstiti pogled za njega, on se odljepljuje i pada s njegovih leđa kao izlizana naljepnica. I onda počiva na dugmetu kojim se pojačava ton, jastuku na stolici, slovu u naslovu knjige, čak i na potrošenoj bateriji izvađenoj iz sata. Pa bludi zrakom i stalno se vraća njoj samoj, kao otet nečijim tuđim očima. Klizi niz голу nogu koja je provirila iz ogrtača.

Čudno je to i njoj, kako je to samo došlo — odupirati se vlastitom pogledu? Popusti, malo izbaci nogu, lagano je pomiče lijevo-desno, dotakne dlanom gornju stranu bedra i polako klizi...

Na televiziji se u tom trenu začu nekakva buka. To je dozove, prekriži ogrtač na prsima i čvrsto zaveže opasač.

Priđe Luki, čučne i pokupi mrvicu s poda na tanjur, pokupi čašu i odnese je u sudoper.

— Hoćeš da ti donesem još mlijeka? — upita.

— Ne — odvrati on ne odvojivši pogled od ekrana.

Ona mu priđe, sjedne na pod do kauča, sva se skupi. Prisloni lice uz njegovu ruku.

*

Sutradan se probudi s čudnim osjećajem. Ne, nema temperaturu, ne može reći ni da se osjeća loše. Jednostavno, čudan osjećaj koji tijelo čini teškim i lijepi ga za krevet. Pogleda na sat: skoro će 9. Luka je odavno otišao na posao. Dugo, već dugo nije ovoliko spavala. Doduše, noćas je zaspala kasno i cijelu noć sanjala isprekidane snove koje ne može ispričati.

Polako se dignu iz kreveta, odmah namjesti i zategne posteljinu i uputi se u kupatilo. Pogleda se u ogledalo: izgleda grozno, kapci su joj natečeni, podočnjaci gotovo crni. Da stavi odmah malo pudera? Ne, ne može sad ništa.

Skuha sebi kavu, ulije u šalicu i osjeti da joj je hladno. Tek sada vidi da je još uvijek samo u tankoj spavaćici bez rukava. Zamota se u kućni ogrtač, uzme šalicu i skupi se u fotelji.

Što danas? Trebala bi otići i kupiti nešto za ručak, svega je ponestalo. Da, otići do grada i usput...

a cipele? zamisli cipele kao kod one što je plesala s inženjerom, one tanke štikle

Namjesti se. Mogla bi vratiti knjige u knjižnicu i potražiti zavjesu za tuširanje.

ali to je zapravo normalno, kako ljudi kupuju opremu za neki hobi kojim se bave, tako bismo mi trebale imati takve cipele, ne samo ja, sve mi

Luka je jučer rekao da se zaželio ribe, da se nije ovako kasno digla, mogla mu je kupiti nešto. U trenu osjeti grizodušje, pogleda na sat — a ako se odmah spremi i pođe...? Ne, ne može sad stići. Ništa, smislit će nešto drugo, potruditi će se, samo da se malo odmori.

Zuri u svoje prste obavijene oko šalice. Možda bi trebala malo urediti nokte, zapravo nikada ih nije voljela lakirati, ali... nešto, tek toliko da je pristojno, možda samo bezbojni...

ja isto mislim... ali ko zna, možda... možda tako sa svima... nekako mi se čini da mi je držao ruku dulje, i kad smo završili ples... kao da... ma ne

Odmahne glavom kao da će tako otjerati misli, gleda nekud kroz prozor.

kao da ne da otići

Odloži šalicu na stol, digne se. Ako požuri, može stići, zašto ne bi stigla, i na ribarnicu i svugdje, a ne da tu samo sjedi?

Uputi se prema kupaonici, ali u tom trenutku zvonit telefon. Luka javlja da izlaze na teren, treba vidjeti gdje je najzgodnije za polaganje kablova, i to će biti najbolje što su ove godine napravili jer će biti odjednom sedamdeset novih priključaka, ali zato...

— Da — preduhitri Anita, nije sigurna da može pratiti sve što joj govori.

— Jest ću na poslu — doda na kraju.

Ona spusti slušalicu. Nešto je htjela, ali što? Krene u kuhinju, ali ne, nije to, tamo je sve uredno. Odjednom ugleda šalicu koju je maločas ostavila na stolu, hitro je uzme i pere žustrim pokretima, dugo ispire. Kada završi, neko vrijeme gleda okolo — mogla bi obrisati prašinu, kao što to čini svako jutro. Ali ne pomakne se, i dalje stoji naslonjena na sudoper.

Naposljetku digne slušalicu i nazove.

— Ej, mama!

Ona se nasmiješi.

— Dobro je znati da ti se dijete javi na telefon i nakon što je vidjelo tvoj broj.

Jana se smije.

— A dobro, ovo sam se zeznula malo.

— Kako si?

— Dobro, imam sad jedan kolokvij, pa sam to malo navalila, ali sve u svemu — dobro. Šta vi radite? Zvala sam neki dan i kaže stari da ste bili na tangu?!

Anita se osmjehne: — Aha. Rekao mi je da si se šokirala, ali dobro valjda ti je on već objasnio pa ne moram ja...

— Ej... Može mi objašnjavat sto puta i sto puta ću past u nesvijest, ej!

— Pa dobro, nije to baš tako strašno, čini mi se da mu se i sviđa...

Jana otpuhne u slušalicu: — Ma znaš šta, još to i mogu probavit, stari ustvari može svugdje, i

ako mu ne paše, on će se sprdat, ali ti... čovječe.

— Zašto ja? Pa ja sam to željela, a on je ugodio.

— Ali, majko... tango? Ti? Tebi je avantura staviti malo više maskare na trepavice!

— Ma nije, ajde...

— Je, mama!

Kratko zašute.

— Kako ljubav? — upita ona iznenada.

Jana i dalje šuti, napokon se pribere: — Hmm... majko? Nikad me to nisi pitala... Što da ti kažem? U vezi toga, mislim...

— Znam da nisam. Mislila sam... da bi možda htjela sa mnom nekad o tome porazgovarati...

— Hmh — čuje je kako se mršti. — Pa dobro, ok, al ne znam... Mislim, nemam ti baš šta ni pričat... evo, imala sam tri mjeseca momka, a prekinuli smo prije dva mjeseca i eto...

— Nisam znala — reče tiho Anita.

— Pa znam, kako bi znala?...

Anita šuti.

— Jesi li bila nesretna?

— Joj, mama... Bezveze mi je sad o tome. Teško je, normalno, ali prođe... Imam ja svoje prijateljice, ne brini se, o čemu pričamo nego o tome? — nasmije se. — Prošlo je, dobro je, pusti to.

Ona se ugrize za usnu.

— Jel ima još šta važno? Spremam se na faks i to...

— Ma ne, ne... Oprosti, neću te smetati, imaš ti svojih obaveza. Treba li ti poslati nešto?

— Ne, stvarno, a ionako ću doma za desetak dana.

— Jedva čekam. Hajde, i čuvaj se.

Kada je spustila slušalicu, sjeti se — pošla je u kupatilo spremi se. Bez obzira na to što on ne jede kući, mogla bi ipak skuhati, možda pojede navečer... Osim toga, ima još sto stvari obaviti. Međutim, ipak krene prema sobi — legne na kauč, dignu ruku i položi podlakticu preko očiju.

Pola sata. Samo pola sata.

2

— Jesi budan?

— Da.

Dijana leži na boku, glave naslonjene na njegovo rame.

— Reci — kaže on zatvorenih očiju.

— Razmišljala sam... Tamo na tangu jedini se mi svađamo, jesi primijetio?

On šuti.

— Recimo... oni ljudi do nas, broj 1. Tako su skladni, izgleda kao da ono što jedno kaže, reklo bi i drugo... Jedno govori, drugo šuti. A ko zna koliko su u braku, možda toliko koliko smo mi stari. Pa i onaj stariji par, što su došli zadnji, isto.

Teo uzdahne.

— Ljudi su dugo skupa — reče ne otvarajući oči.

— Pa to, baš to. Ja moje nikad nisam čula da se svađaju, a kad je mama umrla, bili su već devetnaest godina u braku. A vidi nas. Što će biti za deset godina?

Teo otvori oči, razmišlja o njenim riječima.

— I malo sam ja to tražila, znaš, svugdje... po internetu i neki dan u knjižnici. To nije baš za zanemarivanje, to — tango je priča.

On malo odmakne glavu, pogleda je s čuđenjem.

— Ti si se baš dala u to — reče.

— Pa... zaintrigiralo me je. Kaže na par mjesta da taj ples pokazuje odnos i nekako ga... znaš, intenzivira... izvuče na vidjelo sve ono što se krije ili što se potisne. Ako je, ne znam... strastan, postaje još strasniji. Ako je loš, lošiji.

Teo gleda u strop, gricka usnu.

— Dobro, ok je ta priča. Možda prije bajka, nekakva legenda. Ali zašto bi to imalo veze s nama? Mi se svađamo i bez tanga — osmijehne se.

Ona ostade ozbiljna.

— I što ćemo onda s tim informacijama? Što ćeš ti s time? — upita on nježno.

— Malo ću se bojati — reče ona. Zatvori oči i pripije se uz njega.

On je prigrli čvršće, poljubi je u kosu.

— Nemoj — reče.

Šute.

— A znaš... — progovori ona nakon nekog vremena. — Možda mi ne bismo trebali više mijenjati partnere, što će nam to? Došli smo tamo da naučimo nešto za vjenčanje i sad moramo plesati s drugima. Neka drugi plešu.

— Dobro — reče Teo. — Iako... ne znam, po meni to i nije loša ideja — doda.

— Kako nije? Gubimo vrijeme tako, a mogli bismo vježbati, ja i ti.

— Pa ono... Osluškuješ druge, prilagođavaš se... Kužim. Razumijem što time hoće postići.

— Ko?

— Pa ovi, na tangu, što vode. Hm, ko... — otpuhne.

Ona se izvuče ispod njegove ruke.

— Pa ne znam... Evo vidiš, ja ne bih mijenjala partnere, a ti bi. To ti je to.

— Ma daj, Dijana...

Ona se osloni na lakat.

— Ne, meni to uopće ne koristi. Što meni znači u životu kad znam kako ja plešem s nekim tipom kojeg nisam vidjela prije toga i kojeg više neću vidjeti?

— Dobro to... Meni je nekako dobro išlo onaj put s onom Andreom, ne znam, čini mi se da sam naučio neke stvari u tom... šta ja znam, praćenju, baš u tom mijenjanju... Bilo je zanimljivo iskustvo.

On opet zatvori oči. Sjeti se te večeri: tog prepoznavanja, te lakoće. Tog razgovora tijelima bez dodira, u tišini. To ne može zaboraviti. Ima nešto u tome. Možda od toga sve počinje?

A što ako je to — sve?

U tom trenu Dijana skoči, zajaši ga. Nagne se i primakne svoje lice njegovu: — Tebi paše mijenjanje... Ti si ko djedica neki, voliš sve po planu i programu, sve polako, pa tako godinama! I tebi paše?!

On je pogleda šeretski.

— E pa vidiš, baš zato... dosadi to malo, znaš — smješka se.

Ona se namršti. Obujmi mu bradu prstima, pa ih stegne: — Znači, paše ti mijenjanje? Mijenjanje inače ili samo malo partnere? Jel to zbog one cure tamo?

On se pokušava nasmiješiti, ali ona mu jače stisne lice, usta mu se zgužvaju.

— Zbog nje, jel, reci?!

Ugrize ga za krajičak usne koji joj viri između prstiju.

— Jel zbog nje? — reži kroz stisnute zube, ne puštajući mu usnu.

Njemu prsa podrhtavaju, oči mu se smiju.

— M-hmm — potvrđuje ne pomičući se.

Ona se odmakne, zagleda se sumnjičavo u njega stisnuvši kapke — njemu izleti smijeh koji se natiskao u grlu. Hitro joj uhvati ruke i stisne joj ih na leđima. Ona se otima, gleda ga gnjevno, u licu se zajapurila.

— Ma kako si znala da je zbog nje? — upita je vragolasto i, sve uz smijeh, svali je na sebe. Zavaljaju se po krevetu, on uhvati trenutak i ugrize je za usne.

Ona pokušava nešto reći, mrmlja, otima se, brani, pokušava ga dohvatiti zubima. Sva se upinje gledati ga u oči, i to ozbiljno, opasno. Naposljetku ne izdrži, počne se smijati, izgubi snagu i, iz nekog nezgodnog bočnog položaja, svale se oboje na pod.

3

Sastaviti novu poruku? Da

Za: Helena

22:30

Jesi legla?

Primljena poruka od: Helena

22:33

Tko je to?

Odgovoriti na poruku? Da.

22:35

Onaj koji te gleda, a ti ne vidiš.

Primljena poruka od: Helena

22:40

Bilo bi lijepo da se predstavite.

Odgovoriti na poruku? Da.

22:42

A zašto? Zar ne možemo malo ovako?

Dok zuri u ekran iščekujući novu poruku, telefon mu zazvoni u ruci. Ukoči se:

Imate novi poziv od: Helena

Ona nije normalna, nije normalna! Zašto zove? Tko uopće još to radi — zove? To je opasno! Osvrne se po sobi, kao da traži nekoga koga će pitati — što je njoj? Odgurne telefon od sebe kao da se opekao, gleda u njega dok ne prestane zvoniti. Nekoliko minuta je tišina, onda se

opet ogласи signal:

Primljena poruka od: Helena

22:46

Znam ja ko si ti.

Hajde, odrasti malo.

p.s. ja se ne dopisujem, poruke su
za balavce i kukavice

U njemu se odjednom probudi gnjev, za tren ga cijelog preplavi i on zgrabi telefon. Piše brzo, prsti mu se sapleću, griješi, briše, opet ponovo tipka. Vidjet ćeš ti ko je kukavica! — bubnja mu u glavi. Napiše dugu poruku, sve joj je rekao što spada, ali malo je, malo je! Sačekaj, budi pametan... bit će prilika. Tek smo počeli.

Udahne, sabere se. Da, samo polako... tek smo počeli.

Želite li izbrisati poruku? Da.

Izgasi telefon i baci ga tako snažno da otkliže do kraja stola. Izađe iz sobe.

4

Goran iziđe iz sale. Ionako samo ponavljaju stvari s prošlih vježbi, a njemu tako treba cigareta.

Ona je tu, maše mu dok prolazi dvoranom. Večeras je opet sama.

Nije trebao poslati onoliko fotografija, sada će misliti da samo nju slika. Trebao je poslati jednu. Dobro, uvijek može reći da „se to tako radi — puno klikova za jednu dobru fotku“, ta rečenica uvijek pali kod amatera.

Otpuhne dim. I još mu je dala mužev mail, a on je tako lako poslao! Ah eto, dala je broj i onda čovjek nekako osjeća daje pristojno...

Ma zašto je uzeo broj telefona?

Nasloni se na zid i duboko uvuče dim.

Netko stade kraj njega.

— Ovo je najbolji dio tanga — reče glas. — Mogu vam se pridružiti? — upita Helenin suprug i izvadi cigaretu.

Goran je zatečen, gleda ga iznenađeno: — Naravno — reče i baci opušak, odmah izvadi drugu cigaretu.

On mu pripali i stane kraj njega. Obojica gledaju pred sebe.

— Nisam vas vidio u dvorani — reče Goran, tek da nešto kaže.

— Sad sam došao — odvrati on. — Neću ni biti do kraja, samo sam joj donio cipele za preobuti, zaboravila je.

Goran se pokaje što je zapalio drugu. Sada je mogao otići.

— Brižno od vas — reče, nastojeći zvučati prijateljski.

— Zna se ona brinuti za sebe — odvrati on.

Neko vrijeme šute, onda doda: — Fotografije su izvrsne.

Goran osjeti nelagodu. Sjeti se koliko je puta čuo tu rečenicu i uvijek je bio vrlo zadovoljan. A sad...

— Hvala — reče.

Zausti još nešto reći, ali... Ne, zašto bi rekao?

— I ima ih dosta.

— Tako se to radi... — započe Goran, ali se presiječe. Ovaj bi mu čovjek mogao biti otac.

On prečuje taj njegov pokušaj.

— Helena je lijepa — reče ravnodušno. — Bog se nekima zbilja dobro iskupi — doda.

Goran ga pogleda preko oka — prvi put čuje takvu definiciju ljepote. Čudak, pomisli. Može samo biti sretan što ga je zapala.

— I dobro ispada na fotografijama. Ja se ne volim slikati — nastavi on — volio sam kad sam

bio mlad, ali kasnije... Samo ovjekovječujete svoju prolaznost. Nešto od čega bježite, stavite na papir, zauvijek. I držite na radnom stolu.

Goranu odjednom glavom prođe noćasnji prizor: kako sjedi za radnim stolom i gleda njene fotografije. Koje nije poslao.

Premjesti se s noge na nogu: — Vi ne plešete? Vidio sam vas samo jedan put — upita da odagna tu misao.

— Ne. Nemam vremena, ali nije pošteno vaditi se na to. Nemam ni volje, iskreno. Star sam ja za te stvari. Ali imam neke razloge zbog kojih dolazim, njoj to znači. Uostalom, svatko ima neke razloge, zar ne? — pogleda ga prvi put.

— Da — reče Goran.

— Ali dobro, znate... kad sam se već uhvatio starenja... Zadržavam vas? Idete plesati?

— Ne, ne... recite.

— Ima tu i nekih zgodnih stvari, znam da ne vjerujete, sad si mislite — ma nemoj molim te... Osim što vam, kako u časopisima tvrde, više ne izbijaju prištevi i ne masti vam se kosa kao prije, ima tu i nekih... Naučite uživati i u drugim stvarima, malim, ne samo u tangu i seksu... Mislim, među ostalim.

Goran baci cigaretu i ugasi je nogom. Odvoji se od zida.

— I dobijete neku dodatnu opremu, znate ono, nakon određenog broja prijeđenih kilometara, recimo duga svjetla, baš duga svjetla.

Goran podigne obrve.

— Vi mladi stalno vozite s kratkim svjetlima, vidite samo malo unaprijed, a nemate pojma što je iza okuke i nije vas puno ni briga. Kad imate duga, možete vidjeti puno dalje... Ne baš sve, i u detalje, ali otprilike očekujete slijed događaja. Toliko ste puta gledali kako se stvari pletu i shvatili da se neke karike spajaju na isti način, u slične kombinacije. Ne možete baš reći da vas je nešto bubnulo, to stvarno trebate biti idiot.

Goran se snebiva: nije mu jasno zašto mu to govori? S druge strane, siguran je da su te riječi namijenjene baš njemu. Osvrne se oko sebe u nelagodi.

— I ovaj tip što stoji tu vani, jeste ga vidjeli? Mojih je godina, možda i stariji... visi tu vani i viri kroz staklo — to znači biti idiot.

— Nisam vidio — slegne Goran ramenima.

— Znam ga iz mladih dana. Boem. Pjesnik, ne može to svako razumjeti, govorili su. I nakon toliko godina sad tu čuči u mraku. Ja mislim da jako dobro razumijem što je to.

— Hoćemo unutra? — upita Goran, ne znajući što bi drugo rekao.

— Može — odvрати on kratko i baci opušak.

Uđu u dvoranu i odmah se razdvoje — Goran se uputi prema svome mjestu, a on sasvim u drugom pravcu, prema Heleni.

*

Goran odluči neko vrijeme ne sudjelovati, umjesto toga napraviti će nekoliko fotografija. Gleda po dvorani, traži nešto zanimljivo:

Danas nema one žene, br. 1, prvi put otkako je počelo. I tko bi rekao da će njen muž biti ovdje bez nje? Uvijek odaje dojam kao da je tu protiv svoje volje, čak i sad.

I samo sjedi.

Fotografira.

Par broj 2: njišu se u mjestu, ona nešto guguće. Lijepo.

Fotografira.

Helena obuva cipele koje joj je donio suprug, malo razgovaraju, ona mu nešto pokazuje na nozi, on ubrzo odlazi.

Robert vježba držanje, sam polako korača i čitavo vrijeme se zadovoljno promatra u staklu.

A iza stakla... Znači, tamo je ipak netko čitavo vrijeme, dobro je to primijetio na fotografiji. To bi bilo dobro uhvatiti.

Nakon što sve to zabilježi, odloži aparat. Vidi kako je Helena napokon namjestila cipele,

popravlja suknju, spremna je za ples, čini se. A ona cura, što se htjela zvati Perzefona (zapamtio je), sama je i sjedi. Odluči odmah poći po nju.

I već idući trenutak idu prema sredini dvorane, u prolazu ih Helena pozdravi: — Dobra večer, htjela sam zahvaliti na fotografijama, jako lijepo.

Iako u trenutku osjeti snažnu želju da joj se primakne, on se ne smete.

— Nema na čemu. Drago mi je da vam se sviđaju — odvrati ljubazno i produži.

S Andreom ponavlja korake koje su do sada naučili, iznenađenje kako lako ide. I ne samo to: ona je tiha i smjerna poput kakve curice, sasvim drugačija od onih s kojima je već plesao. I sasvim drugačija od Nje.

Vježbaju današnji *titubeo*. *Kratka stanka prije nego što odlučite gdje ćete i što dalje u plesu, oklijevanje. Samo dišite* — objasnili su im.

A njemu se čini kako se ona u njegovim rukama sva zaobli i skutri, poput ptice. I da to nije ona, samouvjerena i sveprisutna djevojka koja sebi daje ime iz priče, zakleo bi se da ju je osjetio da drhti. Kad hoda, kao da lebdi, i osjeti kako mu je ugodno voditi je prostorom.

— S vama je baš lako — reče.

Ona šuti, oči su joj gotovo zatvorene, sva je posvećena toj svojoj predaji.

— Ne znam, meni se ne čini baš lako — progovori napokon.

— Ali talent ste, zbilja, možete zaplesati s bilo kim, mislim da ne bi bilo problema. Ako sam ja nekakvo mjerilo — doda.

— Hvala — osmjehne se ona. — Ne znam, ne mislim da sam baš dobra u ovome. Ali hvala, svejedno.

Okrene glavu i zatvori oči kao da se brani od njegove blizine, može osjetiti kako su joj leđa kruta pod njegovom rukom. Diše glasno, brzo, iščekujući, sva se pretočila u osjete. On odlučio krenuti unatrag, ona se u silnom stremljenju trzne i klonu na njega. Goran je pritisne rukom, zadrži njeno tijelo na svom, ona iznenađeno razrogači oči, ali ne otima se. Diše uzbuđeno, rekao bi — preplašeno, kao uhvaćena u zamku. On joj se pomogne uspraviti: ne, ne igra se s njom, ali nije mogao ne provjeriti.

I zaista, zatečen je koliko je težine u toj lakoći, koliko je samo napora u njenom miru.

— Ovo je bila dobra *carpa* — osmijehne se. — To ćemo tek učiti, a mi već znamo.

— Vidio ja na internetu — šapne.

Ona slegne ramenima, napravi nekakvu neodređenu grimasu.

— Lijepo — nasmiješi se.

5

— jesi tu?

—

—

— eeeej javi see

— ništa moraću onda pričat sama sa sobom, zadnjih
par dana kad god se priključim tebe nema, nikako
se potrefit

— ☺ pa dobro... I guess... da vidim šta ti imam reć,
e da:

znaš da me kopkalo ono tvoje in mentulam šta ti
znači, i potražila ja

i super mi je to, baš sam se smijala! jbt ti si neki
intelekt freak

al isto moram priznat da sam se nadala da je to
nešto, znaš, nešto za mene, neka mala izjava, ono,
ma znaš ustvari

a kad ono samo — ti si u k. ☺☺ vidiš kako sam fina
sama se cenzuriram ☺

znaš, bilo mi je malo žao, al isto sam se smijala,
super si ti meni

a ja mislila da su profesori latinskog preeeedosadni
e ček ček: a zašto se ne bi dogovorili kad ćemo
oboje bit na vezi pa da se fino dogovorimo za
izlazak, a ne da ja ovako pričam u prazno? ja sad

tebe trebam kuvat a ti poslije pročitaš i razmisliš? Eh
ne ide to tako frajeru, bar ne kod mene
osim toga naravno da ćemo se vidit, zar sumnjaš?
gotov si sad kad sam bacila virtualno oko na tebe ☺
stoga javi kad ćeš bit na vezi i dogovorimo se sve
šta kad i kako, al baš se dogovorimo a ne ovako
i to ti je to, o tome
i šta bi ti još mogla ispričat kad sam već tu
e da, bila sam na tangu i mogu ti reć da rasturam
hehe
ne, bez zeze ma baš baš sam zadovoljna
plesala sam s jednim tipom prvi put i voditelj nas je
pohvalio, a nije to lako znaš, ne znaš kako ko diše a
treba se pratit
a i tip je skroz ok simpa je, al zaručen jbgga tu mu i
zaručnica ☺
e to je bilo večeras, a prošli put ti ja uzmem tipa koji
od svih tamo djeluje najveća konzerva, baš zato
i nešto mu nije bilo baš ni milo kad sam došla po
njega — znaš ono valjda moramo bit prije oženjeni il
u najmanju ruku zaručeni da bi plesali
il mu nije bilo milo što mu žena ostaje na
raspolaganju da je neko izabere, prije će bit da je to
☺☺
al mene nije briga i mogu ti reć i s njim sam dobro
funkcionirala, ne da se on al ne dam se ni ja, i skroz
ok ja to hendlam
i zato se boj kad se vidimo ☺
I šta si me još ono pitao? jesam se vidjela s nekim
s kim chatam? jesam, doduše samo dva puta i nije
bilo baš ko što sam očekivala, blago rečeno
al sve je to za ljude
eto, jesam ti dosta pričala? jesam
a sad ti — javi kad ćeš bit na vezi i dogovorimo se

*

— Još si na internetu? — upita Marina.

— Aha — odvrati Vlado ne okrećući glavu.

— Sredit ću ti malo ovo oko kreveta, ima svega.

— Ok, hvala ti — reče i nastavi zuriti u ekran.

a sad ti — javi kad ćeš biti na vezi i dogovorimo se

Neprestano gleda u tu rečenicu. Razmišlja.

a sad ti

Piše:

Znaš šta... Ja ti nešto nisam priznao. Malo mi je
i neugodno zbog toga, al evo — ja sam ti malo
romantičan. I mislim, da je možda upravo u
ovome ljepota, u ovom našem nepoznavanju i
nesusretanju, a opet u bliskosti koja

Ne seri — prošapće sebi u bradu. Pobriše sve.

Piše:

A kako to da mi nisi rekla što ti se dogodilo kad si
se srela sa svojim virtualnim prijateljima? Eto vidiš,
ne želiš to reći. Jer samo ja znam da nisi baš toliko
opasna kako želiš izgledati, i jer si ti jedna vila,
zapravo. A što ako te ugrabi neki Had, Perzefono? Ili
još gore — Vlad? Vlad Tepeš? ☺

Zavali se na naslon, zavuče ruke u kosu. Prezirno gleda u vlastite riječi i vrti glavom,
otpuhuje zrak kroz zube. Pobriše sve i ugasi laptop.

Malo kasnije sjedi za stolom u kuhinji, vrti špagete po tanjuru. Kako to daje danas nije uspio
vidjeti kada je išla? Onda mora da je otišla ranije?

Zapeče ga ta misao. Zašto je otišla ranije?

Stavi tjesteninu u usta i nevoljko žvače, gleda na sat. Još deset minuta.

— Da izađemo malo vani, tu po kvartu? Nije hladno? — upita.

— Nije, i pretoplo je s obzirom na to da je deseti mjesec. Možemo, samo da stavim ovo u sudoper — odgovori Marina.

Iziđu. Vani je ugodna večer. Odluče se zaustaviti kraj klupe u parku. Bez obzira na to što je prošlo devet sati, nekolicina djece još se igra. Vlado promatra kako se spuštaju niz tobogan i spretno pentraju po ljestvama. Sjeća se kako nije vjerovao da će ikada moći tako ravnodušno promatrati sve to, sjećati se djetinjstva i, općenito, svega onoga prije. Ali, i to traje već neko vrijeme, već ga mjeri u godinama: uspio je odcijepiti se od sjećanja o sebi.

I onda živiš i to sjećanje i svijet oko sebe pomireno, kao nešto što više nisi ti. Volio bi ispričati nekome koliko je to važno — znati se oproštati sa sobom.

Premda... priroda se za to već pametno pobrinula, i to nam se opraštanje događa a da i ne znamo. Gledamo slike kada smo bili sasvim mali, ili mladi, i s vrlo površnom sjetom lažemo da žalimo za tim vremenom. Ipak... nikad se istinski, baš istinski ne rastužimo za tim djetetom s fotografije koje je nestalo s lica zemlje i nikada ga više, baš takvoga, nitko neće susresti. Nikada više, zar to nije strašno?

Ne, ne razmišljamo o tome, barem ne — tugujući. I to je sasvim zgodan trik života, njegova nemušta isprika i mali dar — naše lakše mirenje s propadanjem kroz stotinu malih lažnih smrti, a sve ne znajući. I kada propadne posljednje, ono staro oronulo biće, trebalo bi biti lakše. Trebalo bi...

A kada moramo to sami, odlučiti i oprostiti se, pomiriti se sa sobom kada se to treba ili mora, zabrljamo. Naravno.

Puno puta vidi ljude koji su zaglavili u sjećanju o sebi i tumačaju tako kao utvare rastrgane između postojećeg i nepostojećeg. Stalno zdvajaju i tuguju i bjesne:

kako sam mogao tada? kako smo tada mogli? onda je sve bilo kako sam želio, onda si me željela.

a ne sad, a ne sad, a ne sad

I tako ukруг i stotinu pitanja. Pred nevoljom bježe u neku sretnu prošlost, pokušavaju se silom ugurati u nju i lažirati sebe, misle — to će pomoći, to će vratiti sve. Ali to je kao da se stiskaš u manji broj, prilično nezgodno, ne staneš više.

To više nisi ti i to više nije sad — rekao bi im... I kako je lijepo, i mirno, pomiriti se sa sjećanjem o sebi.

Ali ipak, ne govori ništa. Boji se da će ga pogledati onim sumnjičavim i sažalnim pogledom: ti ćeš mi reći? Ne, ne žele ljudi biti takvi, susprežu se, smiješe se pritom, ali ipak... Pogled sve govori.

Kao i kad kažu:

Ti ćeš to napraviti? Zbilja? Ma ne, nisam tako mislio, nemoj krivo shvatiti...

Onda se dugo ispričavaju i zapliću u vlastite isprike. A njemu ih bude žao.

Nema veze.

Eno je.

Osjeti nemir, čuti kako mu dah ubrzava. Ona žuri i brzo će proći tu, samo nekoliko metara od nas. I u mraku vidi kako joj je lice ozbiljno, zamišljena je. Duga kosa joj leprša.

Perzefona. Kako se zove?

Evo je, sve je bliže... on se podboči rukom pod bradu, stavi lakat na naslon. Ne, kao neki starac je, raskrili ruke i ležerno se nasloni leđima... Naposljetku se uspravi, sjedne opušteno, da, reći će joj sasvim opušteno — dobra večer. Umiri disanje, baci pogled na Marinu, ali ona gleda u mobitel.

Evo je, on udahne... Ali ona prohuja kraj njega kuckajući štiklama, ne pogledavši ga. Na trenutak zapne, posrne, štikla joj je zapela u uzak procijep između ploča na stazi. Ali začas se uspravi i ode.

On izdahne zrak koji je suspregnuo u prsima, s njime iscure i ono čekanje i nada i on se sav slegne. Ali ne može odoljeti, dugo je prati pogledom, sve dok se stubišna vrata za njom ne zatvore.

— Da idemo? — pita Marina.

On se odjednom ozari: da, a zašto bi pogledala kada smo ovdje nas dvoje? Ej, tu smo nas dvoje!

— Hajdemo — reče vedro.

Razmišlja: trebao bi razmisliti o tom dogovoru s njom. Čega se ima bojati? Tako je mila i vesela...

Pa normalno, bi li ti pogledao da prolaziš i da je ona sad tu s nekim? Budalo.

Da, ja bih pogledao.

Opet se pokoleba: neće joj još ništa pisati. Vidjet će sutra. Najbolje tako, odlučit će sutra.

— Hajmo napraviti još jedan krug oko kvarta — reče.

*

Andrea sjedi u mraku i gleda u ekran računala, kraj imena *Had* svjetlo je ugašeno.

Večeras ima silnu potrebu biti s njim, pa i ako je samo ovako, preko ovih svijetlećih slova.

Uhvati se posljednjih dana da se često upita: što bi on mislio? što bi rekao? Čudno, za nekoga za koga ne znaš ni tko je, ni je li stvaran i je li barem približno onakav kao u tvojim mislima.

Svejedno, već nekoliko puta je primijetila kako jedva čeka da prođe vrijeme, čak i na tangu, da bi stigla kući i sjela za računalo. Maloprije je bila toliko zanesena mislima o njemu (je li već tamo? čeka li je?) da je, žureći, gotovo pala tu u parku u onim glupim štiklama.

Ali... opet...

Upali zeleno svjetlo kraj svog imena, napiše:

Jesi tu?

Čeka. Ustane, ode u kuhinju po sok. Kada se vrati, na ekranu nema odgovora. Sjedne za računalo i počne pisati:

ej

sad sam te zvala da malo pričamo al te nema, pa ću
ja pričati sama, može? neće mi biti prvi put ☺
i znaš šta, imam prijedlog: ajmo se mijenjat za
iskrenost
prvo ti ☺
pucam u glavu: jesi oženjen? stariji? puno stariji?
puuuno stariji?
nisi valjda žensko, e nemoj mi to baš reć?! neki
perverznejak nisi, to znam,
znam da se oni maskiraju i sve to, ali to sigurno
znam da nisi. pametan si puno
i drag, puno
a to te sve pitam jer mi se čini da izbjegavaš da
se nađemo, ne znam, možda griješim, ali nekako,
čekaš, oklijevaš... ne znam što bih mislila
a zašto ne mogu dobiti bar sliku?
i zašto imaš trideset godina i još si na faksu, a tako si
pametan i štreber i sve znaš? dobro ja imam 25 i još
sam na faksu al meni se ne da učiti ☺ pa to znamo
zašto je
e da, i zašto ti nećeš moju sliku? uh to ne smijem ni
pitati ☺
nek se briše iz zapisnika da sam pitala
sad ja:

Uzme čašu, ustane, ode do prozora. Park je potpuno opustio, još samo ona djevojka polako
gura momka u kolicima, ulaze u zgradu. Otpije nekoliko gutljaja, još malo razmišlja, onda
nastavi pisati:

prvo, nisam ja nikakva perzefona, ja sam andrea
(uuu, ovo je bilo najteže priznat ☺)
a drugo, kukavica sam i lažljivica jer uvijek nešto
muljam i izmišljam da sam moćan komad i da su svi
ludi za mnom i te gluposti, al znaš
nije baš lako curi koja živi sama i podstanar je i
nema love i svi su njeni daleko

i onda pričaš te stvari, eto to ti je to
i šta još...

Razmišlja.

U tom trenutku, tri kata niže i jedan ulaz dalje, Vlado sjeda za računalo; to je prvo što napravi kad uđe u kuću, pogotovo u posljednje vrijeme. Razveseli se kad ugleda zeleno svjetlo — tu je! — ruka sama posegne... Tada se, s nekoliko sekundi zakašnjenja, na ekranu pokaže tekst — sve ono što je maločas napisala.

On zastane, čita.

— Andrea... — prošapće. Kad pročita sve, nasloni se i zuri u ekran. Rukom lagano kucka po tipkovnici — da se javi?

Ali u tom trenutku nastaviše se, pred njim, ispisivati slova:

sjetila sam se šta još
furam se da rasturam na tangu a u stvari se
smrznem ko p. kad se moram tako grlit i pipat s
nekim, a ja sam ti, ono što se kaže, djevojka sa sela
(u svakom pogledu), eto
a da me vidiš reko bi poješću te, i to je to o čemu
govorim
e da, i hrčem
i još, pitao si me to pa evo da ti kažem

Vlado se primakne ekranu. Čeka, ali slova se ne pojavljuju. Što je zapelo, baš sad?

Pojave se riječi:

htjela sam ti reći da sam se našla samo s jednim
ovako kao s tobom i to je bilo

On se primakne još bliže, toliko da ga svjetlo ekrana zasljepljuje; čvrsto objuči tipkovnicu rukama.

nije bio dobar
ne, nije bio dobar prema meni

Njega stegnu u grlu, ruke same krenu da joj se jave.

i to je sve što ću reći o tome, nadam se da neću
morati više, bez obzira na ovu našu iskrenost
ako može

On povuče ruke, spusti ih u krilo.

iskreno — nije da mi je baš svejedno ovo što se
dogovaramo
tek da znaš, ne bojiš se samo ti frajeru, boje se i
veće frajerice od tebe
malo se bojim zbog svega onoga što ne znam o
tebi, a još malo više zbog onog što znam,
onako, nemam pojma kako to znam, iz naših
razgovora, al to mi se sviđa, to što znam
i još se malo bojim što stalno žurim kući da mogu
upalit komp
i vidjet jesi li tu, i samo o tome mislim po cijeli dan,
na te trenutke s tobom
eto to ti je to, i to nije baš zezancija
malo sam nemirna zbog toga, znaš
pa sad ti vidi što ćeš s time

Andrea ostade sjediti za računalom, lagano otpija gutljaje. Gleda u riječi koje je napisala.

Tri kata niže i jedan ulaz dalje, Vlado gleda u riječi koje je napisala.

I što ih duže gleda, slova gube oštrinu, kao da se razlijevaju... i njemu se načas učini da
gleda kroz vodu.

7

Helena ide pješice kući, godi joj taj prohladan jesenski zrak. Večeras joj je bilo dosadno na tangu. Otišla je po onog što je večeras bio bez žene, ne zna kako se zove, br. 1. Prvo ga je gledala, piljila je u njega, a on nije trzao, još je okrenuo glavu. Što je taj radio kad su objašnjavali *cabeceo*? Naposljetku je otišla po njega, ali se pokajala.

Cijelo vrijeme su se spoticali jedno o drugo i dva puta joj je nagazio prst. Na kraju su oboje bili sretni što je sve završilo.

Voljela bi zaplesati s Armandom, to bi stvarno voljela, samo da vidi kako to izgleda s nekim tko zna. I prišla bi mu večeras, ona prva, namjeravala je to, ali on je cijelo vrijeme sjedio i bio sasvim odsutan, a onda se negdje izgubio i vratio se s onom pjesmom. Ne, nije se htjela baviti njim takvim, dosadno joj je to, ali sljedeći put će inzistirati da je nešto nauči. Zar nije zbog toga tu, a ne da gleda kroz prozor?

Goran je izbjegava. Dijete. Slatko dijete. S trideset dvije godine mogao bi biti toliko hrabar da joj se javi kada ga zove na mobitel.

Još neko vrijeme hoda, smješka se. Zatim zastane i napiše poruku:

Oklijevao si večeras, zar ne?

Vidiš kako ipak vidim.

Šteta gubiti vrijeme, život je kratak.

Jesi li odlučio odrasti?

1

Anita gleda na sat. Ples je upravo počeo, a ona sjedi tu u dnevnoj sobi. Rekla je samo — ne mogu ići večeras.

Iznenadila se kada je Luka otišao bez nje. Nije ništa pitao, nije se ni začudio. I jednostavno je otišao sam.

Što radi tamo kad nema mene?

Misli same krenu, ali u drugom smjeru: vidi ga kako šutke sjedi dok se svi ne skupe, kako pretražuje pogledom, kako se ustaje i ide prema sredini dvorane pokazati novu figuru... S kime?

Je li već primijetio da me nema?

Ustane, hoda po sobi, ruke je prekrížila na prsima. Iako je još toplo, ona drhti. Ne zna što joj se događa, tako je sa svime ovih dana... Kao da je spopala nagla i nepoznata bolest.

Ujutro iziđe sasvim lagano obučena jer je noću razdire vrućina i tako se i probudi, razgolićena i satrvena. I onda se taj osjećaj nastavlja i više ne može razdijeliti noć i dan, i ne zna je li njena slabost stvarna ili samo mučan otisak noći.

I one noćne misli koje nose nemir i opomene ne nestaju, tek malo izblijede i opet se motaju i vuku za njom kao repovi dima. Iako je već odavno jutro, ona neprestano čuti onaj zazor i mutan strah svojstven samo noćnim satima i polusnu, kada govoriš: izdrži dok ne svane. Ali kada napokon svane, nije sigurna je li sve kako izgleda i je li sve kako je bilo. I ne vjeruje sebi, čini joj se kao daje u samoj sebi tek gost — snebiva se na pragu, ulazi i izlazi, ne znajući je li mu tu sigurno konačište.

Ne da joj se nikud, sto puta zastane ne znajući kamo je krenula. Žuri da ne stigne, odlazi da ostane.

Spotiče se o stolice, o prazan hodnik, o vlastite riječi.

A njeni dani... njeni tako uređeni, uredni dani! — više nemaju oblik. Sati se, omekšani, u njima rastežu i skupljaju i ona ne može pohvatati što je iza nje i što joj je još činiti. Vrijeme što protječe čas brže, čas sporije uspije mjeriti jedino još svojom odsutnošću — koliko je danas nije bilo tu.

Ne vjeruje što joj se događa. Ali ovako će učiniti: sve će vratiti na staro, ona to može. Ništa se zapravo nije dogodilo, baš ništa. Nikad. Bit će tamo gdje mora biti, uz Luku.

Obuče se, popravi šminku (da, našminkat će se, zašto ne? — zbog sebe, zbog njega) i požuri stići barem pred kraj.

Kada nakon nekog vremena uđe u dvoranu, baci pogled okolo i

samo ne gledaj tamo

ugleda Luku kako sjedi kraj para br. 2. Tiho priđe i privuče stolicu.

On se iznenadi: — Ipak? E zakasnila si malo, već je gotovo.

— Nema veze — reče ona i prisloni se uz njega. Osjeća olakšanje, kao da se prvi put u zadnjih nekoliko dana, usred pomahnitalih valova koji je bacaju tamo i ovamo, dočepala čvrstog oslonca.

— Ako je gotovo, idemo. Hajde, idemo — uhvati ga za ruku.

Ali iznenada, nakon što ga neko vrijeme nije bilo u dvorani, Armando se pojavi. Kad ga ugleda, prene se, prsti se sami lagano raširiše. Ispusti Lukinu ruku.

Armando neko vrijeme razmišlja, zatim nešto reče prevoditelju. Plesači koji su vježbali spontano zastanu, očekuju nove upute. Ali, prvi put od početka tečaja, obrati im se sam Armando. Obuhvati pogledom prisutne, pa započne:

Usted comienza muriendo lentamente

si no de viajes,

si usted no lee,

Si no escuchan los sonidos de la vida,

Si no se aprecian a ti mismo.

Usted comienza muriendo lentamente

Al matar a su autoestima;

Cuando no dejar que otros le ayude.

Usted comienza muriendo lentamente

Si usted se convierte en un esclavo de sus hábitos,

Caminar todos los días en los mismos caminos...

Si usted no cambia su rutina,

Si usted no usan colores diferentes

O usted no habla a los que no lo sé.

Usted comienza muriendo lentamente

Si usted evita sentir pasión

Y sus emociones turbulentas;

Los que hacen que sus ojos brillan

Y tu corazón late rápidamente.

Usted comienza muriendo lentamente

Si usted no cambia su vida cuando usted no está satisfecho

con su trabajo, o con su amor,

Si no te arriesgues a lo que es seguro por lo incierto,

Si no ir tras un sueño,

Si no te dejes,

Al menos una vez en su vida,

Para huir de los consejos sensatos ...

Pablo Neruda

Nekoliko trenutaka sluša tišinu koja je plegla po izgovorenim riječima, potom sjedne. Plesači, zatečeni, šute.

Dijana se prva pribere: — Ma vidi ovo. Ovaj se odjednom pojavi i nešto recitira. Bolje da nas je još nešto naučio. A zašto nam nisu preveli? Kako mi znamo šta je ovo sad bilo? — šapne zaručniku usput se obraćajući i paru br. 1.

— Pa je, stvarno? — pridruži se on.

— Koga brine, nek pronade — odvraća ravnodušno Luka. — Jel to neka pjesma bila?

— Rekao je — Neruda. Pjesma je — reče Anita tiho.

— Ali kako ćemo znati, nisu nam ni naslov preveli? A da ja pitam? — došapne opet Dijana.

— Ponavlja se naslov na početku svakog stiha... pa, ako bi baš nekome trebalo... — odgovori Teo.

— *Usted comienza* — odjeknu riječi Aniti, ali ne reče ništa.

— A kome bi trebalo? — upita Luka.

— Vidiš, to mene nervira. Šta sad? Ne volim ništa nedorečeno. Šta misle oni zapravo? — ljuti se Dijana.

— U redu je, pusti to, šta je sad to važno, idemo kući — reče Teo.

— Pa važno je! Ako nam je rekao, znači da ima neki razlog — odbrusi ona.

— U redu je. Ne moraš to kopati sad.

— To znači da kopam, ako me zanima?

— Ma to on malo zbog atmosfere — odvraća Luka pomirljivo.

Anita je još zanesena tim riječima, kao glazbom, više ne čuje o čemu govore. Kad se dignu prevoditelj, ona zadrži dah: — Možda će sad reći, sad će prevesti — reče.

Međutim, on samo reče: — Za danas smo gotovi. Hvala i ugodna vam večer.

PRIJEVARA (amague)

1

Čitavo vrijeme dok su se vozili kući u glavi joj odzvanjaju večerašnji stihovi. Ne razumije ni riječi i sjeća se samo prvih dviju, ali opet... Čuje ih kako zvone tečno i pjevno, čas brže, čas sporije, čuje zanos i oklijevanje, i ono meko „t“, i duge stanke i njegov dah u njima.

A ona... Ponovno rastočena, ne znajući ni želi li to istinski, tromo hvata niti ove večeri koje se polako razvezuju. I dok su večerali (čak i dok je prala suđe) i sada, dok se tušira, opet onaj osjećaj topline od neki dan, sada jači.

Promatra mlaz tople vode što joj se slijeva niz kožu... čini joj se da prodire u nju, svu prozirn u i poroznu i širi se trbuhom. Koža joj iznutra bridi. Onda silazi niže, ta toplina, i osjeća kako iz nutrine natiče i buja i raste, kako joj je tijesno, silno tijesno u njenom tijelu.

Pokuša, bori se: dignu tuš visoko, pusti da joj voda klizi niz leđa, da joj oplahuje ramena, lijevo, pa desno...

Zatvara oči, ali mrak joj ne daje uzmaka — dolje se sva ćuti utrnulom, i mekom, i rascvalom i oblom... Prepoznaje taj osjećaj, tijelo se sjeća. Sluša ga: budi se i pulsira, kuca i diše, i ona raste i rastapa se u njemu toplome, kao uzdiglo tijesto.

I nije da to hoće, tek dopušta... bedrima da se trljaju jedno uz drugo, da se priljube i razmiču... ruci da ih pomiri. Dopusti i kapima da teku u drugom smjeru, ispod pupka, da tvore slap što teče niz sklizak rascjep i raspliće se među njenim prstima; da naraste u val koji je preplavi, a ona pušta da je nosi i ljulja, da je rastvara poput cvijeta.

Otvori oči i ne spuštajući glavu, kao da ga se odriče, pušta pogled dolje: dopusti mu da ne vidi što vidi, već što joj neprestano lebdi na rubu misli i na rubu buđenja.

Dopusti da vidi njega, tu, među golim nogama

usted comienza

Čučne. Stišće se, gnječi ruku zarobljenu među bedrima. Okrene tuš u lice: voda joj teče niz obraze i ulazi u otvorena usta; kaplje niz usne i dalje niz vrat, usporava i zapinje tek na

ukrućenim vrhovima dojki.

Ne. Izvuče ruku, ali ona kao da nije njena, prelazi joj prstima po mokrim usnama i jeziku, ona poslušno siše vodu što se s njih slijeva.

Zastane, zarije zube u jagodice. Neko vrijeme tako miruje, diše plitko i šumno. Pušta vodu da teče niz obraze, niz leđa, niz dojke, neka opere sve, sve.

Kada jedva umiri tijelo, polako se digne, zatvori vodu i iziđe iz kade. Nakon što se obriše, predomisli se, ne obuče nove gaćice koje je pripremila.

Baci pogled u ogledalo — na licu još tragovi vodom razmrljane šminke. Uzme maramicu, dotjera se.

U dva poteza, sasvim lako (zbog one vode maločas), potpuno skine rumenilo s obraza.

Navuče kućni ogrtač i bosa se uputi hodnikom. Dok hoda, čuti koliko je još meka, visoko među nogama bedra joj kližu jedno o drugo.

Ulazi u sobu, mrak je. Luka leži na boku, okrenut joj je leđima. Ona, prvi put u životu, pusti da ogrtač padne zgužvan na pod. Podigne plahtu i tiho se uvuče u krevet.

Zadigne nogu visoko i savije mu je oko pasa, priljubi mu se uz leđa.

Što je govorio, što je htio reći? Je li bilo barem nešto, barem jedna riječ, za mene?
usted comienza

Luka se okrene, iznenađen je.

— Ma nije valjda? — smješka se.

Ona se podvuče pod njega, snažno ga obavije nogama.

— Aha — prošapće ne otvarajući oči.

4

Goran odluči: danas će žrtvovati ples, ionako od njega neće biti bogznakakav tangero. Napraviti će dosta fotografija, palo mu je na pamet da bi ih na kraju tečaja mogao izložiti,

možda objaviti u novinama. Vidjet će. U svakom slučaju, zainteresirala ga je ta figura koju su najavili, pokušat će pronaći nešto zanimljivo danas. Dok priprema aparat, Helena sjedne na stolicu do njega.

— Dobra večer — pozdravi ljubazno.

On digne glavu.

— Pozdravljam — osmijehne se.

Usput prošara pogledom po dvorani, dovoljno da zapazi — sama je. Upadne mu u oči i to kako sjedi smjerno, prekrivenih nogu i ruku sklopljenih u krilu.

Zatim se opet posveti aparatu.

Ona neko vrijeme gleda u njegove ruke, onda reče:

— Mi nikako da porazgovaramo malo... Ne javljate se, ne plešemo... A mene baš zanima kako vi to radite.

Goran se iznenadi: — Ne javljam se? Pa poslao sam vam slike... Kaže vaš muž da mu se sviđaju.

Ona se nasmiješi, pogleda ga čudnim pogledom, kao da hoće dati značaj ovom trenutku.

— Da, hvala vam još jednom... Ali poslije toga, mislim... ništa. A u istom smo razredu — našali se.

On zbunjeno slegne ramenima. A što bi trebalo? Ne zna što očekuje od njega.

— Ma dobro, nema veze... — reče ona i dalje se smiješeći. On osjeti kako mu smeta ta nadmoćna ljubaznost, stalno ima osjećaj da kasni nekoliko poteza za njom.

— Htjela sam vas pitati... zamoliti, ne znam prakticirate li to, da mi napravite par lijepih fotografija. Voljela bih imati, ovo je stvarno jedinstvena prilika da sam vas susrela, ne bih to pitala svakoga... I mogla bih pokloniti suprugu, kad mu se već tako sviđaju. Stvarno vam je to rekao?

Goran kimne glavom.

— Što mislite? To bi bilo baš lijepo, napraviti slike tako za poklon. Baš onako — za vječnost

— reče ona meko i zagleda se negdje mimo njega.

U njemu se pomiješale osjećaji. Ne zna zašto, ah osjeti nelagodu zbog tog njezina izraza ljubavi. Istodobno, čini mu se da ju je otkrio u sasvim novom svjetlu. Da, sasvim drugačija slika. I sviđa mu se to što vidi.

— Rado ću vas slikati, ako želite — reče.

Ona se ozari.

— Divno! Vi ste divni! Sada?

On se zbuni: — Pa ne znam... može i sad, ako mislite da je to dobar izbor. Za vječnost — našali se.

Ona mahne rukom, ustane i krene prema predvorju, Goran poslušno krene za njom. Upadne mu u oko kako nije ni bacila pogled na veliko ogledalo kraj kojega su prošli. Dok izlaze iz dvorane, čuje Armanda kako najavljuje: *amague*, ali ne uspije čuti o čemu se radi. Zatvore velika staklena vrata za sobom.

Helena stane kraj velikog cvijeta u predvorju. Zatim se predomisli, odmakne se i nasloni na staklenu stijenku. Očekivao je to i sviđi mu se osjećaj da već može nešto predvidjeti.

— Mogu ja sama, nešto...? Namjestiti se ili ćete mi vi reći?

— Vi se namjestite kako želite, ja mogu eventualno nešto usmjeriti.

Namješta aparat, iako za to zapravo nema potrebe — radi to samo da bi prikrivio zadovoljstvo koje ga je preplavilo i koje mu se, boji se, otkriva na licu. Ono što je objektivom tajno otkidao s njenog tijela, sada mu se otkriva samo.

— Može ovako? — prekine ga glas.

Helena stoji naslonjena na staklo, ruku je nemarno prislonila na vrat; jednu nogu je izbacila naprijed, kao da će koraknuti, gleda negdje u daljinu.

— Može — kaže on i fotografira. — Nastavite.

Ona premjesti težište na drugu nogu, prekriži ruke na prsima, gleda u pod. Okrene se iz profila, jedno koljeno savije, sada gleda ravno u njega.

I, kao što je to puno puta vidio u ovakvim prilikama, dogodi se i kod nje: više se ne namješta već igra, spontano, sa sobom, s njim, traži se, nudi se, a on neprestano stišće okidač i hvata trenutke koji izmaknu oku.

— Dobro? — upita ona povremeno.

— Dobro, dobro — odvrća on ne prekidajući.

A ona pući usne, naginje se, klizi rukama niz bokove, u jednom trenutku poljubi prste i otpuhne poljubac k njemu. Iako više nije siguran da su te slike ono što bi trebale biti, ova ga iznenadna spontanost zanese: igra se i on, smješka se tom svom sitnom nestašluku u koji je slučajno uvučen. Hvata ovaj poljubac (na trenutak ipak pomisli — je li bio za mene?), hvata sve te prizore koji mu se tako neočekivano prikazuju. Neprestano misli kako jedva čeka doći kući i sve to pogledati na miru.

A onaj stari nema pojma što ima.

3

*visoko mišljenje imaš o sebi kučko previsoko već te ja dugo gledam otpočeka
sve ja gledam sve pratim ništa mi ne promakne ni tango ni gimnastika ni šah hehe
šah u proljeće i ljeto to trebaš vidit kad su zamišljene puno misle puno pametne su to
koke nemaju one vremena gledat okolo gledat mene ko što me nikad ne gledaju nikad
toliko misle da im se bradavice dižu od napetosti kako je napet taj šah puno problema
ima
i saginju se nad ploču u malim majicama s velikim izrezima samo na to misle i ja samo
na to mislim
sve ja pratim a pratiš i ti znaš ti sve ko te gleda i nije ti mrsko od iste smo vrste dušo
vidiš kako se tu slikaš fino skroz fino sve kako treba namještaš se ovom glupanu a ne
namještaš se ti zbog slikanja što te onda muž ne slika je li gaduro
podizeš suknju poza ova poza ona ko da mene pitaš a pitaš ti mene svašta samo ja ne
odgovaram mene misliš preveslat srce e neće moći
malo si uzletila ti bi da vodiš igru e vidiš nema toga kod mene žensko mene ne vodi
dušo nikad
nego kad ja naredim ti ideš ti trčiš i bježiš samo kad ja naredim ti sve radiš i stenješ i
cviliš i moliš sve ti ne ja takva je kod mene igra ne ja*

*a sutra volite svoje ožiljke takve ste vi kučke i još molite za još u sobicama sa crvenim
svjećicama s malim prozorčićima ko u pričici nekoj o ivici i marici sve sam ja to vidio
maco neka nek svi volimo svoje ožiljke
znam da i vi volite vi u velikim sobama s bogatim muževima i vi bez njih sve ste vi
kuje sve volite da vas boli volim i ja ne brini sve će bit kako voliš*

Prevoditelj, koji je maločas izišao telefonirati, prolazi kraj njega. On na trenutak ustukne korak natrag, u sjenu.

*

Helena se naposljetku umori od poziranja, priđe mu sasvim blizu: — Mogu pogledati što smo napravili? — upita.

Goran, još omamljen viđenim, uspije reći samo: — Ne bih, volio bih to malo srediti... Može sutra?

Ona podigne ruke, popravi kosu koju je maločas razbarušila.

— Dapače — reče pogledavši ga ravno u oči. — Idemo sad unutra?

On se nađe u nedoumici: pošao bi odmah kući, ali privlačno mu zvuči ideja da bi mogao plesati s njom... ovakvom. Iako... ne zna je li to baš pametno, tako srljati, zna sebe. Osim toga, stalno njih dvoje, nije pametno, čini mu se kao da je starome sumnjiv.

Ali ako bi ona baš željela...

— Mislim da bih pošao kući srediti ove fotke, ali ako...

U tom trenutku kraj njih prolazi prevoditelj, odmah za njim Robert. Ona ga zaustavi dotaknuvši ga po ramenu: — Pa dobro, evo taman ću onda zamoliti gospodina za ples, može?

Robert zastade, zbunjen.

— Naravno — snađe se — sve za tako lijepu damu! — reče teatralno.

— Vidite što je stara škola! A mi se vidimo sutra — doda nehajno. — Hvala još jednom — dobaci i uđe s njim u dvoranu.

Goran ih još neko vrijeme promatra kroz staklo. Napravi još nekoliko fotografija, a zatim krene kući.

2

Njih dvoje sačekaju da Armando i prevoditelj iziđu iz dvorane. Teo ode do prekidača i pogasi svjetla. Ostade gorjeti samo svjetlo u predvorju. Sjednu na pod i naslone se na zid. Dijana izvadi cigaretu.

— Ne znam baš... — namršti se Teo.

— Daj... — odvrati ona škljocajući neuspješno upaljačem. — Sami smo. I niko neće znat. Jedna cigara.

— Dobro, ali požuri, možda neko izvana, kroz staklo... Bezveze je, ako je već zabranjeno, nismo klinci.

Ona odmahne rukom. Uvuče dug dim.

Sjede tako šutke, znojni i zajapureni, u polumraku koji njihove sjene na podu čini dugima i iskrivljenima.

Ovaj prvi sat plesa za njihovo vjenčanje, samo za njih, prošao je dobro. Ona se, kao i uvijek, pripremila — pomno je odabrala figure za tu priliku.

Ochosi, sacada, barride, volcada, carpa... S njima ne možeš promašiti.

Kada ih je pokazala Teu, on je rekao — jako lijepo.

I dobro im ide, baš dobro. Armando ih simpatizira, „ljupka” mu je, tako im je prevedeno, ta priča s vjenčanjem. Jednom ih je čak, dok im je popravljao držanje, zagrlio kao djecu.

A oni su se trudili, uistinu. Ona je iščekivala svaki njegov korak s takvom napetošću da sada ćuti kako joj svaki mišić treperi. I plesala je kao što je vidjela da rade u filmovima — u *volcadi* bi se objesila o njega kao mrtva, u *carpi* bi se presavila tako nisko da je joj se kosa vukla po podu. Obukla je haljinu u kojoj je, dok je munjevito okretala bokovima u *ochosima*, izgledala kao diva.

On je, unatoč tome, odlučio doći u džemperu. Ima vremena, rekao je, ali je i bez toga bio

odličan. Lice mu je, od silne usredotočenosti, izgledalo smrknuto, gotovo opasno i Dijani je nekoliko puta došlo da se nasmije.

Sigurno će to ljudima biti zanimljivo, to s tangom. Sasvim nešto novo, što se ne očekuje, i njih dvoje, od kojih se to ne očekuje. Da, to će biti zanimljivo, egzotično, drugačije od drugih. Zamišlja lica svojih prijateljica i svoga oca...

Ali zašto si to odlučila, Dijana? Ne moraš to, ti nisi ona i ne moraš biti ona. Nitko i ne očekuje da budeš. Osim tebe same.

Otpuhne dim, neprimjetno baci pogled na Tea koji kopka zanokticu i strpljivo čeka da ona završi s cigaretom.

Da je barem on odbio... Zna da ne voli plesati i nadala se da će odbiti. Nadala se da neće odbiti. A on je rekao: — Ako ti želiš.

I što se više bliži taj dan, ona je sve nervoznija, zbog svega, a još sad i taj ples. Tko to pleše, uopće, i gdje? Nikad nije pogledala čak ni film o tangu, osim možda kao dijete ili slučajno, dok radi nešto drugo. Ni u toj glazbi ne vidi ništa posebno, a svi je tako hvale. Preživljena, stvarno preživljena stvar.

A ona, koja je vječno u patikama, na vjenčanju će zabacivati glavu i izvijati голу nogu, poluzatvorenim očima će šarati po sali s gostima i pogledom govoriti: vidite me, vidite nas. Ljudi koji je vole i poznaju pljeskat će i neće znati što bi zapravo trebali reći, na kraju.

Na kraju će reći ono najsigurnije — divno. Baš kao majka.

Iako joj se pogled od sjećanja zastaklio i prilijepio za Tea, tek sada shvati da gleda i on nju. Lecne se.

— Bili smo dobri — nasmiješi se.

— Aha. Rasturamo — nasmije se on.

Ona se raznježi. Drago moje.

Zgnječi opušak u praznoj kutiji, on se digne prvi i pruži joj ruku. Digne se i ona.

Dok idu prema autu, Teo je pogledava.

Zamišljena je, večeras i posljednjih dana. Često govori da će ona biti jedina od svih koje zna kojoj na vjenčanju neće biti majka.

Pa kako bi joj onda mogao odbiti tu želju, da pleše tango kao što je plesala ona?

A da je zadnji koji bi plesao išta, ikad, pogotovo pred svim prijateljima — to jest.

Ništa, nema druge, treba stisnuti zube. Proći će i to.

5

— Danas si napet — primijeti Marina masirajući mu vrat.

Vlado isprva šuti, onda reče: — Idem malo vani. Kasnije.

— Pa? Da idem ja s tobom?

— Ne! — odgovori on brzo, ali uhvati njen iznenađeni pogled. — Sam ću, za promjenu — reče mirnije.

— Ok — reče ona i iziđe iz sobe.

Još četrdeset i sedam minuta. Pogleda trenirku na sebi — je li to u redu? Da, dovoljno je... ležerno, iako i ono što ljudi obuku pokazuje što misle. Možda bi baš zato trebao obući... Ma ne, pa nije mu sto godina.

Osim toga, imaš ti puno većih problema od toga — pomisli gorko.

Ode do prozora. Park. Nije se uopće iznenadila kad je rekao — u parku. Uostalom, kako može znati je li se iznenadila?

I što uopće znamo? Čak ni kada su zajedno, ljudi dugo ne znaju puno stvari o onom drugome, i o njima samima. Neke nikada ne doznaju. Prešućuju i lažiraju, a istine u koje su zaljubljeni, sasvim lijepe male istine uređene „za vani“, već su slagane u sebi, davno prije. Ipak, mogu poslužiti, kao stara odjeća s novim detaljima ili jučerašnje podgrijano jelo. I sasvim dobro prođu. Toliko dobro da se i nama čine lijepima:

mogu ja bez ikog, ne brini
nisam primijetila

naravno da možemo biti prijatelji
da, baš ću se zamarati emocijama
kad si mi to rekla?
svejedno

Zar nisu? I nemamo ih potrebu mijenjati, te naše istine, sve dok nas tako dobro služe. Tako su lijepo prilegle i sljubile se s nama, dale nam štit, mi njima život. A mi se grijemo u njima kao u staroj mekoj košulji što smo je oblikovali tijelom i što već miriše po nama. I tko bi sad nešto novo, što nam ne pristaje tako meko i poznato, ući u novu istinu kao u tijesnu cipelu? Riskirati da svi vide kako nam baš i ne pristaju?

A duga noćasnja nesanica i cijeli današnji dan razmišljanja stoje iza poruke:

Hvala ti što si bila iskrena, cijenim to. Ma nema potrebe pisati sve to što si me pitala, možemo se naći, odrasli smo. Evo, tamo gdje si mi rekla da stanuješ, znam gdje je, i znam park, može u parku? U šest? Znam da ima pješčanik za klince, može na najbližu klupu do njega, eto, da budeš sigurna da te neću napasti, ja — stari, ne, staari oženjeni perverznojak koji je zapravo žena ☺
Javi odgovara li ti, ako ne, može drugi put, nema veze, prilagodit ću se ja tebi.

Kada je sutradan pogledao poštu, ona još nije bila odgovorila. Onda je ponovno pročitao svoju poruku (je li pretjerao? je li bio dovoljno ležeran? možda nije trebao staviti ono o perverznojaku?) i došlo mu je da povрати. Od svih strahova koje je mogao zamisliti, najveći je bio onaj — od iskrenosti. I tako je, baš time, licemjerno započeo svoje pismo. O ostalome ga je sram i misliti.

I onda, iz njenog kratkog odgovora:

Dogovoreno. U 6.

sasvim samouvjereno zaključiti: nije se uopće iznenadila kad sam rekao — u parku.

Kako bi, do vraga, znao je li se iznenadila ili nije?

Ali sad je gotovo. Ima još... 24 minute. Nije ni to najgora stvar na svijetu, proći će — ovako ili onako. Pogleda se u ogledalo — pristojno izgleda.

Je li?...

Ne, pristojno izgleda i, kao što rekosmo, nije najgora stvar na svijetu. Sići će dvadeset (je li dovoljno?) minuta ranije, ne, ne može dozvoliti da dođe nakon nje.

A sad ide.

6

4. srpnja 1978.

i tako stvari stoje

*stojim ovdje u mraku i ne mogu vjerovati
koliko si naučila u dvadeset dana
kliziš dvoranom kao da je pod od stakla
i ne gledaš nikog, ni ostale oko sebe,
ni mene ovdje
iza stakla*

*vidio sam: došla si posljednja, kada su svi
već bili tu
i donijela cipele s crvenim trakama u ruci
iako to nije baš
uobičajeno*

*a onda si ih obuvala u dvorani, umjesto gore,
u polumraku
i samoći garderobe (jesi li znala?)
i shvatio sam da si mi oduzela ono što sam ti
uzimao bez pitanja
i da si i zbog toga
tako ponosna, između ostalog*

*a trake si ovijala oko noge visoko
sve do koljena
i nevjesto si se smješkala starijim gospođama*

*koje su gledale u tvoja gola leđa i gole noge
o ostalima da ne govorim*

*a naučila si i puno novih koraka
sve si to naučila
i nisam mogao da se ne iznenadim
koliko toga je stalo u dvadeset
dana mog odricanja*

*ma mogu ja bez ikog ne brini
a bez tebe pogotovo, kao ovih dvadeset dana
tako i dvadeset godina
i nisam ni jedan jedini dan oklijevao
mogu li to napraviti
jednostavno samo odlučim i gotovo
i nimalo ne patim
da se ne ponavljam*

*uostalom što bi mi ti uopće i mogla dati
osim toga da misliš da si zaljubljena
i da je to to i zauvijek
i da sam ja onaj kojeg si čekala
svih svojih dugih devetnaest godina
u najboljem slučaju*

*a ja nisam poludio da to uzmem
ali ako neću ja, bit će netko drugi,
ko sigurno hoće
svejedno
eto, kad smo sve razjasnili, možemo opet
nastaviti s tangom
i mogu ponovno ući u dvoranu
idući put*

UZIMANJE (sacada)

Izbijanje partnera iz pozicije u kojoj se nalazi.

1

— Jana, ...

— Ej, majko, ... šta ima?

— Šta ima kod tebe? Jesi dala ispit, ono, što si mi govorila?

— Aha, dobro je bilo, i više nego dobro. Sad mogu malo odmorit, imam još jedan rođendan i eto me za par dana doma, vidjet ću petak ili subotu... uglavnom krajem tjedna.

— Ponosim se tobom, to znaš.

— A ti? Idete li na tango? Ne mogu vjerovat da te to pitam, ej, svima to pričam!

Anita se osmjehne.

— Idemo, da... I dobro je, malo ubiješ vrijeme, eto...

— Samo to? Eh, znam tebe, ne daš se ti previše oduševit, da se ne bi slučajno zabavila?

— Ma ne, lijepo je, ali ništa da bih sad rekla... Čuj... Bi li mi mogla nešto prevest, mislim, nama svima... To će znat neko od tvojih kolega tamo, nešto na španjolskom.

— Mogu. A šta?

— Pa... nešto, pjesma neka. Neruda. To smo... dobili smo na tangu.

— Aha, imate i domaći rad? — smije se Jana. — A ti, naravno, odrađuješ za starog i ostale?

— Vidi... Počinje s *usted comienza*. To se stalno ponavlja, možda bi to mogao biti i naslov, ne znam... Ne znam ni kako se piše. Može li to netko...?

— Ma ok je. Lako je to nać kad je Neruda, i imam tu frendove na romanistici, nać ću to i donesem ti kad dođem.

— A bi li mogla... ne bih te htjela opterećivati, ali, ako možeš... mislim, ako ti nije to veliki problem, malo prije? Imamo sutra opet sat, pa...

— Aj dobro, štreberice. Možda ti to nađem i na internetu, probaću večeras. Ako ne, onda sutra na faksu, pa ti javim.

— Krasno, hvala ti. Da te ja nazovem ako zaboraviš?

— Neću zaboraviti, mama. Javim se sutra. Ćao.

*

Prošlo je šest sati popodne, a Jana se još nije javila. Anita stoji i gleda u kolać: — Šta da napravim s ovim? — pita, više za sebe.

— A ništa, baciš — reće Luka. — Ne znam koji se bog uopće gnjaviš s time.

— Mislila sam, zbog tebe, jućer si govorio...

— Ma daj, ja mogu pojest keks, svejedno mi je, samo da je slatko. Baci to!

— Nikad mi se to nije dogodilo, znaš da nije nikad. I sve sam napravila kao i svaki put, ali nešto mu fali.

— Znam da nije nikad, domaćice. Ali sad je i eto ti. Za sve ima prvi put.

— Ali stvarno nikad... — ponovi ona odsutno.

— Pusti to, nego vidi. Bi li ti večeras otišla sama tamo na ples? Kako sam ja nekidan išao sam? E kad sam ja otišao, onda može svatko.

— A zašto me to pitaš? Ne bi da više idemo? — protisne.

— Ma, kad već pitaš, nije da baš trćim tamo, to znaš... Ali to vama ženama nešto znaći, pa eto.

Ona zausti: — Ali nije meni...

On je zaustavi rukom: — Je, znam da je tebi, voliš ti te kerefeke, samo nemaš hrabrosti. I otić ću ja s tobom opet, preživiti će se, neće ni to trajati vječno. Ali večeras je utakmica. Radije bih išao to gledati. — Puno radije — doda.

Anita osjeti olakšanje. Dobro, to je večeras onda. Ionako cijeli dan osjeća tremor i već je umorna od tog iščekivanja. Sve je pospremila, dok je Luka čitao novine u kuhinji, oprala je prozore u dnevnoj sobi, a kada je ležao na trosjedu, čak je sat vremena čistila pećnicu. Kada je sve bilo gotovo, odlučila je napraviti kolač. I sve to je nije umorilo kao ovo čekanje. Zato je ovako dobro.

Kada Jana nazove, bit će sama. Ne zna zašto očekuje taj poziv kao nešto što će joj objasniti sve — vjerojatno sasvim obična pjesma o tangu. Ali nema izbora, nešto se u njoj gnijezdi: osjeća se rasječenom, raspolućenom i čini joj se da se ta njena preslika, njena nepoznata luda drugost odvaja od nje i ona je uz sebe drži još samo jednim prstom.

A zaklela bi se uvijek, čak i sada, da ne postoji, da to ništa ne postoji. I nekoga bi pitala, ispričala i isplakala sve, samo kada je ne bi bilo sram. Često se uhvati kako, po navici, krišom pogleda u Luku, gotovo da zausti: — Pomozi mi!

Traži u knjigama, lista reklame za filmove — *Sumnja, Odluka, Nešto treće* — ne, nije to. Prислуškuje razgovore u autobusu, u prolazu; skrivena zavjesom viri prizore iza tuđih prozora, iskopava iz sjećanja događaje koji su značili, koji su je uzdrmali — ali nigdje odgovora.

Pa se gleda u ogledalu:

ti znaš

Pa pokušava sama napisati — stihove, misli, ali nije zadovoljna, brzo ih potrga.

Onda zapovjedi ono što joj pada na pamet, bilo što:

*sigurnost je nešto dragocjeno za čim mnogi tragaju
moje gnijezdo
sreća je u nama samima*

Ali ni u njima ne nalazi ništa. Preostaje još čekati da se nešto dogodi.

A sada će se polako spremati za polazak. Otići će na ples radije nego biti u kući sama sa

sobom.

zašto ne zove?

Dok se šminka u kupaonici, na trenutak proviri Luka: — Odoh ja, Tigrice — doda šeretski.

Ona spusti pogled, polako stavlja rumenilo na obraze. Dok u hodniku obuva cipele, zazvoni telefon, ona zaustavi dah: — Mama, oprosti što tek sad zovem — čuje iz slušalice — imala sam stvarno obaveza, oćeš stić?

— Hoću, nema veze, reci...

— Evo, pročitat ću ti, to je poznata njegova pjesma, nije bio problem. Slušaj:

*Lagano umire onaj koji ne putuje,
koji ne čita,
onaj koji ne sluša glazbu,
onaj koji ne nalazi zadovoljstvo u sebi.*

*Lagano umire onaj koji uništava vlastitu ljubav,
onaj koji ne prihvaća pomoć.
Lagano umire onaj koji se pretvara u roba navika,
postavljajući si svaki dan ista ograničenja,
onaj koji ne mijenja rutinu,
onaj koji se ne usuđuje odjenuti novu boju,
i ne priča s onima koje ne poznaje.*

*Lagano umire onaj koji bježi od strasti,
i njenog vrela emocija;
onih koje daju sjaj očima i napuštenim srcima.*

*Lagano umire onaj koji ne mijenja život
kada nije zadovoljan svojim poslom ili svojom ljubavi,
onaj koji se ne želi odreći svoje sigurnosti radi nesigurnosti,
i koji ne ide za svojim snovima.*

*Lagano umire onaj koji si neće dozvoliti niti jednom u
životu da pobjegne od smislenih savjeta
i zaboravi biti sretan.*

— Eto, jel to to?

— ...

— Mama?

Anita suspregne dah, pribere se: — Da — reče — hvala ti, zahvali... kome treba, sad žurim.

— Ok, vidimo se brzo.

Anita spusti slušalicu. Noge joj najednom oslabiše, čini joj se kao da joj tijelo kopni. Polako se dovuče do kauča, spusti se na njega. Ostade sjediti u mraku.

3

Helena savije nogu, obavi je oko Robertova koljena. Priljubi se uz njega: — Da probamo ovo uzimanje? — upita koketno.

On se ukoči, isturi bradu.

— Nisam baš pratio o čemu se radi — reče.

— Ja vam uzmem nogu, ovaako, i izbijem vas!

On posrne, ali se brzo uspravi. Lice mu otvrdne.

— To je tražio onaj mladi par što će se uskoro vjenčati, da učimo ovo uzimanje i davanje. Što vam je ljubav, što kažete?

— Da — osmjehne se on kiselo.

Dok pokušavaju napraviti figuru, Helena šapne: — Ma tko bi rekao da ste vi toliko plašljivi?

Robert se sjeti njenog telefonskog poziva, stisne usnice. Lice mu otvrdne.

— A tko bi rekao da vi niste baš onakvi kakvom se predstavljate?

Ona se iznenadi, gleda u njega s čuđenjem. On se samozadovoljno nasmiješi.

ne igray se sa mnom

Odjednom, ona se opet privije uz njega. Lijevu ruku, koju je držala na njegovim leđima, podigne i obgrli ga prstima oko vrata. Vrhom kažiprsta mu lagano dotakne uho.

— A za što se vi predstavljate Roberte? — govori mu u uho. — Mislite da ste unikatni, zar ne? Vidjela sam ja još takvih... moćnih. Predstava pred mnoštvom, a kad smo nasamo, ha?

Pogleda ga ozbiljno očima koje se smiju. On udahne duboko, pokuša odagnati bijes koji polako navire, usredotočuje se na pokret. Ali ona ne odustaje, govori tako da nitko drugi ne primijeti, gotovo ne pomičući usnice: — Što biva kad ste nasamo, Roberte?

Noktom ga lagano draška po vrhu uha. On stisne zube, vilica mu se zategne. Javi se poznat osjećaj i on joj poželi uhvatiti onaj kažiprst i zavrnuti ga tako da je natjera da klekne.

*da probamo uzimanje, da vidiš kako ja uzimam? sve
klečeći, samo me tjeraj, samo tjeraj
tjeraš se?*

Osvrne se po dvorani. Svi su tu, blizu, preblizu.

— Koga tražite? Nemojte reći da vam nije lijepo plesati sa mnom? To nije baš lijepo, znate? Budite muško, Roberte.

On se razdraži. Čvrsto joj uhvati ruku, ali u trenutku se suspregne: mirno joj skine ruku sa svoga vrata. Ona se uozbilji: — Ne budite patetični! — reče tvrdo. Čvrsto stavi ruku oko njegova vrata, pritisne grudi o njegove. — Hajdemo! — naredi i povede korak, njemu ne preostade drugo nego da je slijedi. Povede ga nasred dvorane, on za njom posrče. Ona pleše kao da je sama, zabacuje glavu, povlači ga za vrat. Ostali ih počеше promatrati, smješkaju se njenom strastvenom plesu. Njemu krv bubnji u ušima, teško diše, čini mu se da se svi ovi okolo smiju njemu, samo njemu, da im se lica izobličuju i krevelje se pištavo, a on gleda u njen bijeli vrat

*kako klone i pisti iz njega a ti me gledaš molećivo i
jadno me gledaš a ja ti ne mogu pomoći žao mi je puno
sam žalostan i patetičan ali što se može*

U jednom trenutku ona stane, ostali spontano zaplješću. On se pođe osloboditi, ali ona ga čvrsto objumi oko pasa. Ne može podnijeti ni ove ljude ni ovaj pljesak, čini mu se da će mu žile na sljepoočnicama eksplodirati. I u tom trenutku ona spusti ruku, teatralno ga poljubi u obraz.

— Sad je gotovo — šapne mu. — Nije baš trebalo cviljeti.

Otisne se od njega i laganim korakom ode u toalet.

5

Točno u šest sati i četiri minute Vlado ju ugleda kako izlazi iz stubišta. Zapazi kako je pomno uređena, kao za večernji izlazak. Iako izlazi u park, na nogama su joj cipele s visokim petama. Osjeti nelagodu. Spusti pogled na svoju odjeću, ali sada nema vremena misliti o tome. Ipak, ne može se oteti mislima — što je zamišljala dok se šminkala, kada je birala ovu usku majicu s izrezom?

A on, on se zaustavio nekih metar, metar i pol od klupe — sasvim dovoljno za nesporazum, ako zatreba.

Promatra djecu koja se igraju u parku, iako, uistinu, ne zamjećuje ništa — potpuno je usredotočen na priliku koja mu se približava s desne strane. Pete joj glasno kuckaju o betonsku stazu... baš kao prije dvije večeri. Teško mu je izdržati tu napetost, podboči obraz desnom rukom i raširi prste, zakloni lice. Kada koraci uspire i stanu, osjeti miris parfema. Iščekuje: ne bi li sada trebala nešto pitati?

Međutim, ona ne oklijeva ni trenutka, čuje je kako sjeda na klupu. Sada sigurno gleda prema njemu. Odluči: spusti ruke, čvrsto obujmi rukohvate (često to radi kada osjeti potrebu nekoga uhvatiti za ruku), okrene glavu prema njoj.

Ona ga gleda mило, tako mило da mu se učini da bi sad mogao prići i poljubiti je.

I kao što je to puno puta učinio, pušta tu misao da jednostavno otplovi. Njegove želje odavno nisu toliko snažne da bi mu nanosile bol, mogao bi reći da se ne mora ni suzdržavati... Jednostavno pusti.

Ali ova ne odlazi, nalegla mu je na prsa tako snažno da jedva diše.

— Ej — osmijehne joj se.

— Dobra večer — odvratila ona ljubazno. Gleda ga još nekoliko trenutaka najljepšim pogledom na svijetu. Da, zna da bi trebao nešto reći i trudi se, ali... nikada je nije vidio tako izbliza.

Uvijek s leđa, kroz prozorsko staklo, u prolazu.

Uvijek kako ide negdje drugo, priča nekom drugom.

A sada je došla tu, gdje je on rekao, i gleda baš u njega. Prestravi se: ćuti kako u njemu raste poznat osjećaj koji je davno ugušio. Već se odavno naučio čuvati, stalno je na oprezu od — željeti, htjeti, očekivati.

Kada im ne daš sasvim blizu, ne mogu ti gotovo ništa.

Ali sada se ponovno i boji i prepušta... poput djeteta na vrtuljku.

U tom trenutku ona ponovno okrene glavu od njega, nasloni se i prekriži nogu preko noge. Vidi kako šara pogledom okolo. To ga zapeče, ali sada nema natrag.

Uostalom, nije li joj napisao — odrasli smo?

Zavrti kotače. Polako priđe klupi, pa još malo bliže — sada je samo pola metra od nje. Ona se opet okrene njemu; čim im se pogledi susretnu, toplo se nasmiješi. To je valjda to o čemu ljudi pričaju, o čemu se snimaju filmovi: da sada to može odlučiti, ostao bi s njom ovdje, bilo gdje, zauvijek.

Ona slegne ramenima, gleda ga zbunjeno, poput curice: — Treba li vam nešto? Mislim... mogu li vam nešto pomoći?

Njega udari to pitanje; misli se počese bjesomučno rojiti, ali se svlada. Uspije tek reći: — Skoro smo vršnjaci.

Ona se uzvrpolji, vidi kako joj udara krv u obraze. Zamuca: — Oprostite... mislim, oprost... mislila sam, ako... ma ništa, baš sam glupa. Oprosti.

On se rastuži. Toliko ih se nagledao, tih bezrazložnih isprika.

Ne radi to, moli je u mislima, svi drugi mogu, samo ne ti, Perzefono. I sve ono što je zamislio pitati (čekaš nekog? hoćemo li se mijenjati za iskrenost?) ostade na čekanju.

Gleda je kako sjedi uz kraj klupe, sada nekako skutrena, i osvrće se oko sebe. I bude mu silno žao njenog stida i njenog čekanja.

— Pa, ako si stvarno mislila ozbiljno, znaš, možda bi mi i trebalo...

Ona ga iznenađeno pogleda.

— Da me malo poguraš uz onu rampu u stubištu, ovo po ravnom je ok, ali uzbrdo je malo zeznuto. Mislim, ako nemaš neki dogovor ili nešto.

Ona napravi kretnju kao da će odmah skočiti na noge, ali se zadrži, snbiva se na trenutak. Još jednom pogleda okolo, pa na sat.

— Ne, ne — reče. — Naravno da ću pomoći.

On se kratko premišlja, padne mu na pamet — još samo to. Neka mu ostane barem to.

Pa reče: — Bi li mi mogla namjestiti ovu deku, znaš ono, malo je podvučeš... Izvukla se.

Ona priskoči, poduhvati deku i uvlači mu je pod koljena, saginje se, primiče se sjedne, pa s druge strane. On samo miruje, ne olakšava joj; udiše miris koji ga zapljuskuje u valovima. Promatra njene ruke koje poput ptica oblijeću i spuštaju se na njegove noge. Razmišlja: jesu li tople? jesu li meke? I prvi put, nakon dugo godina, opet snažno poželi osjetiti, pletu se davno zabranjene misli, zabranjene želje. Mrzi ih, te svoje mrtve noge, koje će jedine znati kakav je bio njen dodir. Preplave ga slike, zburado lijepe, u njima je opet onaj stari, odlazi s njom.

Ne daju se otjerati. Čini mu se da ne može preživjeti ovo sjećanje o sebi, ne sada. Mrzi sebe i svoje skrojene istine, svoju lažnu pomirenost, svoje oproste. To je jedina istina.

U jednom trenutku pramen njene kose zavuče mu se u ovratnik, on prestade disati. Zatvori oči.

Lice joj je tako blizu njegovom i on krenu prisloniti svoj obraz uz njen...

— Vi... Ti si u ovom ulazu ovdje? Vidjela sam te nekoliko puta, s nekom curom — trgne ga glas. Sada opet stoji ispred njega.

On se uspije sabrati: — Da... i ja sam tebe, čini mi se... preksinoć? Ovuda si prošla.

Ona se začudi, razmišlja. Naškubi usta: — Ne sjećam se. Je, prošla sam, ali ne sjećam se da sam te vidjela. Ali tako ja nekad... ne znam ko mi glavu nosi. I žurila sam — reče kao da se opravdava.

Njega ubodu te riječi.

— Ja sam Andrea, živim tu, odmah do — doda.

— Aha — odvrati on. Odšuti to upoznavanje. — Tu sam, ali ne moramo ići ravno tamo. Ako ne žuriš, možda bismo mogli napraviti još jedan krug.

Ona se još jednom osvrne, ali u blizini nema nikoga. Uhvati ručke kolica: — Naravno — reče tiho. U glasu joj čuje razočaranje. Polako krenu stazom.

6

8. srpnja 1978.

*još se malo stidim zbog pjesama koje sam ti
dao neku večer*

*a kad kažem zbog pjesama to je samo
djelomično točno
jer su mi davno omanjale tako da nisam više
siguran
što sam tu uopće htio
i za svakog pjesnika koji imalo drži do sebe
bilo bi u najmanju ruku pristojno
malo ih se zastidjeti*

*ali kad si pitala da ti donesem neku svoju
pjesmu
ja sam ipak radije odabrao njih
nego neke u kojima se jasno vidi što hoću
bez stida, također*

*osim toga ionako uvijek svi kažu da je to divno
i nadahnuto
i tako iz dubine duše
jer kako bi drugačije mogao pisati pjesnik
bez novca bez žene bez obitelji
kojega zna cijeli grad a ne poznaje ga nitko
nego iz dubine duše*

*i to je baš zgodno, vjeruj
kad možeš napisati što hoćeš i kako god*

*i uvijek će dostajati za nečije oduševljenje
vlastitom tankoćutnošću
ali da se vratimo na bitno:
žao mi je što si bila tako sretna jer si upoznala
onoga
o kojemu se priča ispod glasa
i još malo sretna jer si cijelo vrijeme sumnjala
da sam ja taj
ali si se ustručavala pitati
i eto vidiš ti slučaja*

*a posebno si bila sretna što sam ti dao pjesme
za mamu tatu i momka,
(kad ga budeš imala, jer te trenutno ne
zanimaju baš, rekla si)
i to s posvetom
i govorila si: svima ću pričati kako ste mi dali
(stalno si govorila vi, vi, vi)*

*a ja sam te večeri puno više uzeo
puno puno više sam uzeo*

*tvoje divljenje i tvoje uzbuđenje
i želju da se slikaš sa mnom
i to što sam pustio da me za to malo moliš
pa da onda prisloniš svoje lice uz moje
i zagrliš me pred svima
a za slikanje da mi sjedneš u krilo
i na tome mi zahvaljuješ*

*uzeo sam tvoje riječi da te muškarci trenutno
ne zanimaju
i sebično ih prisvojio za svoje potrebe
uzeo sam i tvoje povjerenje*

*da sam tu jer sam uvijek volio tango
a onda, da budem dosljedan, i još dva tri plesa
tvoje osmijehe i dodire da i ne spominjem*

*sve sam to uzeo za nekoliko beskorisnih
pjesama u kojima nema bogzna čega
a osobito nema mene
čak i tu sam podvalio*

*i zato se još malo stidim zbog pjesama koje
sam ti neku večer dao*

*pa sam odlučio odmaknuti se, da ti ne bih
uzeo još više
a to je tebi sve
otići na barem dvadeset godina, kad te se već
odričem u dvadeseticama*

*ali prije nego što odem, dopustio sam sebi te večeri
da uzmem nekoliko komadića tebe
koje ću ponijeti i štedljivo ih otkidati kao
jedine preostale zalogaje kruha
da mi potraju na dugom putu
koji treba otputovati do kraja*

*i to je priča koju ponavljam svaki puta kada
osjetim potrebu
da se pravdam*

7

Helena i Goran leže na krevetu i puše.

Ona, u polusjedećem položaju, visoko je podigla jastuk: gleda ravno pred sebe, gole noge je opružila jednu uz drugu. Plava kosa joj je razbarušena i prebačena na jednu stranu, dojke su joj se razlile. Jedan pramen joj doseže sve do bradavice, obavija se oko nje. Ona ne mari, široko je raširila ruke i oslonila ih na jastuke. Polako otpuhuje dim i gleda kako se

rasplinjava u polutami.

Razmišlja o večerašnjem trenutku kada mu je rekla da svrati do nje i prebaci joj slike u kompjutor — vidjelo se da ništa ne bi radije učinio nego pošao s njom. Ali, naravno, prestrašio se.

I rekao: — Ali ja sam ih već donio ovako, na papiru.

I onda, naravno, moraš reći: to je jako lijepo, to što ste donijeli, ali ja bih ipak voljela da mi dođete to prebaciti, znate, kad imate u kompjutoru, onda je to...

Okrene glavu prema njemu, osmijehne se; muškarci. Moraju napuniti barem pedeset da iziđu iz puberteta.

On leži postrance, gleda je. Uzvratu joj osmijeh.

— Lijepa si — reče.

Ona opet okrene glavu. Otpuhne dim, gleda u neko mjesto na zidu pred sobom.

Sad treba to odraditi, on sigurno misli da tako treba: reci joj da je lijepa i da izgleda bolje nego mnoge od trideset. I što još?, aha, da, on je mislio da imam naajviše četrdeset.

Odjednom se sjeti. Protrlja mu ruku i osmijehne se: — Hvala. I ti si puno zgodan.

Onda se opet uozbilji, vrati se onome mjestu na zidu i uvuče još jedan dim. Sve je to u redu i ljupko — misli — ako ne počne.

— Što sad? — upita Goran odjednom.

— Kad? — upita ona ne pogledavši ga.

— Pa mislim, sad... poslije.

Evo. Počeo je.

Ona kratko razmišlja, onda se okrene prema njemu.

— Ovo je najljepši dio... ljubavi — osmijehne se. — To „poslije”. Poslije čega? — upita ga ljubazno, kao da pita dijete.

On se pridigne, osloni se na lakat: — Poslije ovoga. A zašto je uopće bilo — ovo?

— Jer smo htjeli — odvrati ona ravnodušno. — Nisi htio?

— Jer smo htjeli — ponovi on. — I ništa drugo?

Što sad da kaže? Što očekuje da ona sad kaže?

— I... jer si zgodan? — smješka se.

— Aha. To onda objašnjava sve — odvrati on tvrdo.

Ona se uozbilji: — Objašnjava, naravno. A ti si ovdje zbog...? Ma daj.

Opet okrene glavu od njega.

— Osim toga... — doda — nije sigurno, ovo je mali grad. Skrivati se, izmišljati... to su komplikacije.

Helena se nagne i otrese pepeo. Padne joj na pamet večerašnji sat, zanimljiva je ona figura što su je radili. I zanimljivo zvuči — uzimanje. Ali onaj tip definitivno nije dobar izbor za prevođenje.

A ni onaj... Robert, za plesanje. Ni za bilo što. Bijednik.

Goran sjedne i nasloni se na jastuk do nje, sad oboje gledaju u zid pred sobom.

— Kad čovjek nešto želi, ništa nije komplikacija — reče Goran.

Evo njega. Već je komplikacija. Sve dosad nije bila komplikacija i bio si jako sladak, ali sad već jest — to bi mu najradije rekla. Ipak, nije sigurna je li to dobar izbor — durit će se i ko zna što sve ne, a to je previše dosadno.

Trebalo bi reći... Ma što bi trebalo reći? Zar mu nešto duguje? Ne da joj se to, baš joj se ne da.

Ma neće ništa reći, jednostavno neće obraćati pažnju. A on je dovoljno pametan, toliko jest.

I stvarno, kome je palo na pamet da uzme onog tipa da prevodi?

DAVANJE (entregarme)

Potpuno se predati partneru.

4

Goran i Helena leže na krevetu i puše.

Ona, u polusjedećem položaju, visoko je podigla jastuk: gleda ravno pred sebe, gole noge je opružila jednu uz drugu. Plava kosa joj je razbarušena i prebačena na jednu stranu, dojke su joj se razlile. Jedan pramen joj doseže sve do bradavice, obavija se oko nje. Ona ne mari, široko je raširila ruke i oslonila ih na jastuke, polako otpuhuje dim i gleda kako se rasplinjava u polutami.

On leži postrance, na boku, promatra je — sada, kada se ova sirova tjelesnost koja ih je obuzela stišala, ustručava je se i dotaknuti.

Ona... obuzeta je mislima. Čini mu se kao da nije svjesna svog tijela i da je ono sada, nakon svega, uopće ne zanima.

Sjeti se kako je često puta vidio, u ovakvim trenucima — žene naizgled opuštene, a svakog trenutka svjesne njegova pogleda. Na pamet mu dođe kako, dok mirno leže, rade one sitne važne stvari: izvijaju vrat i zabacuju ramena; gotovo neprimjetno uvlače trbuh, lagano pružaju nožne prste, a list im se zateže, koljeno utone i zaobli se... Skupljaju nemarno ispružene noge, ali ne sasvim — ostavljaju mjesta sjeni da se gnijezdi... a sve ne htijući. A svjetlo, koje dopire izvana, kroz prozore, iz kuhinje, iz hodnika, svejedno, kao da zna... privilegije na kožu baš tamo gdje treba, zateže je i obli.

A one samo leže spokojno i ne znaju ništa o svemu tome. Ali Helena ne. Doima se kao da je potpuno sama u sobi i da uopće ne primjećuje da je netko kraj nje.

To ga načas zapeče. Je li svjesna njegova pogleda?

Čitavo vrijeme dvoji je li trebao poći s njom kada ga je pozvala — ne, naravno da se ne boji, ali... Ne zna je li to pametno. Ne samo zbog starog koji nije naivan, nikako, već i zbog nje,

najviše zbog nje. Djeluje tako usamljena, i u punoj dvorani ona je sama. Događa se to tako, u tim brakovima...

Što će očekivati od njega? A on joj ne može ponuditi gotovo ništa. Nije da ne bi volio, naravno da bi to volio, ali...

U tom trenutku ona okrene glavu prema njemu, nasmiješi se.

Drag joj je, vidi to, i rekao bi joj... A što ako se zaljubi u njega, što onda? Ma kvragu, riskirat će.

— Lijepa si — reče joj.

Ona opet okrene glavu. Otpuhne dim, gleda u neko mjesto na zidu pred sobom. Onda se odjednom okrene, protrlja mu ruku.

— Hvala. I ti si puno zgodan — osmijehne se.

Onda se opet uozbilji, vrati se onome mjestu na zidu i uvuče još jedan dim.

On je promatra — da, izbjegava bliskost, sada se doima tako daleka u odnosu na ono maločas. Brani se.

Njena ga suzdržanost gane. Osjeti potrebu da je zaštiti, da je utješi. Osim toga, ruku na srce, silno je želio da se ovo dogodi. Prošlih dana se, u različitim situacijama, uhvatio kako je zamišlja kraj sebe.

Pogledaj je. Zar ne bi trebao podijeliti s njom sve ovo što slijedi, pokušati? Bez obzira na budućnost koje nema?

— Što sad? — upita Goran odjednom.

— Kad? — upita ona ne pogledavši ga.

— Pa mislim, sad... poslije.

Ona kratko razmišlja, onda se okrene prema njemu: — Ovo je najljepši dio... ljubavi — osmijehne se. — To „poslije”. Poslije čega? — upita ga ljubazno, kao da pita dijete.

Njega uvrijedi taj ton. I kako — poslije čega?

On se pridigne, osloni se na lakat: — Poslije ovoga. A zašto je uopće bilo — ovo?

— Jer smo htjeli — odvrati ona ravnodušno. — Nisi htio?

Helena, razumijem sve i znam kako se osjećaš, možeš mi reći otvoreno — zausti reći. Ah odustane. Dobro, ako joj je tako lakše... Dobro.

— Jer smo htjeli — ponovi on. — I ništa drugo?

— I... jer si zgodan? — smješka se.

— Aha. To onda objašnjava sve — odvrati on tvrdo.

Ona se uozbilji: — Objašnjava, naravno. A ti si ovdje zbog...? Ma daj.

Opet okrene glavu od njega.

On je gleda susprežući ogorčenje koje ga pomalo naplavljuje, i sam je iznenađen koliko ga te riječi pogađaju iako zna da nisu istinite. I zašto ona toliko ustrajava na tome?

— Osim toga... — doda ona — nije sigurno, ovo je mali grad. Skrivati se, izmišljati... to su komplikacije.

On sjedne i nasloni se na jastuk do nje, sad oboje gledaju u zid pred sobom.

A da je probaš razumjeti? — govori u sebi. Sigurno se boji, nije to lako, ženi u njenoj poziciji, a i onaj njen muž... Najlakše je oprati ruke.

— Kad čovjek nešto želi, ništa nije komplikacija — reče.

Ona šuti, kao da će tek tako, u šutnji, potonuti njegove riječi i njegovo davanje. I ne zna što daje, ne zna što će biti, ali nešto gaje sad, baš sad s njom vezalo. Ni one fotografije na kojima je, sada je siguran, sve bilo samo za njega, ni ona njena glad maločas, ne vuče ga njoj kao ta njena suzdržanost kojom se bori.

Osjeti snažnu želju da je dotakne, i reći će joj... Ali u tom trenutku ona nešto zausti. On zadrži dah.

— Stalno mislim... — započne ona. Polako otpuhne zadnji dim, ugasi cigaretu. — Kome je palo na pamet da uzme onog tipa tamo da prevodi, jesi ga vidio? Pa ima valjda još ljudi što znaju španjolski, on stalno nešto improvizira... I stalno imam osjećaj da nam nije rekao kako

treba i da nešto fali, znaš, da smo nekako zakinuti...

Okrene se prema njemu: — Mislim, nema tu sad nekih strašno važnih stvari, ali mi plaćamo to, pa nije u redu prema nama, zar ne?

1

Kada se predvečer vratila iz grada, Anita je našla kutiju na stolu. Sada sjedi u tišini i prevrće cipelu od crnog satena oprezno, plaho, kao da će joj se polomiti u rukama.

Luka spava. I dok tako sjedi sama u kuhinji, pruža dlanove: vrh s velikom mašnom i puno svjetlucavih kamenčića nasloni na jedan, a visoku štiklu presvučenu nečim tako sjajnim da u njoj vidi odraz svog oka na drugi. Na dlan joj se priljubi meka koža kojom je presvučeno dno.

Zamišlja neke... nekakve... žene koje ih nose. Tko su te žene?

Cipele za van. Kostim, oružje, mamac.

Nasloni palac na glatku tkaninu, opipava je. Tako je odbojno blistava, ta njena hladnoća, skliskost koja govori *ne diraj me*. Svi ti kamenčići, sav taj sjaj.

sve što nisam ja

Kada je spusti na pod, ona ne napravi gotovo nikakav šum. Pusti nogu da sklizne u nju, saten joj u tren meko obgrli prste, list se na visokoj peti izvije i zategne. Ona ispruži nogu, lagano napravi krug na podu, *lapis*. Zatim obuje drugu, štiklom polako klizi uz drugu nogu, sve do koljena i više.

*gužva mu nogavicu, zakači svoju nogu oko njegova
bedra, privuče je k sebi
privuče ga k sebi*

Polako spusti nogu, sjedne. Promatra ih.

Cipele za van.

A njoj? U njima ulazi unutra, u sebe. Puno, puno godina je tu nije bilo.

Krinka, zaklon, ispovijed.

Savije se i nasloni obraz na koljena. Rukama polako prelazi satenom, grli ih prstima. Sjajna, mala, svjetlucava izlika za još malo ludosti, još malo života.

to sam ja

Luka uđe u sobu u trenutku kada ih sprema u kutiju. Ona se trgne, osmijehne se na silu. Na trenutak se snebiva. Trebalo bi... Što bi trebalo?

— Krasne su — reče. — Hvala ti.

— A poljubac? Zagrljaj, nešto? Znaš ti koliko koštaju cipele za tango? Imaju tu neku kožu ispod i neke kerefeke.

Ona ga zagrlji. Pođe se odmaknuti, ali on je ne pusti: — To nije ni sjena onoga neku večer — reče ispod glasa.

Ona se odupre od njega, osvrne se po sobi: — Vidi, trebala bih ovo još malo pospremiti prije nego što idemo na ples, cijelo popodne sam bila na banci, i još moram stići u knjižnicu prije. A vidi koliko je sati.

— Zaboli me koliko je sati — reče on promuklo i povuče je prema kauču.

Prije nego što zatvori oči, pogleda prema kutiji na stolu. Tek tako, kao da želi biti sigurna da je tu.

*

U dvoranu stižu među posljednjima.

Nakon što je izišla iz knjižnice, Anita ne može sabrati misli. Navaljuje na nju sjećanje, ali mutno, uzburkano... ne daje odgovore koje traži.

Kada je počelo?

Koliko god se trudila, uvijek se pomalja samo onaj stari-novi osjećaj — da ne vlada sobom. Ali dok je listala knjigu u knjižnici, dok je žurila do auta gdje ju je već čekao Luka... počеше se javljati slike.

I ona se sjeti prvih znakova:

Kada je ušao, kad im se obratio. Kad joj se obratio.

Kada je kupila novo sjenilo za oči. Kada je primijetila da joj je trbuh još ravan.

Kad je pomislila da se ništa neće dogoditi ako suđe od večere ostane do ujutro.

Kada se prvi put obradovala samoći.

Tada je počela odlaziti od sebe i svaki sljedeći dan sve više. Još ne znajući.

— A ti si baš morala u knjižnicu prije tanga, ko da nisi mogla to sutradan. Čekaj, jel to nešto novo? — upita Luka dok Anita skida tanki ogrtač.

— Haljina? — upita ona odsutno.

— Pa normalno, haljina. Ovo preko nosiš već pet godina.

— Danas sam je kupila — odvratila Anita dok vadi cipele iz kutije.

— I svaki put ćeš vući tu kutiju ovamo?

Anita zastane.

— Koji svaki put? — upita tiho, kao da ga optužuje.

— Aha, pa je, dobro kažeš, još dva puta i gotovo. Pa biće valjda nekih drugih prilika.

Ona osjeti odbojnost, gotovo mržnju prema njegovoj ravnodušnosti.

— Nema drugih prilika — ponovi tvrdo.

Ali on se ne obazre. Kada u dvoranu stignu i posljednji, prevoditelj im se obrati.

— Prije nego što nastavimo vježbu prošle figure, koju su predložili naši Teo i Dijana, kojima, usput rečeno, jako dobro ide... — pokaže prema njima i zaplješće. Svi prihvate pljesak.

Njih dvoje se smijuckaju poput djece.

— Moram prenijeti poruku od Armanda koji se ispričava što vas nije mogao osobno pozdraviti, ali morao je hitno otputovati. Zapravo, putuje sutra, ali ne može biti večeras na satu. Sve vas pozdravlja i zahvaljuje vam, nada se da će se ponovno susresti s vama. Eto... primite još jednom ispriku, a prekosutra, na posljednjem satu, bit će izložene fotografije s

ovog tečaja, tamo u prostoriji gdje ste se prijavljivali. Odabrat će ih Armando osobno, uključujući i ove večerašnje. Možete ih dobiti, naravno, ali to ćete se dogovoriti s našim fotografom.

Pokaže rukom na Gorana.

— Eh... — smješka se Luka. — Vidiš ti našeg Armanda...

Anita sluša te riječi kao u polusnu, one se rastežu i preklapaju, odjekuju jedne u drugima. Ne čuje ništa, osim prve rečenice koja se neprestano ponavlja i bubnja u glavi tako da boli. Ne može više biti ovdje. Uhvati Luku za lakat.

— Nije mi dobro — šapne.

— Hoćeš da idemo na zrak? Kući?

Ona uspije skinuti cipele i staviti ih u kutiju.

— Kući — reče.

2

Dijana gleda u tanjur u kojemu se presijava klupko špageta. Teo, s pregačom oko pasa, donosi zdjelu iz koje se puši.

— Mmmm... volim kad ti skuhaš — kaže dok prelijeva jarko crveni umak po tjestenini.

— Kad to bolje radim — odvrati on izazivački.

— Moš mislit.

Ona šuti nekoliko trenutaka, onda reče: — Večeras je tango.

— Aha — odvrati on ravnodušno, žvačući prvi zalogaj.

Dijana ne jede, vrti špagete oko vilice.

— Još dva mjeseca — reče, zamišljena.

— Aha.

Ona digne pogled prema njemu.

— Fenomenalan si. Fascinira me to kako te ništa ne brine.

On zastane: — Imaš dva mjeseca za pripreme, koliko ti još treba? Koliko se to ljudi spremaju za vjenčanje? Ne budi luda. A s tangom smo počeli prije više od mjesec dana.

Dijana odloži vilicu, ona glasno zazvoni udarivši u stakleni tanjur.

— *Ja* imam za pripreme. *Meni* još treba.

Teo uspori s jelom, nevoljko prebacuje hranu po ustima.

— Znaš da ću učiniti sve što treba. Što god kažeš.

— Da. Što god kažem — ponovi ona cinično. — A da meni netko nešto kaže, može li to ikad biti?

On nečujno odloži vilicu. Podboči obje ruke pod bradu, netremice gleda u Dijanu, koja gleda u vrh crvenog brda u tanjuru.

Neko vrijeme šute.

— Ne moraš uvijek biti najbolja — reče on napokon.

Ona ne pomače pogled. Prekriži ruke na prsima i skupi ramena. On nastavi polako, razgovijetno, kao da će jedino tako riječi doprijeti do nje: — I naše vjenčanje ne mora biti najbolje. Može biti sasvim obično... glupo... vjenčanje. Ili može bit luđačko do bola, da nas boli patka što će drugi reć. Ali ne mora biti najbolje. Molim te da ne bude.

Ona i dalje gleda u, čini mu se tako, jedan listić peršina koji se smjestio taman na vrhu hrpice umaka. Onda odjednom podigne glavu, motri ga sumnjičavo, pućeći usnice: — Može li bez plesa?

On je gleda ozbiljno, onda pusti da mu se usne razvuku u osmijeh.

— Bez plesa? Neće moći. Nema vjenčanja bez plesa, ljubice — zavrti glavom.

Ona stisne kapke. Uzme vilicu, polako je uperi prema njegovu licu.

— Ne seri! Bez tanga — reče prijeteci.

On šara očima negdje po stropu, pretvara se da razmišlja. Ona se smije.

Napokon je pogleda, bučno spusti dlanove na stol.

— Mislio sam da nikad nećeš pitati — reče.

Navale jesti špagete, svatko gleda u svoj tanjur.

Smješaju se. Ona povremeno zirne na njega ispod oka, opet skrene pogled. On je krišom pogledava između zalogaja.

— Lažljivi — reče ona ne gledajući ga.

— Lažljiva — odvrati on dolijevajući još umaka.

Kada završe s jelom, Dijana se zavalila na stolici, zapali cigaretu.

— A čuj... Hoćemo otići još na ova tri sata što su ostala? Šta fali sad, kad ne moramo? — namigne.

— Naravno. Pa platili smo, da ne propadne — odvrati on šeretski.

Ona otpuhne dim, razmišlja.

— A... možda mi i možemo to i otplesati, mislim sad...

— ... kad ne moramo — doda on.

Ona se ozari. Napravi široku gestu rukom prema njemu, kao da ga predstavlja.

— To! — kima glavom. — Ili, ako...

— ... ako se dobro napijemo?

— Samo ako se dobro napijemo.

— Samo ako — potvrdi on.

I onda se gledaju kao dvoje jedinih na svijetu.

3

Robert ulazi u sobu, polako skida odjeću i slaže je na stolicu. Prvo hlače, nogavica preko nogavice, zatim košulja na naslon. Čarape ostavlja jednu pokraj druge, ispružene, podalje od kreveta.

Legne u krevet, žena se ne pomakne. Vjerojatno spava, iako se nekad zna i praviti. Da, rade to one. Uostalom — koga briga?

Večeras se dosta vozio, malo izvan grada, gdje može nagaziti gas koliko hoće. Onda je kružio uz šetalište, uz šumarak, svuda gdje mu je dobro. Ali to ga nije smirilo, misli su mu rasute, po koži kao da mu mile tisuće mrava. U jednom trenutku je čak izazvao sudar iziđavši na glavnu prometnicu a da nije pogledao ima li koga.

sve je ona kriva

Na samu pomisao na nju uhvati ga nervoza, svrbi ga tjeme, pa iza vrata, zatim leđa. Škripi zubima da smanji pritisak u vilici, ima osjećaj kao da je od betona i da ne može otvoriti usta. Zijeve, pomiče donju vilicu lijevo-desno, u zglobov nešto škljoca. Pritisne prstima ispod ušiju i snažno masira ukруг.

Ona se okrene.

— Koliko je sati? — šapne.

On zastane, ispusti zrak.

— Spavaj — reče.

— Ali koliko je sati?

On spusti ruke, preklopi ih na trbuhu, prste čvrsto ispreplete. Stisne zube, prsa mu se počese snažno dizati.

Nasmiješi se.

— Baš me voliš gnjaviti, je li, ljubavi? — reče.

Ona šuti, vidi kako joj se trepavice tromo dižu i spuštaju.

— Ne gnjavim, samo pitam... I ne volim kad me tako zoveš ljubavi, tako... na taj način.

On se počne nervozno češati iza uha, pa po leđima. Onda se opet okrene njoj.

— Samo pitaš? — pita polako, umilnim, hladnim tonom. — A zašto pitaš koliko je sati? Zašto je to važno?

Primakne lice sasvim blizu njenom.

— Ha? — šapne.

Ona se umiri. Zatvori oči.

— Gdje si bio? — pita žmireći.

Njemu se usta razvuku u zlurad osmijeh. Tijelom mu krenu žmarci, u nogama mu struji, čini mu se — mogao bi sad potrčati i trčati cijelu noć. Po glavi osjeća trnce, kao da mu se čitava kosa giba iz korijena. Ruka ga svrbi, sama krene prema njoj, ali on je zadrži, čvrsto stisne pokrivač.

— Vidiš — šapne — vidiš kako gnjaviš. Ne možeš podnijeti da je meni dobro, da sam miran.

Nagne se nad nju tako da im se obrazi dotiču. Dok govori, usne mu zapinju o njeno uho.

— Voliš me maltretirati, je li? Da ti polažem račune, da se osjećam krivim? Samo da mi nije lijepo, sve ćeš učiniti za to, jel da?

Polako zaplete prste u njenu kosu. Ona se trzne.

— Nije... — pokušava nešto reći, ali on snažno zgrči šaku, zakrene je. Ona stisne kapke, lice joj se iskrivi. Stenje.

— Što ti je, ljubavi? Kako si ti jedna i tužna, jesi li? A zašto onda hoćeš da sam ja jedan i tužan? Trebaš mi dati mira, znaš?

Dok je čvrsto drži, promatra joj lice, nos, uši, usta. Smješka se. Drugom rukom joj zadigne spavaćicu. Ona jedva kimne glavom, vrat joj je bolno iskrivljen.

— Tako, znam da hoćeš...

Pusti joj kosu. Ona se ne pomakne, polako otvori oči.

— Sve ćeš dat jer me voliš, ja to znam i onda kada ti ne znaš.

Pred očima mu opet iskrsne Helenin lik, navali mu krv u glavu i poče hučati u ušima. U rukama osjeti mravinjanje, koža mu se zateže, tijesna mu je. Puknut će.

*kučko sa mnom si se igrala mene si mislila ponizit
mene? da ti vodiš igru da me nadigraš to si mislila?
da si jača da vodiš da mi se smiješ da ja molim da sam
slab da sam jadan?
boj se*

U prsa mu nahrupi gnjev, prelijeva se u ruke, on širi i grči prste. Najednom skoči, klekne, zbací s nje pokrivač tako da odleti na pod. Opkorači je. Ona se ne pomakne, gleda u njega tupo, pomireno.

On se sagne i izvuče ispod kreveta kutiju u kojoj metalno zvecká.

ZNAKOVI (seguir)

1

Kada su se ujutro vrata za Lukom zatvorila, Anita skoči iz kreveta. Iz ormara, ispod zimskih majica i džempera, izvuče knjigu. Danas ju je, po povratku iz grada, s posebnim marom spremila gore, nekoliko puta mijenjajući mjesto. Nijedno joj se nije činilo dovoljno sigurnim.

Zapravo ne zna zašto to radi, mogla bi mu reći — sasvim obična knjiga o tangu. Ako bi uopće pitao. Ali ne može. Njena prisutnost u sobi čini je da se osjeća grešnom, odjednom te slike unutra postaju nemili, opaki svjedoci. Te polugole žene na njima što se grle, što svoje duge crvene nokte zapliću muškarcu u kosu. Nekome s kim ne dijele život, čak ni nevelik zavjet, nekom nepoznatom.

Takve žene.

Njihove ljubavi nisu okrugle. Nisu jedne i jedine i vječne, već sastavljene od tisuću komadića. Neki dijelovi u njima ne pripadaju, strše i odmeću se, neki nedostaju, gube se, one ih nadomještaju drugima. Nekad zadržavaju one nepotpune, kljaste, posuđuju ono što nedostaje.

Mijenjaju, krađu, ne vraćaju. Od dvije ljubavi grade jednu, jednu lome na dvoje, na troje. Dugim prstima neprimjetno izvlače slamku kojom će pokrpati svoje gnijezdo, urušiti i rasuti drugo. Ne žale.

U jednom trenutku jednostavno kažu: prestala je ljubav, kao da govore o kiši. Daju sve, nikada sve. Ne zauvijek, samo ne to. I govore, takve žene, takvi muškarci: ima puno vrsta ljubavi.

— Kakve su to ljubavi? — pitala bi ona, nekada. Ljubav ne može prestati, i to bi im rekla.

A sada sve one, od nje tisuću puta zanijekane i prezrene, njihove usne kao da govore: to si ti. Ona uzmiče, skriva tu knjigu kao ucjenu vlastite prošlosti, iznenadnu sramotu.

Zastade na fotografiji: ona se preko njegove ruke saginje duboko unatrag, koža na prsima joj se presijava. Oči su joj zatvorene. On, nadvijen nad njen goli vrat, usnama joj gotovo dotiče

kožu.

Prijeđe dlanom preko fotografije, osjeća čežnju. Čita: *Carpa* — situacija kada se muškarac izmakne, a žena ostane visjeti.

Sa strahom i tugom misli na Luku. Ponekad pomisli da i on zna, osjeća se kao bolesnik kojemu šute o njegovoj bolesti, koji šuti o njihovoj šutnji.

Ne, ne može sad o tome misliti. Gladno lista knjigu, stranice se lijepe i gužvaju pod njenim prstima. Sjeti se, odzvanja joj u glavi, sjeti se: što je bilo prvo, što drugo? A poslije?

Naposljetku pronade sve što su učili i kojim redom, čita značenja:

*pratim te
zovem te pogledom
zašto ne?
oklijevanje
prijevara*

Ruke joj otežaju.

seguir

Ne smije pomisliti daje sve to upućeno njoj, ne smije pomisliti da nije. Što je bilo dalje, misli, misli! Uzimanje, davanje, ne, to su naručili ono dvoje. Što će biti dalje? Prijevara?

Vrti po mislima, ali ne može dokučiti, tada je nije ni bilo na plesu, tri puta.

što si mi htio reći?

Zastane. Dobro se sjeća tog tjedna: odricanja, straha, krivnje. Čitavog tjedna izostajanja s plesa, naivne nade da se nije ništa dogodilo. Svojih riječi: umišljaš, tako se svima događa, jednom, ponekad, samo ostani kod kuće. Nije to ništa, hir, opsjena. Proći će.

Prijevara.

Sada je sigurna — i to je njoj upućeno.

Nešto ju ponese i ona se bespomoćno klata u svom tijelu koje žuri u sobu. Tušira se, vadi haljinu od jučer, pomno se našminka, brzo, ruke već znaju same.

Obuva cipele sa sjajnom štiklom (kako će trčati u njima?), nema veze što je dan, poći će u njima. Nema se vremena, kasno je, izgubila je cijelo jutro, cijeli život. Istrči iz kuće.

Na kauču ostade rastvorena knjiga.

Pri dnu stranice, među mnoštvom neobičnih riječi nanizanih jedna ispod druge, stoji:

Vareador — U životu: izraz za čovjeka koji priprema konje za trku, ali ni jednog ne smije uzjahati. U tangu: muškarac koji posvećuje pažnju plesačicama, osvaja ih — ali ni u jednu se ne zaljubi i ni s jednom se, nikada, ozbiljno ne veže.

Kada stigne u predvorje dvorane, tamo nema nikoga. Pogleda u dugi hodnik. Snažna svjetlost koja dopire kroz velika stakla obasjava zrak pun treperavih čestica prašine koje svjetlucaju, odbija se od uglancanih podnih pločica. Djeluje nestvarno, odrazi vanjskog svijeta koji bljeskaju na staklima i zasljepljuju je. Ipak, odlučno krene hodnikom. Pokuca na vrata na kraju.

— Naprijed — reče poznati glas.

Ona uđe, pozdravi. Traži Armanda.

Što će učiniti ako bude tu? Ne zna. Ne zna ni zašto je tu, ni što joj je činiti, ne smije misliti o tome. Razum joj je neprijatelj, misli će je razoriti, raskrinkati i ona će opet pokleknuti pred sobom.

Ne čini to, ne razmišljaj. Nikada nisi učinila ništa hrabro.

Zato se prepušta tijelu da je nosi, kao i svih ovih dana, razbuđeno, živo. Vjeruje mu, ono zna što treba.

I dok joj ovaj čovjek govori da je otišao (ne, još je tu, u gradu, ali putuje popodne, da, izostat će zadnja dva sata, ali stvarno je morao hitno otputovati, žao mu je, pozdravlja vas sve, ali onaj par pred vjenčanje, dosta ih je toga naučio, zadužio ih je, oni će držati sat mjesto njega), ona sluša svoje tijelo kako se muči. On se otkida iz njega grubo, surovo, bez pripreme, ono se unutra bolno grči i skuplja, poput napola zgažene gusjenice.

— Kako ćemo... nešto što smo htjeli? — čuje svoj isprekidani glas.

— Što ste htjeli?

Ona šuti.

— *Carpa* — reče napokon, tiho, gledajući u pod.

— *Carpa*? Hm, pa dobro... Može se i to, ako ste htjeli to naučiti, vidio sam da to znaju, ovaj par.

— Nisam htjela... htjela sam... Možete li mu samo reći? *Carpa*. Molim vas... I oprostite.

Ne sačeka odgovor, nesigurnim korakom krene k vratima. Prevoditelj s čuđenjem gleda tu ženu blijeda lica, čini mu se kao da će pasti. Čudan mu je taj dolazak i to pitanje, zapazio ju je, da, to je ona koja uvijek šuti. Htjede je upitati nešto, ali ona samo ponovi *molim vas* i iziđe.

Kada stupi na hodnik, u oči joj navali ona svjetlost, ona stisne oči. Krene polako, odupirući se o staklenu stijenku i zastajkujući, kao da nije sigurna kamo ide ni gdje će stići.

Za njom na staklu ostaju vlažni otisci dlana.

5

Andrea čitav dan nije izašla iz kuće. Satima sjedi i gleda u zeleno svjetlo pokraj svog imena, u ugašeno svjetlo pokraj njegovog.

Navečer, kada krene spavati, ostavi sve upaljeno, da gori cijelu noć.

7

Četiri su sata popodne.

Helenin suprug stoji i gleda u mnoštvo izvješanih fotografija na zidu. Nigdje nikoga — tako je i pretpostavio. Dok je ulazio u zgradu, sreo je tek domara, negdje u susjednim prostorijama cvile kolica koje gura čistačica. Zatvaranje tečaja je u šest: diplome, pozdravi, uljudnosti. I Goranove fotografije, koje svi tako iščekuju.

Zato je došao sada.

Fotografije su izvještene u redovima, prije početka svakog reda je naslov. „Slike je odabrao Armando osobno”, sjeti se riječi s posljednjeg sata.

No, vidjet ćemo.

Tango es la historia.

U nastavku se nižu slike s prvog sata, on i Helena tada još nisu bili. Ona je navaljivala, on nije htio. Naposljetku je popustio, znao je da će ionako otići sama. Uostalom, protiv nekih stvari se ne isplati boriti. Pokušavao je, godinama. Umoran je. I, nakon svega, siguran — ljudi se ne mijenjaju.

Promatra: predstavljanje, upoznavanje. Svi zajedno, parovi s brojevima. Žena br. 1. Muškarac br. 3. Žena br. 5.

Pogledom prelazi na drugi red:

Pratim te.

Armando pleše s onom djevojkom.

Par br. 2, samo lica: dodiruju se nosovima, oči su im sklopljene.

Žena br. 1 gleda u pod, ruke su joj skupljene u krilu.

Muškarac br. 3: gleda u nekog ispod oka (u koga?), na usnama mu titra jedva primjetan osmijeh. Ali objektiv je uhvatio.

Lijepo. Znao je što radi, onaj fotograf.

Zovem te pogledom.

Helena i Armando, gledaju se u oči. I kada vidi taj prizor, izrezan iz života i izmješten iz vremena, očišćen od svega što bi moglo zavarati misli, jasno je: njoj se može samo pokoriti.

Armando ljubi ruku ženi br. 1.

Evo i njega, u trenutku kada je po njega došla plesačica br. 2.

Gleda ostale:

Zašto ne?, Prijevara, Uzimanje i Davanje

Privuku mu pažnju:

Armando razgovara s dvojicom muškaraca, prevoditeljem i onim što je bio br. 2, ne zna mu ime. Samo malo dalje, nepomično sjedeći, krajičkom oka promatra ga žena br. 1.

Teo i Dijana vježbaju figuru za svoje vjenčanje. On je koncentriran, sav predan plesu, grize usnicu dok namješta nogu. Ona gleda negdje neodređeno, prema prozoru. Ruka joj mlitavo visi u njegovoj.

Andrea sjedi zamišljena. Smješka se.

Odmakne se od zida. U mnoštvu šarenih fotografija primijeti da se neke, vrlo slične, često ponavljaju. Zakorači još jedan korak unatrag. Razmišlja.

Naposljetku priđe i promatra fotografije okomito. Povadi sitne pribadače i odmakne čitav prvi stupac:

Žena br. 1.

Neupadljiva žena gotovo bezlična izgleda, čvrsto zategnute kose. Promatra je kako sjedi, kako gleda u Armanda, kako joj on ljubi ruku.

Spušta pogled do posljednje fotografije:

Kosa joj je raspuštena, kapci joj se srebrno svjetlucaju. Na noge navlači satenske cipele s ogromnom sjajnom štiklom. Sagnuta je i ne mari što joj se tanka majica objesila. U izrezu se otkrio komad udoline među dojnama.

Vrati slike na mjesto, ovlaš prijeđe pogledom preko ostalih. Čini mu se da shvaća.

Baci pogled na par br. 2, Teo i Dijana: vrlo slične fotografije, mogao bi ih složiti bilo kojim slijedom i sve bi opet bilo u redu. Da... tu je sve u redu.

Pomakne se nekoliko koraka u stranu i sasvim približi zidu, pronade Helenu.

Da vidimo kako završava naša priča — pomisli.

On i Helena se predstavljaju. Ona se smješka, prste je nemarno zaplela u uvojak na vratu. On djeluje umorno, ozbiljno. Ispod očiju se ocrtavaju tamne sjene. Izgleda kao da joj je otac. To je jedina slika gdje su zajedno.

Ispod:

Njen goli vrat na kojemu se prepliću dva pramena kose, jedan ravan, jedan uvijen. Zajedno kao da ocrtavaju neki znak, slovo... ne može procijeniti.

Armando i ona se gledaju ravno u oči.

Pleše s Robertom, tek sada bolje vidi: prstom mu dotiče uho.

Opet s Robertom: svoje koljeno je zakačila za Robertovo, prste mu je obavila oko vrata. Nešto mu govori, smješka se. On gleda ravno pred sebe, stisnutih kapaka, stegnutih usnica. Lice mu je tvrdo, može se reći — opako. Pod pazuhom ima veliku mrlju od znoja.

Osjeti mržnju prema tom čovjeku.

I na posljednjoj:

Stoji u raskoraku, naslonjena na staklenu stijenku. Uska suknja joj je uspuzala uz bedra i otkrila koljena, kosa joj je razbarušena, košulja raskopčana. Zajapurenih obraza, držeći prste na usnama, šalje poljubac. Smiješi se, njene oči pozivaju.

Isprva ne može odvojiti pogled, odaziva joj se željom. Onda ga obuze nemir, krene skinuti fotografiju, sakriti izdaju.

Ipak, zadrži ruku. Neko vrijeme gleda u tamne oči koje se smiju.

Pričvrsti ponovno sliku i uputi se prema vratima.

Tek tada primijeti da je jedna slika viška — na dnu stupca gdje je par br. 2 dodana je fotografija. Drugačija je od ostalih, stara je i visi ukrivo, samo na jednoj pribadači, netko ju je očito skinuo s neke od ostalih slika. Na njoj je neki sredovječan muškarac zagrljen s mladom djevojkom. Ona je u neobičnim crvenim cipelama, trake joj se obavijaju oko noge sve do koljena.

— Tko su sad ovi? — zapita se.

Uostalom, koga to zanima.

Iziđe i krene dugim hodnikom prema izlazu iz zgrade.

KAZNA (castigada)

7

Helena žurno korača pločnikom. Bijesna je na sebe koliko se zadržala u gradu, bez potrebe, bez ikakva razumna razloga. Nasjela je na nečiju igru kao šiparica. Što je najgore, čak i kada je vidjela da od toga nema ništa, i dalje je kružila oko mjesta gdje je zakazala susret u širokim krugovima i nije mogla otići.

Često se tako osjeća i ne može si pomoći: kao da ugleda mamac kojemu se ne može oduprijeti iako zna da je lažan. Ali nešto je tjera i mora ga stići. Mora sebi reći — vidiš, lažan je.

Ima u toj spoznaji nekog sladostrašća. Ništa nije dovoljno dobro, ništa nije vrijedno njenog vremena. Ali prvo mora to probati, uvjeriti se, i tako puno puta. To je tako... slatko. Onda je mirna, za neko vrijeme.

Zato ju je večeras ovo razbjesnilo. Što misli taj balavac? Sigurno se duri još od one noći kada joj je donio slike. A ona je još luđa što si je ovo dopustila. Ali on nije odgovarao na pozive, i ona se na kraju ponadala da na tom broju nije on, već netko drugi. Netko novi. No, prošlo je jedan put, više neće.

Dok tako hoda pognute glave, zanesena mislima, ne primijeti auto koji je usporio i polako klizi pokraj nje. Kada podigne glavu, auto se zaustavi. Ona stane, znatiželjno se sagne, pokušava vidjeti kroz prozor.

Staklo se spusti.

— Da vas povezem? — upita Robert.

Ona se nasmiješi.

— O, gospodine Plejiću! Pa mogu vam reći... da to uopće nije loša ideja! — reče.

Otvori vrata i zavalila se na sjedalo.

4. studenoga 2006.

Svi su već unutra i zna: ti koraci koji se žurno približavaju mogu biti jedino njeni. Zadnji je sat, posljednja prilika.

Dugo, dugo se pripremao za susret s njenom majkom. Pomno je birao riječi koje će izreći, a zatim ih, nedovoljno dostojne da budu početne, prezreo.

Mogu li se uopće pronaći riječi kojima bi, kao omčom, stegao dvadeset godina u snop i položio joj ih na ruke?

Kada ju je zamišljao, nikako joj nije mogao dodati godine. Njeno se lice u njegovim mislima otimalo vremenu. U snovima u kojima mu je prilazila bila je ponekad s odraslom djecom, ponekad s prosijedim sredovječnim prijateljicama, nekada čak i s mužem, koji je uvijek bio prilika bez lica. Ali ona — ista, uvijek ista.

I to je plašilo.

Davno, kada je još pisao pjesme i izmišljao u kojim sve oblicima i riječima ljubav može smjestiti u njih, razmišljao je i o tome — kako ljubav stari.

Poput čovjeka i žene, poput stabla ili komada namještaja. Poput nevremena.

Postaje predvidljiva, meka, ne lomi nas i ne reže, stalna borba jenjava. Ugiba se ona pred nama i mi pred njom.

I kao što, vidio je to često, dobre ljude starost još više omekša, a zlima mržnju zaoštri, siguran je — tako i ljubav stari.

A nekad se dogodi da ostane zaglavljena u vremenu. Kao zaleđena mladica poslije kataklizme preživjela pukim slučajem ili vlastitom snagom, a najprije nemarom sudbine. Ili nečijim nedovoljnim trudom da je duboko zakopa.

I kad je otkopaš, kad zagrebeš, vidiš: nije stigla ni ostarjeti.

Te ga čudne misli obuzimaju dok je čeka. Zašto je tako okrutno kažnjen da u njemu nikada ne ostare, ni ona, ni ljubav, njih dvije?

Je li se smio tako umiješati u vrijeme, sve poremetiti?

Dugo je bio ogorčen, krivio je svakoga, sebe, život, čak i nju — zašto si se kasno rodila?

Sad, kada odavno više nije živa, tek sad je uvjeren da se rodila baš na vrijeme — da ga stigne, da je stigne.

A on je namjerno zakasnio.

Od tri fotografije s njom koje ima, teško je odabrao onu koje će se odreći. Naposljetku je uzeo onu gdje poziraju za ples, položila je ruku na njegovo rame, on ju je obujmio oko struka. U boji je, tada su fotografije u boji postale hit. Crna haljinica golih leđa joj tek nešto iznad koljena, na listovima joj se presijavaju crvene satenske trake.

Smiješe se.

Koliko je samo večeri noktima stiskao njene rubove pazeći da je ne zgužva, čekajući u mraku pred prozorima dvorane. Mislio ju je dati večeras, ali je u posljednji tren odustao. Ušao je u zgradu kada nije bilo nikoga i prikačio je ispod fotografije njene kćeri.

Ne zna ni što bi, uistinu, htio. Mogao je fotografiju poslati i poštom.

Ne, to nije razlog zašto je ovdje.

Ne može reći ni zašto se prijavio na ovaj ples. Čak je, kada su prvoga sata svi napustili dvoranu, krišom ušao i sa stola uzeo svoj broj, broj 6 i odnio ga kući. Već danima ga drži iznad kreveta, daje znak, ne zna kome — sebi, životu? Izaziva vrijeme što stoji.

Nada se da će se nešto dogoditi, što će mu pomoći, osloboditi ga. Oživjeti sjećanje da naraste toliko da boli, da ga uguši. Sastrugati iz njega talog godina, iščupati začahurena mjesta da se rastvore i rasprsku. Neka se vrijeme napokon pokrene i nastavi gdje je stalo, neka sve završi.

Pomozi mi da ostari u meni.

Kada mu se koraci sasvim približe, on ne razmišlja ni tren, odlučno zakorači i izroni iz mraka. Dijana se gotovo sudari s njim, ukoči se, prestrašeno dahne. Gleda u podbuhlog starca mutnih očiju s gnušanjem i strahom, na rubu je da vrisne. Pogledom grozničavo zirne kroz prozor u punu dvoranu.

Noge joj otežaše, ne može koraknuti — znači to je onaj o kojemu se priča?

A on?

Kada njeno lice iskrasne točno pred njegovim, nešto se dogodi: njene oči su Njene, njene godine su Njene. Njegovo je tijelo prepoznaje, sve Njeno u njemu nalazi odraz i utiskuje se kao nekada. Srce mu snažno tuče, visoko, u grlu, nedostaje mu zraka. Čuti kako mu se utroba rastače, sam pogled na njeno lice na njemu je izbušio rupe, kroz njih mu otječe snaga.

Svjestan je — vrijeme se pokrenulo.

Ne zna što je htio, ni što bi trebao, misli su mu otežale i spore, po svemu oko njih kao da je polegao mulj i zagušio zvukove i boje. Samo njeno lice je bistro i samo usne su još crvene. U njemu se rastvara sjećanje, bistri njen lik.

Zaboravi fotografiju, zaboravi sve što je danas, vidi samo nju, nekada, kako opet stoji ispred njega u crvenim satenskim cipelama s trakama.

I gleda u te usne i smiješi se, pa u oči, pa opet u usne.

I smiješi se.

— Hoćeš li plesati sa mnom? — pita.

Dijana zaustavi disanje, gleda užasnuto u tog starca koji je iskrsnuo niotkuda i pilji u nju zamagljena pogleda. Još se i smješka, guta je očima bez stida. Pribere se, uzmakne jedan korak unatrag, zatim otrči.

Kada je bila na sigurnoj udaljenosti, dovikne mu: — Crkni, ogavni stari gade, pogledaj se na što ličiš! Nije te sram tu viriti ljude, manijače! Crkni!

Utrči u dvoranu.

5

Majka proviri u sobu: — Marina je stigla. Ja idem na kavu. A tebi će oči ispast od tog ekrana.

Pođe zatvoriti vrata, ali se predomisli. Priđe mu: — A što gledaš tu? Uvijek isto.

— Razgovaram, majko. Vidiš kad se ovdje kraj ovog imena upali ovo malo zeleno svjetalce,

možemo pričati, preko ekrana, to znaš već valjda?

Ona gleda u ekran. On shvati pitanje koje nije izrekla.

— Dobro... sad nema nikoga, ali... Pričekaš.

Ona okrene glavu od njega. Šutke gleda u pod.

— Napravila sam vam sendviče, tamo su u kuhinji. Idem sad — reče tiho i požuri se prema vratima.

On zatvori laptop i spusti ga na pod. Zašto bi i bila tu? Utorak je, na tangu je, još deset minuta do početka. Ako ne kasni, sada već ulazi u dvoranu.

Duboko udahne. Teško diše, tuga je plegla po njemu kao težak kamen.

Zatvori oči:

*Svjetla su upaljena, u dvorani je toplo, velika ogledala
se magle. Ja sam već tu, točan kao i uvijek, znaš mene.
I evo, ulaziš! Ugledala si me, žuriš k meni. Smiješiš se.*

— Stigla si — kažem.

— Jesam. Oprosti, malo kasnim, ali danas sam stvarno imala dosta posla. Ti drijemaš?

*U onoj si crnoj haljini... Je li to za mene? Prekrasna si,
Perzefono.
— I ti si stigao — kažeš tiho. — Vidiš da sam te ipak
nagovorila. Čekaš mene, tangelo? — šapćeš, usnama
mi dotičeš uho.*

— Da — prošapćem.

— Samo se ti opusti. Neću paliti svjetlo onda. I malo ću šutjeti, za promjenu.

*I onda samo šutiš i smiješ se, jer si sa mnom, dragosti
moja.*

— Neobično je kad ti šutiš — šapnem, ne otvarajući oči.

Vrtiš se oko mene, obavijaš nogu oko moje, prislanjaš se bedrom.

— Znam i ja šutjeti, kada mi je lijepo. A znaš li zašto mi je lijepo, ha, znaš li? Primičeš se i kosom mi dotičeš vrat, obrazom kliziš niz moj obraz. Onda se naglo odmakneš, hodaš unatrag prema sredini dvorane i zoveš me, pružaš mi ruku.

— Daj mi ruku.

Dajem ti ruku, prsti nam se isprepletu. Naslanjaš se na mene, nije nas briga za druge što se o nas spotiču. Tijela nam nikada nisu bila ovako blizu, znaš li?

— Daj drugu.

Drugom te obujmim oko struka. Ne, nije dosta, još jače te privučem, tako si topla i meka. Prislonim glavu uz tvoju i tako dišemo. I ja sam broj 5. I ja sam broj 5! Prozivaju: par br. 5? Ja vičem: evo nas!

Dižem ruku.

I plešemo. Ja te vodim, a ti me slijediš kao sjena, ugrabio sam te, ovaj put. Miriše, mirišeš, a ja dišem duboko, gušim se od ljepote, ubijam se noćas tobom. Vidi, možemo i zatvorenih očiju, hajde, i ti ih zatvori. Hajde, zatvori ih, a ja ću se primaknuti i reći ti

— Okreni me.

— Što?

— Okreni me — prošapćem. — Na bok.

Sestra Marina već neko vrijeme sluša njegovo brzo i isprekidano disanje, prsa mu podrhtavaju. Ali ona već dugo radi ovaj posao i zna kada ne treba gledati. Nadvije se nad njega i u polumraku sobe vidi kako su mu kapci čvrsto stisnuti, kao kod djeteta koje se boji. Poduhvati ga ispod leđa i spretnim pokretom okrene na bok, on skupi ramena i zaroni lice u

jastuk. Izmasira mu noge do kraja, namaže ga, pospremi stvari.

Jedva čujni jecaji postaju sve tiši. Marina čeka.

Kada se on potpuno umiri, reče: — Dolje imaš sumnjivu modricu, bojim se da se ne otvori rana, morat ćemo te češće okretati. Reći ću ti to majci, da ugovorimo liječnika, da to pogleda. I vidi, moraš vježbati ruke. Imam svakakvih pacijenata, ali ti si mi najtvrdoglaviji. Dala sam ti vježbe, utege imaš. Nemoj to sebi raditi. Dogovoreno?

*Ljubiš me, gladno i čeznutljivo i željno, kao da se više
nikada nećemo vidjeti. I ljubiš mi oči, čelo i obraze,
sve mi ljubiš. I kažeš:
— Hoćemo li se opet vidjeti? Opet, sutra, ovdje?*

— Dogovoreno — kažem.

1

Je li zaspao? Na trenutak zaustavi dah, osluškuje. Luka diše ujednačeno.

Možda sad.

Anita se polako okrene na leđa podupirući se laktovima, pazeći da ne ispusti nikakav zvuk. Suspreže dah, sva se koncentrira na to da zrak koji izdiše ne stvara prejak šum. Ali ništa ne pomogne. Maločas se sva težina koju cijeli dan osjeća u prsima slila na lijevu stranu i puls joj je ubrzao. Srce je kucalo nepravilno, zastajalo i kasnilo, kao da se otima, i ona je tako i osjećala... kao da ga je netko stisnuo u šaku. Pokušala se okrenuti na drugu stranu, pa na prsa... Bilo je olakšanje zaroniti lice u jastuk, ali od nedostatka zraka obuze je jeziv osjećaj — kao da je netko davi.

Nakon današnjeg razgovora s prevoditeljem, u očima joj se cijeli dan, kao zaostala kap na vrhu slavine koja se ljulja i nikako da se otkine i padne, ljuljaju suze. I zbog toga sada leži na leđima široko otvorenih očiju i pazi da se naglo ne pomakne, da se ništa ne dogodi. Jer ako se dogodi, zna, ovaj pritisak što joj napinje prsa će se oteti i jurnuti joj u grlo, a gorčina što je peče u nosu će se razliti svuda, u oči, u uši. Neće se dati sakriti.

je li to bilo sve? ništa više, nikada?

Pogled vrluda po mračnim zidovima, očajnički traga za obrisima: lampa kvaka knjiga rolete
radijator slika luster.

Pa onda ponovno kvaka radijator slika.

Ponovno, drugačije, opet, brzo, sporo, samo neka se ne zaustavi. Čim stane u mraku, iz
njega izranja lice i ona gruda u prsima se počne penjati uzbrdo. Ona stišće usne, guta zrak,
nakratko je potjera natrag, ali čuti... Ona se gnijezdi i u njoj bubri. Čeka.

Samo ne zatvaraj oči, jer vrebaju slike i riječi: svjetla, stolice, glazba, Janin glas iz slušalice,
njene nove štikle, Njegovo sve.

ništa više, nikada

Preplavi je strah: bori se s bolešću koju ne poznaje, ne zaslužuje. Koje se srami. Ne može
nikoga pitati, moliti za pomoć. Može li se umrijeti? A živjeti?

Zadrhti, preduhitri samu sebe, opet se okrene na bok, pritisne obraz o jastuk. On odmah
upije sve, iz drugog se oka tanka prozirna crta prelijeva preko korijena nosa, pa preko
drugog kapka, ali stigne i ona, napravi tamnu mrlju na tkanini.

I tako krene. Uzbiba se tuga i počne se silovito valjati tijelom, gnječi joj utrobu i istiskuje
zrak iz prsa. Ona suspreže, guši, otvara široko usta da ispusti zrak, da uhvati zraka. Ali tijelo
se napinje, negdje unutra je probija bol od naprezanja. Kotrlja se i navire sve neoplakano.
Jastuk je već mokar, teče joj iz očiju, iz nosa, iz rastvorenih usana.

umrijet ću, neka umrem

Isprva ne osjeti dodir na leđima. Tek kada osjeti ruku na ramenu, ukoči se. Zaustavi disanje,
misli, sve, osim usana koje drhte. Rukom pritisne usta.

— Jel te nešto boli? — čuje šapat.

On uzdigne razarajući val. Ona raširi prste, snažno si zgrabi lice, iščupat će ga. Zariva sebi
nokte u kožu klizavu od slina i suza tako da boli. Smiri disanje toliko da uspije reći
promuklo, drhtavo: — Da.

Osluškuje, ali ne dogodi se ništa. Iskoristi ono što je dobila ovom laži, dašće šumno i brzo,
poput životinje, pušta bol da oteče. Čuti: obrazi joj gore, u nosu je peče, grlo joj je suho.
Tijelo joj je umorno. Umorna je. Spusti ruku, dopusti udovima da klonu.

Nakon nekog vremena začuje pucketanje parketa, on sjedne do nje na krevet.

— Ej — šapne.

Otvori oči. Pred njom, u ruci, šalica čaja iz koje se puši.

Ona polako pruži ruku.

Aleksandra Kardum

Rođena 1969. u Varešu, Bosna i Hercegovina. Diplomirala glazbu u Splitu, magistrirala i doktorirala pedagogiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Nakon diplome radila kao profesorica glazbene umjetnosti u gimnaziji, a nakon toga kao glazbena terapeutkinja za djecu s poremećajem iz spektra autizma i predavač na Filozofskom fakultetu u Splitu. Piše romane, kratke priče i, ponekad, dramske tekstove za djecu.

Roman *Ono što sam prešutjela* prije objave proglašen je jednim od deset najboljih neobjavljenih hrvatskih romana. Roman *Spavaš li?* dobio je 2008. godine nagradu Fran Galović za najbolje prozno djelo na temu podvojenog identiteta. Roman *Pratim te*, prema mišljenju stručnog žirija Hrvatskog radija, proglašen je najboljim romanom 2010. godine. Dramski tekst *Na krovu svijeta* ušao je u uži izbor za nagradu Mali Marulić 2016. Dramski tekst *U zemlji Jajoliji* napisan je i prilagođen mogućnostima djece s autizmom, a predstava nastala na tom tekstu prva je u kojoj ravnopravno sudjeluju djeca s poremećajima iz spektra autizma te profesionalni glumci i zabavljači.

Tijekom 2012. godine pisala je kolumnu u Slobodnoj Dalmaciji pod naslovom *Ima li života nakon razvoda*. Povremeno piše glazbu pomoću koje se trudi senzibilizirati javnost i podignuti svijest o problemima djece i obitelji koje se bore s autizmom. Napisala je priručnik *Čekam te ovdje* za roditelje djece s PSA i ostalim neurorazvojnim poremećajima.

Članica je Hrvatskog društva pisaca.

Objavila: *Ono što sam prešutjela* (roman, 2005; slovensko izdanje, 2007), *Spavaš li?* (roman, 2007; nagrada Fran Galović, 2008), *Pratim te* (roman, 2010; nagrada Hrvatskog radija), *Soba moje sestre* (roman, 2019), *Čekam te ovdje* (priručnik, 2020).

Biblioteka Online

knjiga 234

Aleksandra Kardum

PRATIM TE

© 2023 Aleksandra Kardum

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2023

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Tihomir Dunderović

Fotografija

Castorly Stock / Pexels

Objavljeno

10. rujna 2023.

ISBN 978-953-374-125-3 (HTML)

ISBN 978-953-374-126-0 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-374-127-7 (PDF)

ISBN 978-953-374-128-4 (MOBI)

Prvo izdanje

Profil International, Zagreb, 2010.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba i Ministarstva kulture i medija
Republike Hrvatske.**